



MINISTERIE VAN  
**ONDERWIJS, WETENSCHAP,  
CULTUUR EN SPORT**

Inspectie Onderwijs

**TOEZICHTKADER FUNDEREND,  
VOORTGEZET EN SECUNDAIR  
BEROEPSONDERWIJS EN  
EDUCATIE**

---

## Inhoudsopgave

<b>Deel I Het Funderend &amp; Voortgezet Onderwijs</b> .....	<b>4</b>
<b>Inleiding</b> .....	<b>4</b>
<b>1 Werkwijze</b> .....	<b>5</b>
1.1 Doel van het toezichtkader.....	5
1.2 Wettelijk kader .....	5
1.3 Uitgangspunten van het toezichtkader (werkwijze) .....	6
1.4 Het werkproces op hoofdlijnen .....	8
1.4.1 De drie fasen afzonderlijk.....	11
1.4.2 Risicoanalyse .....	11
1.4.3 Onderzoek gericht op tekortkomingen .....	12
1.4.4 Rapport van bevindingen .....	14
1.4.5 Beslisregels voor het toezichtarrangement (zeer) zwakke kwaliteit .....	14
1.4.6 Het uitvoeren van interventies .....	15
1.5 Rapportagevormen .....	20
1.5.1 Rapport van bevindingen .....	20
1.5.2 Samenvattend rapport voor ouders .....	20
1.5.3 Toezichtkaart .....	21
<b>2 Waarderingskader van het toezicht</b> .....	<b>22</b>
2.1 Wettelijke grondslag .....	22
2.2 Totstandkoming van het waarderingskader .....	23
2.3 Het kernkader.....	23
2.3.1 Kernkaders funderend- en voortgezet onderwijs .....	23
2.4 Pas toe- of leg uit principe .....	30
<b>3 Andere vormen van inspectieonderzoek</b> .....	<b>32</b>
3.1 Onderzoek t.b.v. het Onderwijsverslag.....	32
3.2 Themaonderzoek .....	32
3.3 Tweejaarlijks bezoek.....	33
<b>Bijlage I: Beslisschema's aangepast arrangement FO/SFO</b> .....	<b>35</b>
<b>Bijlage II: Beslisschema aangepast arrangement vo</b> .....	<b>39</b>
<b>Deel II Het Secundair Beroepsonderwijs en Educatie(SBE)</b> .....	<b>42</b>
<b>Inleiding</b> .....	<b>42</b>
<b>1 Werkwijze</b> .....	<b>43</b>
1.1 Uitgangspunten van het toezichtkader .....	43
1.2 Bereik van dit kader .....	45
<b>2 Eerste orde toezicht</b> .....	<b>49</b>
2.1 Driejaarlijkse instellingsanalyse .....	49
2.1.1 Uitgangspunt van de analyse en selectie van instellingen .....	49
2.1.2 Doel instellingsanalyse.....	49
2.1.3 Analyse verantwoording door de instelling .....	50
2.1.4 Analyse andere bronnen.....	50

2.1.5 Beoordeling opbrengsten sbo op instellingsniveau .....	51
2.1.6 Kwaliteitsonderzoek op opleidingsniveau .....	51
2.1.7 Themaonderzoeken.....	52
2.1.8 Beoordeling kwaliteitsborging.....	52
2.1.9 Uitkomst risicoanalyse .....	53
2.2 Resultaat: de staat van de instelling .....	54
2.3 Rapport instellingsanalyse .....	55
2.4 Gesprek met het bevoegd gezag(het bestuur) .....	55
2.5 Eigen onderzoek instelling en bekendmakingtekorten .....	56
2.6 Jaarlijkse risicomonitoring.....	57
<b>3 Tweede orde toezicht .....</b>	<b>58</b>
3.1 Aanleiding tot tweede orde toezicht .....	58
3.2 Kwaliteitsonderzoek bij opleidingen .....	58
3.2.1 Beoordeling.....	58
3.2.2 Uitvoering van het onderzoek .....	59
3.2.3 Toezicht bij ingekochte exameninstrumenten en bij gebruik van examenprofielen .....	60
3.3 Rapportage over kwaliteitsonderzoeken .....	61
3.4 Vervolgtoezicht en sancties.....	61
3.4.1 Sancties bij herhaalde tekortkoming .....	63
3.4.2 Intensief toezicht op een instelling .....	64
<b>4 Waarderingskader .....</b>	<b>65</b>
<b>4.1 Kwaliteitsgebieden, aspecten en indicatoren .....</b>	<b>65</b>
4.2 Normering .....	68
4.3 Beoordeling Nederlands, Rekenen en Moderne vreemde talen .....	71
4.4 Beoordeling opbrengsten .....	71
4.4.1 Beoordeling opbrengsten.....	71
4.4.2 Een brede invulling van het begrip opbrengsten .....	72
4.5 Beoordeling kwaliteit leraarschap .....	72
<b>5 Rapporten en publicaties.....</b>	<b>73</b>
5.1 Algemene uitgangspunten .....	73
5.2 Rapporten .....	73
5.3 Publicaties op internet.....	74
5.4 Publicaties op internet schooldossier .....	74
<b>Bijlage I Waarderingskader.....</b>	<b>75</b>
<b>Bijlage II Naar een brede invulling van opbrengsten.....</b>	<b>82</b>
<b>Bijlage III Object van onderzoek en richten van instellingen.....</b>	<b>84</b>
<b>Bijlage IV Uitstroomschema .....</b>	<b>86</b>

## Deel I Het Funderend & Voortgezet Onderwijs

### Inleiding

De Inspectie Onderwijs is het overheidsorgaan dat belast is met het toezicht op het onderwijs. In het werk van de inspectie zijn door de jaren heen twee centrale taken te onderscheiden, namelijk het beoordelen van de kwaliteit van onderwijs en de naleving van wettelijke voorschriften.

Voornoemde taken vergen, naast hulpmiddelen als een beoordelingskader, vooral een onafhankelijke positie ten opzichte van de overheid.

Het bevorderen van de kwaliteit vraagt een gefundeerd oordeel over die kwaliteit in relatie tot de gewenste kwaliteit en meer betrokkenheid ten opzichte van de onderwijsinstelling.

Toezicht op het onderwijs en vrijheid van Onderwijs zijn verankerd in de staatsregeling van het land Curaçao. De gedachte achter de vrijheid van onderwijs was dat scholen zoveel mogelijk ruimte zouden moeten hebben om zelf invulling te geven aan het onderwijs en de kwaliteit daarvan. Daarbij is het van belang dat de overheid garant staat voor goed onderwijs gebaseerd op een gedegen kwaliteitsniveau. Het toezicht op onderwijsinstellingen is door de minister opgedragen aan de Inspectie Onderwijs.

De werkwijze voor het uitoefenen van dit toezicht legt de inspectie vast in zogenoemde toezichtkaders die in overleg met vertegenwoordigers van het onderwijsveld tot stand zijn gekomen. In het toezichtkader Funderend Onderwijs/Speciaal Funderend Onderwijs en Voortgezet Onderwijs staan eerst de wettelijke grondslagen waarop het toezicht berust, evenals de uitgangspunten van het toezicht op genoemde onderwijstypen, de werkwijze en het te hanteren waarderingskader van het toezicht.

Een toezichtkader is bedoeld om de eenheid van handelen van inspecteurs te bevorderen. Bovendien maakt het de handelwijze van de inspectie transparant voor betrokkenen en belanghebbenden. De inspectie is hiermee aanspreekbaar op het wat en hoe van haar werk.

Het toezichtkader bevat twee elementen:

- 1 de werkwijze die de inspectie bij haar toezicht hanteert (het hoe);
- 2 de kwaliteitsaspecten en indicatoren (het waarderingskader) waarop scholen worden beoordeeld (het wat).

Met ingang van 1 augustus 2014 gaat de Inspectie Onderwijs dit kader gefaseerd implementeren.

## 1 Werkwijze

Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens het doel van het toezichtkader, het wettelijk kader, de uitgangspunten van het toezichtkader en de fasering van het werkproces (paragraaf 1.1, 1.2, 1.3,1.4). Tot slot van dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de verschillende rapportagevormen die de inspectie kent (paragraaf 1.5).

### 1.1 Doel van het toezichtkader

Voor het uitvoeren van het toezicht heeft de inspectie haar werkwijze in een toezichtkader beschrijven.

Het toezichtkader heeft als doel:

- Het bevorderen van de eenheid van handelen van de inspecteurs.
- Het bevorderen van gelijke en zorgvuldige beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs van alle scholen.
- Het bevorderen van transparantie van de inspectie voor de scholen.

De inspectie wordt hiermee aanspreekbaar op het wat en het hoe van de eigen werkzaamheden.

### 1.2 Wettelijk kader

Het wettelijk kader voor het toezichtkader en de daarbij behorende waarderingskaders voor de verschillende onderwijstypen wordt gevormd door een aantal landsverordeningen, instellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen. Deze zijn, hoewel de opsomming niet limitatief is, als volgt:

- Staatsregeling van Curaçao (art. 25)
- Landsverordening op het Basisonderwijs van de 12<sup>e</sup> januari, 1979 P.B. 1979, no.28, regelende het Basisonderwijs.
- Landsverordening op het Funderend Onderwijs van de 14<sup>e</sup> november, 2008.P.B., 2008 no.84 regelende het Funderend Onderwijs.
- De landsverordening voorbereidend secundair beroepsonderwijs van de 21<sup>e</sup> mei 2008 tot wijziging van het Voortgezet Onderwijs (P.B. 2008, no. 33).
- De landsverordening secundair beroeps onderwijs van de 22<sup>e</sup> mei 2008 tot opstelling van de regeling met betrekking tot secundair beroeps onderwijs en educatie P.B.2008, no. 37.
- Landsverordening van de 21<sup>e</sup> mei 2008 tot wijziging van de landsverordening Voorgezet Onderwijs (P.B. 1979. no. 29).
- Landsverordening van de 22<sup>e</sup> juni 2007 houdende wijziging van de leerplicht landsverordening( P.B.1991, no. 85).
- Concept landsverordening Hoger Onderwijs( versie 2007).
- Concept landsverordening op het onderwijstoezicht( versie 2013).

- Landsverordening Universiteit van de Nederlandse Antillen (P.B. 1985, no 43).

### **1.3 Uitgangspunten van het toezichtkader (werkwijze)**

Voorop gesteld wordt dat:

- a. de inspectie het toezicht uitoefent met inachtneming van de vrijheid van onderwijs.
- b. de inspectie het toezicht uitoefent op alle instellingen waar onderwijs wordt gegeven.

Daarbij neemt de Inspectie Onderwijs de volgende belangrijke uitgangspunten in acht:

- het toezicht kent een bestuursgerichte aanpak;
- het toezicht is risicogericht en op maat;
- het toezicht is er mede gericht op preventie;
- het toezicht is mede gericht op (programmatisch) handhaven.
- De inspectie bouwt bij haar werkzaamheden voort op de al beschikbare informatie op school.

#### **Bestuursgerichte benadering**

In de geest van de concept landsverordening Onderwijstoezicht Curaçao zijn de instellingen en hun bevoegde gezagsorganen (besturen) aanspreekbaar op de kwaliteit van hun onderwijs. Uitgangspunt daarbij is dat de instellingen c.q. hun bevoegde gezagen, de kwaliteit van hun eigen onderwijs bewaken en verbeteren en daarover verantwoording afleggen aan zowel de directe omgeving (waaronder de ouders) als aan de maatschappij in het algemeen (waaronder de inspectie). Deze verantwoordelijkheid omvat het formuleren van doelen in termen van de onderwijskwaliteit, de realisatie van die kwaliteit, de kwaliteitsbewaking en de publieke verantwoording over de kwaliteit.

Het bevoegd gezag wordt als eerstverantwoordelijke betrokken bij het toezicht op zijn onderwijsinstellingen en bij de uitkomsten daarvan. In deze werkwijze spreekt de inspectie besturen van scholen daarom rechtstreeks aan op hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs en voor de naleving van wet- en regelgeving. De communicatie over de toezichtarrangementen die aan scholen worden toegekend, verloopt via het bevoegd gezag (het bestuur), en waar nodig worden met het bevoegd gezag (het bestuur) afspraken gemaakt om de kwaliteit van het onderwijs op zijn scholen of de naleving van wet- en regelgeving te verbeteren. Deze bestuursgerichte aanpak laat uiteraard onverlet dat een bestuur er zelf voor kan kiezen ook de directie bij het bestuursgesprek met de inspectie te betrekken. Bij de kwaliteitsonderzoeken op een school of afdeling bespreekt de inspectie de resultaten van het onderzoek nadrukkelijk ook met de schoolleiding.

#### **Risicogericht en op maat**

De Inspectie belast de scholen niet meer dan voor een goede uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. In het toezicht staan de volgende principes centraal: selectiviteit, slagvaardigheid, samenwerking, onafhankelijkheid, transparantie en professionaliteit.

Uitgangspunt bij het toezicht is het vertrouwen in instellingen. Indien dit vertrouwen wordt 'beschaamd', dient de toezichthouder snel en effectief op te treden. Tegelijkertijd moeten leerlingen en hun ouders erop kunnen vertrouwen dat hun school ten minste een maatschappelijk aanvaardbaar kwaliteitsniveau realiseert en daar niet onder zakt.

Om deze vorm van toezicht te kunnen realiseren richt de inspectie haar toezicht risicogericht en op maat in. Het risicogerichte toezicht is allereerst gericht op het detecteren van die instellingen waar mogelijk sprake is van onvoldoende kwaliteit van het onderwijs, inclusief de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en bevoegd gezag (het bestuur) is gewaarborgd. Bij dit alles wordt gestreefd naar een zo gering mogelijke bevraginglast van de instellingen.

Om de mate van intensiteit van het toezicht te kunnen bepalen, vindt jaarlijks voor alle onderwijsinstellingen een analyse plaats van opbrengsten, jaarstukken en signalen. Op basis van deze analyse wordt een toezichtvorm bepaald. De mate van intensiteit van het toezicht varieert met de analyse van de gesignaleerde risico's voor de kwaliteit van het onderwijs: het toezicht wordt op maat ingericht. Daar waar zich geen risico's voordoen, onderneemt de inspectie geen actie. Bij de scholen waar wel sprake is van risico's, worden aanvullende gegevens opgevraagd en geanalyseerd; indien nodig wordt onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs uitgevoerd. In deze werkwijze van de inspectie voert zij ook schoolbezoeken uit en observeert zij het onderwijs in de groepen. De keuze wel/niet onderzoek en zo ja: wat te onderzoeken, wordt bepaald door de aard en ernst van de gesignaleerde risico's.

Indien naar aanleiding van het onderzoek feitelijke tekortkomingen zijn vastgesteld volgens de daartoe opgestelde beslisregels, krijgt de school een geïntensiverde vorm van toezicht. De vorm van toezicht wordt vastgelegd in een zogeheten toezichtarrangement. Aansluitend voert de inspectie, al dan niet samen met het bevoegd gezag (het bestuur), een aantal interventies uit om te bewerkstelligen dat de tekortkomingen zo spoedig mogelijk worden opgeheven. Deze interventies zijn geordend naar zwaarte. Hoe ernstiger de geconstateerde tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs op een school, hoe zwaarder de interventies die worden ingezet.

### **Preventiegericht**

Zodra de inspectie waarneemt dat de leerresultaten van een school of afdeling één jaar onder de norm liggen, zal zij het betreffende bestuur hiervan op de hoogte stellen. Daarmee beoogt zij het bevoegd gezag (het bestuur) te stimuleren zelf tijdig preventieve maatregelen te nemen ter verbetering van de kwaliteit.

Wanneer de leerresultaten voor een tweede achtereenvolgende jaar onder de ondergrens liggen, geeft de inspectie als tweede stap een waarschuwing af aan het bevoegd gezag (het bestuur). Het bevoegd gezag (het bestuur) ontvangt een brief van de inspectie waarin wordt aangedrongen op het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan; de school dreigt immers 'zwak' of 'zeer zwak' te worden. In deze brief wordt ook gewezen op de mogelijke gevolgen van de kwaliteitsrisico's die het bevoegd gezag (het bestuur) loopt in geval de school 'zeer zwak' wordt, waaronder het intrekken van (een deel van) de bekostiging of het opheffen van de school.

Het streven is om de scholen te classificeren in termen van 'goed', 'voldoende', 'zwak' en 'zeer zwak'. Een school krijgt dan, afhankelijk van de classificatie (zeer zwak), één jaar de tijd om zich te verbeteren. Gestreefd wordt om de kwaliteit van het onderwijsproces in het eerste jaar zo ver te verbeteren dat bij een tussentijds kwaliteitsonderzoek (TKO) kan worden vastgesteld dat de kwaliteit niet 'zeer zwak' meer is. Scholen die na een jaar van 'zeer zwak' naar 'zwak' gaan, krijgen in de regel nog één jaar om weer in aanmerking te komen voor een basisarrangement.

## **Programmatisch handhavend**

Programmatisch handhaven wil zeggen dat er een onderbouwd plan wordt gemaakt voor de toezichtactiviteiten met betrekking tot het nalevingtoezicht. Dit plan is gebaseerd op een analyse van wettelijke bepalingen, waarbij wordt gekeken welke (overtreding van) bepalingen het meeste negatieve effect voor de maatschappij opleveren en bij welke bepalingen de kans het grootst is dat dit gebeurt. In het Jaarwerkplan van de inspectie wordt jaarlijks aangegeven welke prioriteiten dat jaar op het vlak van naleving worden gesteld. Besturen en scholen worden door de inspectie hiervan op de hoogte gesteld.

Net als voor het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs is voor het handhaven van de naleving van wet- en regelgeving een interventiesystematiek ontwikkeld, bestaande uit een aantal zogeheten escalatiestappen. Deze escalatiestappen verlopen volgens dezelfde stappen als de interventies voor kwaliteitstoezicht, maar de inhoud van de stappen voor naleving verschilt uiteraard van die voor kwaliteit.

### **1.4 Het werkproces op hoofdlijnen**

In het werkproces van het toezicht in de onderwijstypen funderend onderwijs/speciaal funderend onderwijs en voortgezet onderwijs worden drie fasen onderscheiden, namelijk:

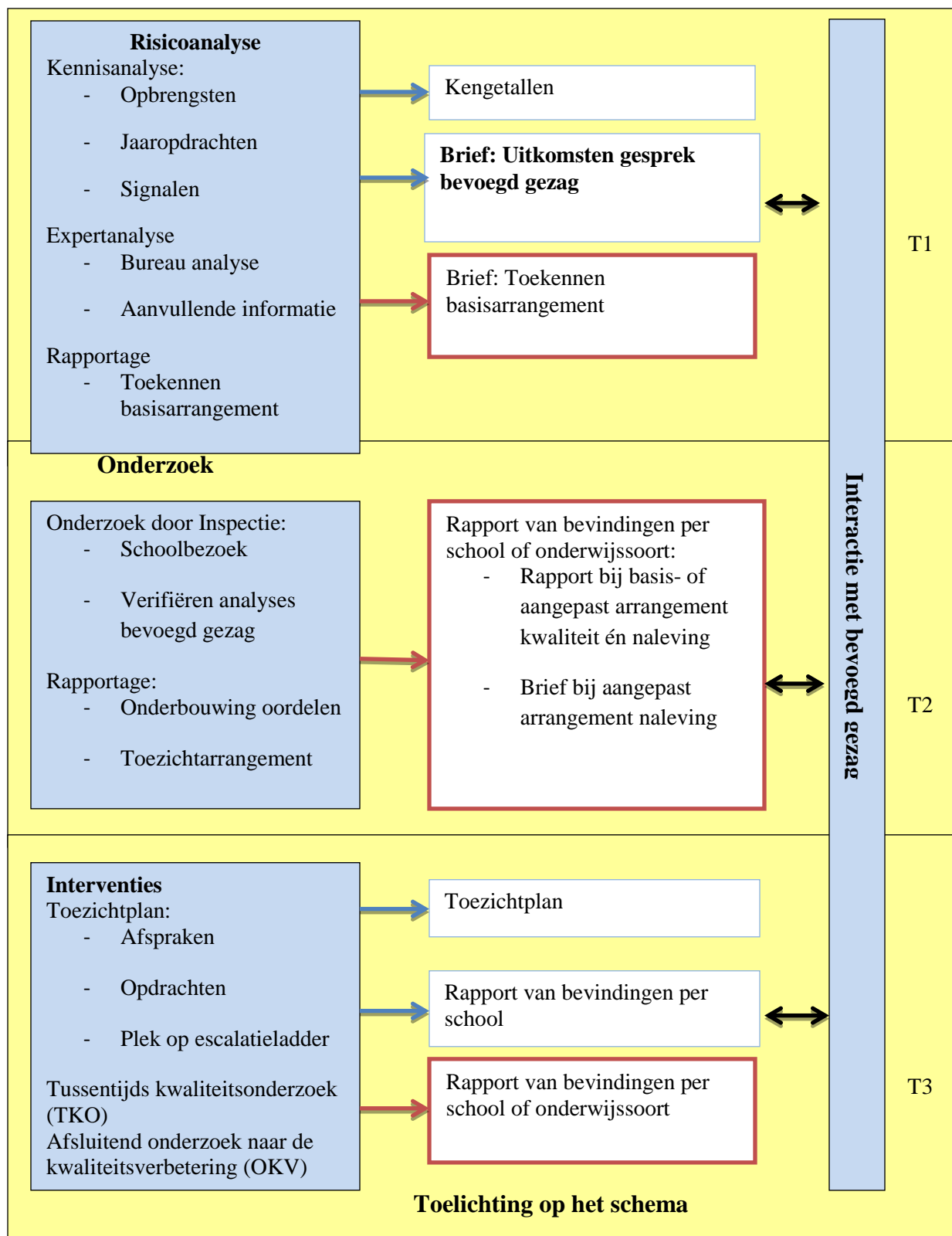
- a. het uitvoeren van een risicoanalyse (T1);
- b. het uitvoeren van een onderzoek naar mogelijke tekortkomingen (T2) (= kwaliteitsonderzoek)
- c. het uitvoeren van een interventietraject (T3).

Elke fase kan voor een school resulteren in het toekennen en publiceren van het toezichtarrangement. Gedurende elk van deze fasen in het toezicht kan overleg plaatsvinden met het bevoegd gezag (het bestuur).

De hoofdlijnen van het werkproces kunnen als volgt in beeld worden gebracht (zie schema werkprocestoezicht op de volgende pagina).



## WERKPROCES TOEZICHT



Jaarlijks wordt voor alle scholen een risicoanalyse uitgevoerd (T1: het uitvoeren van een risicoanalyse). Bij een risicoanalyse worden drie soorten gegevens betrokken: de opbrengsten van de school, signalen van mogelijke problemen, ook als gevolg van het gevoerde personeelsbeleid, en informatie uit jaarstukken (jaarverslag en de zogeheten resultatenbox, die gevuld wordt met kengetallen welke tussen het Ministerie OWCS en onderwijsveld overeen zijn gekomen). Het doel van een risicoanalyse is te bepalen welke scholen in aanmerking komen voor een basisarrangement en voor welke scholen nader onderzoek nodig is om het toezichtarrangement te kunnen bepalen.

Als uit de risicoanalyse blijkt dat bij een school met een basisarrangement de leerresultaten een jaar onder de norm liggen, dan treedt het preventief toezicht in werking. In de brief waarin het basisarrangement wordt toegekend, informeert de inspectie het bevoegd gezag (het bestuur) over hun opbrengsten in relatie tot referentiegegevens van andere scholen. Het doel is dat het bevoegd gezag (het bestuur) zich bewust(er) wordt van de noodzaak om zelf preventief maatregelen te nemen.

Als uit de risicoanalyse blijkt dat bij een school met een basisarrangement de leerresultaten voor een tweede jaar onder de norm liggen, wordt een tweede preventieve stap gezet: het bevoegd gezag (het bestuur) ontvangt een aparte brief waarin het een waarschuwing krijgt, inhoudende dat de school als 'zwak' of 'zeer zwak' wordt beoordeeld als de opbrengsten ook het komende jaar onder de ondergrens blijken te liggen. Bovendien wordt het bevoegd gezag (het bestuur) gemeld dat de status 'zeer zwak' na twee jaar kan leiden tot sancties zoals het opschorten of inhouden van (een deel van) de bekostiging of het opheffen van de school. Zo nodig wordt in deze fase preventief een gesprek met het bevoegd gezag (het bestuur) gevoerd en/of een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Als bij een dergelijk onderzoek tekortkomingen in het onderwijsproces worden vastgesteld, maakt de inspectie afspraken met het bevoegd gezag (het bestuur) over te nemen maatregelen die moeten voorkomen dat de school zwak of zeer zwak wordt aangeduid.

Na een risicoanalyse vindt voor de scholen die geen basisarrangement hebben ontvangen nader onderzoek plaats. Dit is een onderzoek naar mogelijke tekortkomingen: het zogeheten kwaliteitsonderzoek (T2: het uitvoeren van onderzoek gericht op het vaststellen van mogelijke tekortkomingen). Voor deze scholen zijn bij de risicoanalyse risico's gedetecteerd. Het doel van het onderzoek is het bepalen of een toezichtarrangement alsnog nodig is.

Het onderzoek kan zowel een schoolbezoek inhouden als het verifiëren van analyses van het bevoegd gezag (het bestuur) zelf. Ook risicofactoren die kunnen wijzen op problemen in het bevoegd gezag (het bestuur) en management van de school, of in de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en het bevoegd gezag (het bestuur) is gewaarborgd, worden meegewogen bij de vraag of een kwaliteitsonderzoek op de school moet worden uitgevoerd. Over de uitkomsten van het onderzoek wordt een rapport van bevindingen opgesteld, waarin ook het toezichtarrangement staat vermeld voor kwaliteit en/of voor naleving. Indien geen sprake is van tekortkomingen wordt het basisarrangement toegekend. Daar waar wel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt volgens beslisregels een aangepast arrangement vastgesteld voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of voor naleving.

Ieder aangepast arrangement gebaseerd op kwaliteit of naleving wordt gevolgd door interventies van de toezichthouder of de minister (T3: het uitvoeren van geïntensiveerd toezicht). Deze interventies zijn gerangschikt naar zwaarte. De ernst en complexiteit van de geconstateerde tekortkomingen bepaalt welke interventies uitgevoerd.

Alle interventies zijn erop gericht zo snel mogelijk de geconstateerde tekortkomingen op te heffen, zodat de school weer in aanmerking komt voor een basisarrangement.

In de volgende paragraaf geven we een meer gedetailleerde beschrijving van de verschillende fasen van het toezichtproces.

### 1.4.1 De drie fasen afzonderlijk

In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde: het uitvoeren van de risicoanalyse (subparagraaf 1.4.2), het uitvoeren van onderzoek gericht op het vaststellen van tekortkomingen (subparagraaf 1.4.3) en het uitvoeren van interventies (subparagraaf 1.4.4).

### 1.4.2 Risicoanalyse

De risicoanalyse die jaarlijks voor alle scholen plaatsvindt bestaat uit drie stappen:

1. het uitvoeren van een kennisanalyse;
2. het - zo nodig - uitvoeren van een expertanalyse;
3. het toekennen van een basisarrangement.

Naast de jaarlijkse risicoanalyse kan op elk moment gedurende het jaar een risicoanalyse worden uitgevoerd, bijvoorbeeld naar aanleiding van een (urgent) signaal. De risicoanalyse op basis van nieuwe opbrengstgegevens van scholen vindt voor het funderend- en voortgezet onderwijs jaarlijks plaats in de maanden maart t/m juni.

#### 1. Kennisanalyse

De eerste detectiefase, ook wel kennisanalyse genoemd, heeft als doel een eerste selectie te maken van die scholen en/of afdelingen waar mogelijk risico's voor de kwaliteit van het onderwijs bestaan, en risico's in de wijze waarop de professionaliteit van de instelling en het bevoegd gezag (het bestuur) is gewaarborgd, of waar wet- en regelgeving niet wordt nagekomen. De eerste detectie vindt plaats op grond van (zie ook het schema op pagina 10):

- gegevens over leerresultaten (eindresultaten) van leerlingen;
- informatie uit de jaarstukken;
- beschikbare signalen over mogelijke knelpunten.

De kennisanalyse resulteert per onderdeel in een indeling van scholen in één van de drie risicogroepen: 'geen risico', 'risico' en 'ernstig risico'. Scholen waar zich geen risico's voordoen krijgen het 'vertrouwen' van de inspectie. Voor deze scholen is geen verdere analyse en onderzoek nodig. Scholen waar zich wel risico's voordoen ontvangen een vragenlijst van de inspectie waarin aanvullende informatie wordt opgevraagd bij het bevoegd gezag (het bestuur), ondermeer over tussentijdse leerresultaten van leerlingen en rendementsgegevens. Aan de hand van een stoplichtmetafoor: de rekenregels voor de primaire detectie van de *opbrengsten funderend- en voortgezet onderwijs* komen er in het kort op neer dat alle scholen waar de opbrengsten langere tijd onder de norm zijn, op *rood* springen. Scholen waar de opbrengsten onbekend zijn, staan standaard op *oranje*. Hetzelfde geldt voor alle scholen waarvan de opbrengsten weliswaar voldoende zijn, maar waar sprake lijkt te zijn van een risico. Dit is

bijvoorbeeld het geval indien sprake is van negatieve trends gedurende één of twee jaar, opvallende patronen of andere risico's. Scholen waar zich geen risico's voordoen en de opbrengsten voldoende zijn, staan op *groen*. De rekenregels worden eenmaal per jaar geëvalueerd.

## 2. Expertanalyse

Voor scholen waar op grond van de kennisanalyse risico's zijn gedetecteerd, vindt de tweede stap plaats: een diepgaander analyse, ook wel expertanalyse genoemd. Deze expertanalyse houdt een nadere analyse van de opbrengsten, de jaarstukken, de signalen, de onderwerpen van het programmatisch handhaven en 'het geheugen' van de toezichthouder in. Met het geheugen van de toezichthouder wordt bedoeld de bij de inspectie bekende informatie uit eerdere risicobevindingen, kwaliteitsonderzoeken, en informatie uit schoolplannen en schoolgidsen. Gekeken wordt naar de aard en de achtergrond van de risico's.

Op grond van de uitkomsten van de expertanalyse wordt opnieuw een selectie gemaakt van scholen waar geen verdere analyse en onderzoek nodig is.

## 3. Toekennen basisarrangement

Indien uit de kennis- of de expertanalyse blijkt dat er zich op scholen geen risico's voordoen dan wordt, als derde stap, een basisarrangement toegekend. De besturen van deze scholen ontvangen een brief waarin dit staat vermeld.

Omdat de inspectie haar toezicht meer preventief wil inrichten, informeert zij vanaf 1 augustus besturen van scholen waarvan de opbrengsten één jaar onder de norm zijn, in de brief waarin het basisarrangement wordt toegekend, actief over hun opbrengsten op basis van referentiegegevens. Besturen van scholen waarvan de opbrengsten voor de tweede maal onder de norm zijn, ontvangen een brief waarin zij een waarschuwing krijgen dat de school als 'zwak' of 'zeer zwak' kan worden beoordeeld als de opbrengsten ook het komende jaar onder de norm blijken te zijn. Tevens worden zij in de brief geïnformeerd dat dit na twee jaar kan leiden tot het opschorten of inhouden van een deel van de bekostiging of tot opheffing van de school.

Als de daling van de opbrengsten zeer zorgwekkend is, of als op basis van andere risicofactoren (zoals bijvoorbeeld andere zeer zwakke scholen onder hetzelfde bestuur, gegevens over wisselingen in de schoolleiding of het personeel, ziekteverzuim en dergelijke) kan de inspectie besluiten preventief een kwaliteitsonderzoek (KO) uit te voeren. Als bij een dergelijk preventief kwaliteitsonderzoek tekortkomingen in het onderwijsproces worden vastgesteld, kan deze aanleiding zijn hierover afspraken te maken met het bevoegd gezag (het bestuur). Het bevoegd gezag (het bestuur) kan dan tijdig maatregelen treffen om te voorkomen dat de school 'zwak' of 'zeer zwak' wordt.

### 1.4.3 Onderzoek gericht op tekortkomingen

Na de risicoanalyse vindt voor de besturen en scholen die geen basisarrangement hebben ontvangen, onderzoek plaats. Voor deze scholen zijn immers risico's gedetecteerd. Het onderzoek kan zowel een schoolbezoek inhouden als het verifiëren van analyses die door het bevoegd gezag (het bestuur) zelf zijn gemaakt. In deze fase gaat het erom dat tekortkomingen formeel worden vastgesteld door de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs. Dit is nodig om verdere interventies te kunnen bepalen.

## Verantwoordingsdocumenten

In beginsel wordt een onderzoek op de school altijd vooraf gegaan door overleg en afstemming met het bevoegd gezag (het bestuur). Bij dat overleg spelen verantwoordingsdocumenten een belangrijke rol. Ten eerste zijn dit de voertuigen van zowel het interne toezicht als de verantwoording aan en de dialoog met de omgeving. In de tweede plaats kan met deze documenten in het externe toezicht getoond worden dat er daadwerkelijk van intern toezicht en horizontale verantwoording sprake is.

Bij (horizontale) verantwoording is sprake van de volgende elementen:

- presenteren van de geleverde onderwijsprestaties (aan de hand van uitkomsten van metingen en beoordelingen);
- een vergelijking van de uitkomsten met eerder gestelde doelen (analyse); en
- voorgenomen maatregelen in het licht van de uitkomsten.

Naarmate deze elementen beter voorkomen in de verantwoordingsdocumenten, zijn de documenten beter bruikbaar in het externe toezicht. Bij de inrichting van het onderzoek houdt de inspectie namelijk rekening met de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie van het bevoegd gezag (het bestuur) of de school. Goede informatie, bijvoorbeeld in de vorm van betrouwbare en valide verantwoordingsgegevens die de kwaliteitsaspecten en indicatoren van de inspectie voldoende dekken of een deugdelijk visitatierapport, leidt tot minder eigen onderzoek ter plaatse door de inspectie; minder goede informatie leidt tot een uitgebreider onderzoek. In een enkel geval kan de situatie zich voordoen dat de risicoanalyse, inclusief het gesprek met het bevoegd gezag (het bestuur), zoveel informatie heeft opgeleverd dat de uitslag van het onderzoek in feite al duidelijk is, namelijk dat het onderwijs van onvoldoende kwaliteit is of niet. In geval van onderwijs van onvoldoende kwaliteit kan worden afgezien van onderzoek ter plaatse, mits het bevoegd gezag (het bestuur) de formele constatering dat er sprake is van onderwijs van onvoldoende kwaliteit onderschrijft en uit de verantwoordingsdocumenten alle benodigde informatie aanwezig is, dan wel dat op het punt van tekortkomingen tijdens het gesprek blijkt dat het bevoegd gezag (het bestuur) en de school het probleem reeds onderkend hebben, de oorzaken reeds hebben vastgesteld en maatregelen hebben genomen of gaan nemen om het probleem op te lossen. De inspectie stelt in deze gevallen evenwel een rapport van bevindingen op waarin zij haar eigen oordelen en het toezichtarrangement vastlegt.

## Kwaliteitsonderzoek ‘op maat’

Een kwaliteitsonderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van een selectie van indicatoren uit het kernkader (zie hoofdstuk 2). De selectie wordt (op maat) bepaald door de geconstateerde risico's en beoogt mogelijke tekortkomingen op te sporen. Van belang is het uitgangspunt dat niet bij elke school een standaardselectie van indicatoren gehanteerd zal worden, maar alleen als er volgens de risicoanalyse aanleiding voor is.

Indien nodig wordt voor verdieping van het onderzoek de selectie van indicatoren uitgebreid met andere indicatoren uit het waarderingskader. Als bijvoorbeeld de kwaliteitszorg onvoldoende is, worden tevens de ‘Voorwaarden voor kwaliteitszorg’ beoordeeld. Ook kunnen over bepaalde kwaliteitsaspecten verdiepende modules worden ingezet. Het oordeel over deze indicatoren maakt geen onderdeel uit van de beslisregels voor het toezichtarrangement ‘zwak’ of ‘zeer zwak’, maar bepaalt wel mede de inhoud en de intensiteit van de interventies en het vervolgtoezicht.

Een verdiepend onderzoek vindt korte tijd na het vaststellen van risico's en/of mogelijke tekortkomingen plaats. Het kwaliteitsonderzoek wordt (voor zover het geen onaangekondigd onderzoek is) ruim van tevoren schriftelijk aangekondigd; hierbij wordt de minimale termijn van een maand, aangehouden. Ook wordt van tevoren aangegeven welke indicatoren onderzocht zullen worden. Aangezien er in het kader van de risicoanalyse al de nodige informatie verzameld is bij het bevoegd gezag (het bestuur), is er voor de school geen lange voorbereidingstijd meer nodig.

In goede afstemming met de school wordt een bezoekerrooster opgesteld. Het rooster kan omvatten: documentenstudie ter plaatse, groepsobservaties, gesprekken met leerlingen, ouders, leraren, leidinggevenden en mogelijke andere functionarissen. Aan het eind van het bezoek bespreekt de inspectie de bevindingen uit het onderzoek met het bevoegd gezag (het bestuur) en met de schoolleiding.

#### **1.4.4 Rapport van bevindingen**

Ieder onderzoek naar tekortkomingen in kwaliteit of in de naleving van wet- en regelgeving wordt binnen vijf werkweken afgesloten met een conceptrapport, waarin ook het toezichtarrangement is opgenomen. Het bevoegd gezag(het bestuur) krijgt vier werkweken de gelegenheid op het conceptrapport te reageren. Na de procedure van hoor- en wederhoor wordt het definitieve rapport door de inspectie vastgesteld. In geval het bevoegd gezag een afwijkende zienswijze heeft, krijgt het de gelegenheid deze in een bijlage bij het rapport te verwoorden. In geval van een 'zeer zwakke' school ontvangt het bevoegd gezag, tegelijkertijd met het conceptrapport van de inspectie een samenvattend rapport voor de ouders. Na de procedure van hoor en wederhoor, met eveneens vier werkweken reactie termijn voor het bevoegd gezag (het bestuur), ontvangt het bevoegd gezag (het bestuur) het definitieve samenvattend rapport voor de ouders. Het bevoegd gezag dient dit samenvattend rapport binnen vier weken na vaststelling van het inspectierapport naar de ouders van de leerlingen van de school te sturen. De inspectie dient van deze brief een afschrift te ontvangen.

Definitieve en samenvattende rapporten, worden in de vijfde week na vaststelling op internet geplaatst. Zodra het definitieve rapport van bevindingen en het ouderrapport zijn vastgesteld, ontvangt het bevoegd gezag van de school bericht van de inspectie dat de rapporten binnen vijf weken na vaststelling op de website van de inspectie staan.

Ieder onderzoek gericht op tekortkomingen leidt tot een vastgesteld toezichtarrangement voor kwaliteit en/of voor naleving. Afhankelijk van de ernst van de vastgestelde tekortkomingen en op basis van de beslisregels die de inspectie hanteert, krijgt een school aangepast toezicht.

#### **1.4.5 Beslisregels voor het toezichtarrangement (zeer) zwakke kwaliteit**

De beslisregels voor het toezichtarrangement (zeer) zwakke kwaliteit fo/sfo (speciaal funderend onderwijs) en vo zijn opgenomen in bijlage I en II. Bij deze beslisregels spelen de eindopbrengsten een belangrijke rol. De tussenopbrengsten zijn vooral van belang voor het detecteren van (zwakke) scholen waarbij de vinger aan de pols moet worden gehouden. Onvoldoende tussenopbrengsten voorspellen veelal onvoldoende eindopbrengsten op termijn.



Omdat in het speciaal funderend onderwijs(sfo) niet altijd voldoende gegevens over leerling prestaties beschikbaar zijn voor een betrouwbare beoordeling van de eind- en tussenresultaten, zijn bij het toekennen van een toezichtarrangement in het sfo twee niet-opbrengstindicatoren leidend: de school stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast (indicator 7.3 uit het waarderingskader in hoofdstuk 2) en de school volgt of de leerling zich ontwikkelt conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes (indicator 7.4 uit het waarderingskader in hoofdstuk 2).

Naast de normering die in bijlage I staat vermeld, geldt dat de inspectie altijd beargumenteerd van de beslisregels kan afwijken indien zij grote risico's signaleert aangaande de kwaliteit van de school. De noodzaak tot afwijken van de beslisregels wordt altijd in het rapport van bevindingen toegelicht en verantwoord.

#### **1.4.6 Het uitvoeren van interventies**

In die gevallen waarin sprake is van een aangepast toezichtarrangement volgen altijd interventies van de inspectie of de minister, die er op gericht zijn zo snel mogelijk tot de noodzakelijke verbetering te komen. Er zijn interventies opgesteld die volgen op een aangepast arrangement (zeer) zwakke kwaliteit en op een aangepast arrangement naleving.

Naast interventies voorziet het toezichtproces voorts in escalatiestappen voor die gevallen waarin de noodzakelijke en afgesproken kwaliteitsverbetering niet of niet-tijdig wordt uitgevoerd. De meest vergaande escalatie is beëindiging van de bekostiging door de minister van OWCS of sluiting van de school. Een (zeer) zwakke school wordt vooraf op de hoogte gesteld van de mogelijke consequenties indien het afgesproken (deel)resultaat niet of niet tijdig wordt behaald.

#### **Interventies en escalatiestappen (zeer) zwakke kwaliteit**

Niet alleen zeer zwakke scholen maar ook de zwakke scholen worden (preventief) in een traject van kwaliteitsverbetering geplaatst, in een poging verder afglijden te voorkomen. Voor beide groepen scholen gelden dezelfde interventies, zij het dat het interventietraject voor zeer zwakke scholen twee interventies extra kent.

#### **Interventies bij zwakke en zeer zwakke scholen**

Op hoofdlijnen worden de volgende stappen doorlopen nadat het rapport van bevindingen is vastgesteld en daarmee het toezichtarrangement '(zeer) zwakke onderwijskwaliteit' is bepaald.

1. Het toezichtarrangement 'aangepast arrangement (zeer) zwakke kwaliteit' wordt vastgesteld en opgenomen in het rapport van bevindingen.
2. De inspectie maakt een keuze voor het wel of niet opstellen van een toezichtplan. In het (concept)toezichtplan worden prestatieafspraken vastgelegd: wanneer de kwaliteit weer op orde moet zijn, welke (tussen)resultaten bereikt moeten worden, of en op welk(e) moment(en) tussentijdse voortgangsgesprekken plaatsvinden en/of welke aspecten of indicatoren tijdens de (tussentijdse) kwaliteitsonderzoeken worden beoordeeld. In het toezichtplan wordt ook de mate van intensiteit van het toezicht vastgelegd (maatwerk).

3. De inspectie voert een gesprek met het bevoegd gezag over het (concept) rapport van bevindingen en het (concept) toezichtplan. Doel: toelichting, bijdragen aan het verkrijgen van draagvlak voor het toezichtplan van de inspectie.
4. Het bevoegd gezag stelt zo spoedig mogelijk na het kwaliteitsonderzoek een plan van aanpak op ter verbetering van de kwaliteit.
5. Het definitieve toezichtplan wordt tegelijk met het vastgestelde rapport van bevindingen aan het schoolbestuur gestuurd.
6. Afhankelijk van wat in het toezichtplan is afgesproken oefent de inspectie het toezicht op de kwaliteitsverbetering uit door het uitvoeren van een tussentijds kwaliteitsonderzoek na een jaar. Bij het tussentijds kwaliteitsonderzoek worden aspecten/indicatoren beoordeeld, zoals afgesproken in het toezichtplan. Als uit deze beoordeling of uit nieuwe opbrengstgegevens blijkt dat het toezichtarrangement kan worden aangepast van zeer zwak naar zwak, wordt het toezichtarrangement omgezet en kan de school van de lijst met zeer zwakke scholen worden verwijderd. Blijkt uit een tussentijds kwaliteitsonderzoek dat het toezichtarrangement kan worden aangepast van zwak naar basisarrangement, of van zeer zwak naar basisarrangement, wordt het tussentijds kwaliteitsonderzoek altijd omgezet in een onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (OKV). De uitkomsten van een tussentijds kwaliteitsonderzoek of een eventueel voortgangsgesprek kunnen ook leiden tot aanpassingen in het toezichtplan voor de volgende fase.
7. Het traject van kwaliteitsverbetering wordt altijd afgesloten met een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering, waarbij ten minste alle normindicatoren worden onderzocht, aangevuld met ten minste die indicatoren die bij het eerdere kwaliteitsonderzoek onvoldoende waren. Bij scholen voor funderend onderwijs die zeer zwak zijn geweest wordt ook de kwaliteitszorg beoordeeld. Deze scholen krijgen alleen een basisarrangement als de indicatoren 9.2, 9.3 en 9.5 van het aspect kwaliteitszorg als voldoende worden beoordeeld. Daarmee wil de inspectie een zo stevig mogelijk fundament leggen onder de duurzaamheid van de verbetering. De bevindingen van het onderzoek worden vastgelegd in een rapport, waarin ook het nieuwe toezichtarrangement is opgenomen.

Zoals eerder werd opgemerkt, verloopt het toezichtproces voor een zeer zwakke school in principe hetzelfde als voor een zwakke school. Er zijn echter voor zeer zwakke scholen twee aanvullende interventies:

1. Informeren van de minister.
2. Opname van de school op de maandelijkse lijst zeer zwakke scholen op internet.

### **Voorkomen van terugval van zeer zwakke scholen**

De inspectie blijft scholen voor funderend onderwijs die zeer zwak zijn geweest langer volgen. Als een voormalige zeer zwakke school na één jaar weer opbrengsten laat zien die onder de norm



liggen, is dat direct reden het bestuur daar met nadruk op te wijzen. De school krijgt dan een basisarrangement met attendering.

Zijn de eindopbrengsten ook in het tweede jaar onder de norm, dan volgt direct een kwaliteitsonderzoek. De opbrengsten worden wel als voldoende beoordeeld, maar ongeacht de uitkomsten van het kwaliteitsonderzoek volgt altijd een aangepast toezichtarrangement 'zwak'. De school komt daarmee opnieuw onder geïntensiveerd toezicht te staan.

### **Escalatiestappen bij zwakke en zeer zwakke scholen**

Als het verbeteringstraject zoals hierboven beschreven niet verloopt zoals in het toezichtplan was vastgelegd, zal – bijzondere omstandigheden uitgezonderd – tot verscherping en escalatie van de interventies worden overgegaan. Net als bij de interventies gelden voor zwakke en voor zeer zwakke scholen dezelfde escalatiestappen, zij het dat de escalatieladder voor zeer zwakke scholen twee treden extra kent.

De escalatieladder kent de volgende stappen/treden:

1. **Bestuurlijk gesprek.** Bij deze interventie wordt het bevoegd gezag van de school opgeroepen voor een gesprek met de Inspectie Onderwijs. In dit gesprek wordt over de oorzaken van de vertraging gesproken en kan tevens een officiële waarschuwing worden afgegeven. Er worden in het bestuurlijke gesprek prestatieafspraken gemaakt.
2. **Waarschuwing.** Wanneer de Inspectie Onderwijs een (schriftelijke) waarschuwing geeft, wordt het bevoegd gezag meegedeeld dat dit een laatste kans is, binnen welke termijn de resultaten van de kwaliteitsverbetering uiterlijk bereikt dienen te zijn en wat de consequenties zijn als dit niet gerealiseerd wordt.
3. **Wijziging van het toezichtarrangement** van aangepast zwak naar aangepast zeer zwak. Als er sprake is van langdurige stagnatie van de kwaliteitsverbetering of verslechtering van de kwaliteit, kan de inspectie besluiten het toezichtarrangement te verzwaren. Daarmee komt de school terecht in de aanvullende escalaties die horen bij een zeer zwakke school.

### **Aanvullende escalatiestappen voor zeer zwakke scholen:**

1. **Bestuurlijk gesprek met 'worst case scenario'.** Er worden in het bestuurlijke gesprek prestatieafspraken met het bevoegd gezag gemaakt, waarbij het bevoegd gezag onder andere een 'worst case scenario' moet opstellen. Deze 'worst case scenario' betreft de voornemens tot maatregelen van het schoolbestuur voor het geval de prestatieafspraken niet (kunnen) worden nagekomen.
2. **Melding aan de minister.** Als alle voorgaande stappen niet tot het afgesproken resultaat hebben geleid, wordt de school door de inspectie bij de minister aangemeld. De inspectie doet hierbij een voorstel over de gewenste maatregelen. De minister kan op basis van de melding overgaan tot bestuurlijke en/of bekostigingssancties (opschorting of inhouding) en in

bijzondere omstandigheden tot het beëindigen van de bekostiging of tot het opheffen van de school.

### **Escalatiestappen naleving**

Indien wordt geconstateerd dat scholen en/of besturen tekortkomingen met betrekking tot het voldoen aan wet- en regelgeving hebben, krijgen zij van de inspectie opdracht tot herstel<sup>1</sup>.

Indien dat herstel niet of onvoldoende tijdig plaatsvindt volgen, net als bij een aangepast arrangement (zeer) zwakke kwaliteit, een aantal escalatiestappen. De precieze inhoud van die escalatiestappen is afhankelijk van de wettelijke regel die overtreden wordt.

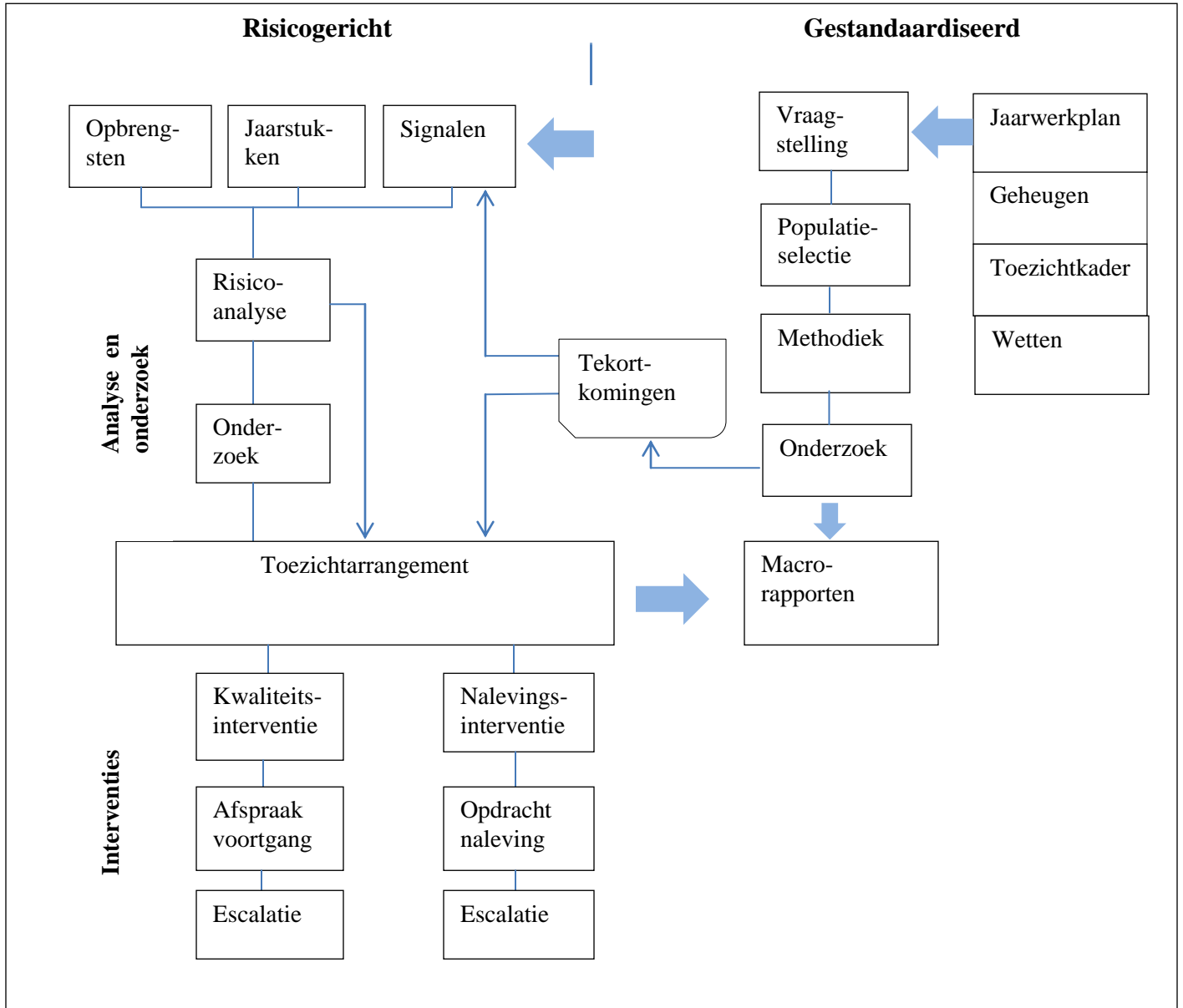
De ultieme maatregel is een sanctiemogelijkheid door de minister. Element in de escalatie is ook het toekennen van een aangepast arrangement voor de naleving. Dit arrangement zal zichtbaar zijn op de toezichtkaart.

Tot slot wordt hieronder in het schema getoond hoe het toezicht van de inspectie langs twee aan elkaar gerelateerde onderzoekspijlers (regulier/risicogericht onderzoek en thematisch/gestandaardiseerd onderzoek) is ingericht, hoe daarin het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs op scholen en op de naleving van wet- en regelgeving zijn gepositioneerd en hoe het zogeheten toezichtarrangement het punt markeert waarop de onderzoeksfase in het toezicht, indien noodzakelijk, overgaat in de fase van de zogeheten interventies.

In de voorliggende notitie zijn de verschillende componenten van dit schema toegelicht.

---

<sup>1</sup> Herstel kan betekenen dat de situatie zelf wordt hersteld of dat voldaan wordt aan de vereisten om de situatie in stand te mogen houden. Dit laatste bijvoorbeeld als voor een bepaalde aangelegenheid toestemming nodig is die niet gegeven is. Herstel kan erop neerkomen dat de aangelegenheid zelf wordt opgeheven of dat alsnog toestemming wordt verkregen.



## 1.5 Rapportagevormen

Ter afsluiting van dit hoofdstuk over de werkwijze van de inspectie beschrijven we de drie rapportagevormen waarin de bevindingen van inspectieonderzoeken worden vastgelegd. Het betreft het rapport van bevindingen (subparagraaf 1.5.1), het samenvattend rapport voor ouders met kinderen op zwakke en zeer zwakke scholen (subparagraaf 1.5.2) en de toezichtkaart (subparagraaf 1.5.3).

### 1.5.1 Rapport van bevindingen

De uitkomsten van inspectieonderzoeken worden in openbare rapporten van bevindingen vastgelegd. Bij het tot stand komen van een rapport van bevindingen volgt de inspectie steeds de volgende procedure van hoor en wederhoor:

- het conceptrapport wordt aan het bevoegd gezag (het bestuur) en de school voorgelegd met de vraag om eventuele feitelijke onjuistheden te signaleren; desgewenst kan er overleg gevoerd worden over het rapport;
- eventuele feitelijke onjuistheden worden verwerkt;
- indien er geen overeenstemming is bereikt over de door het bevoegd gezag (het bestuur) gewenste wijzigingen, dan wordt de zienswijze van het bevoegd gezag (het bestuur), indien het bevoegd gezag (het bestuur) dit wenst, in een bijlage bij het rapport opgenomen;
- het rapport wordt daarna vastgesteld en naar het bevoegd gezag (het bestuur) gezonden, indien van toepassing voorzien van een argumentatie waarom bepaalde opmerkingen van het bevoegd gezag (het bestuur) niet zijn overgenomen;
- het rapport wordt niet eerder dan in de vijfde week na vaststelling op internet geplaatst.

Rapporten van bevindingen bevatten altijd de aanleiding tot het onderzoek (bijvoorbeeld de uitkomsten van de risicoanalyse, een signaal van een mogelijke misstand), een beschrijving van de feitelijk aangetroffen situatie (bevindingen) en de vaststelling of een bepaalde norm (wettelijke regel, kwaliteitsnorm) overschreden wordt aan de hand van een beoordeling en een onderbouwing daarvan.

### 1.5.2 Samenvattend rapport voor ouders

De inspectie maakt voor iedere nieuwe zwakke en zeer zwakke school een samenvattend rapport voor de ouders. Het rapport bestaat grotendeels uit standaardteksten.

Het bevoegd gezag van de school ontvangt deze samenvatting gelijktijdig met het inspectierapport. Het bevoegd gezag is verplicht dit samenvattend rapport, binnen vier weken na de vaststelling van het inspectierapport, naar de ouders van de leerlingen van de school te sturen. Indien het bevoegd gezag niet aan deze verplichting voldoet, stuurt de minister het samenvattend rapport in de vijfde week na vaststelling naar de ouders. De inspectie plaatst een link naar het samenvattend rapport op de toezichtkaart van de school.

### 1.5.3 Toezichtkaart

De inspectie heeft voor alle scholen een toezichtkaart op haar website. De toezichtkaart is voor een breed publiek toegankelijk. Voor elke school en/of afdeling worden de arrangementen getoond. De arrangementen zijn verdeeld in een oordeel over onderwijskwaliteit en een oordeel over naleving. Tot slot staat op deze kaart een link naar de beschikbare inspectierapporten en naar de website van de school.

## 2 Waarderingskader van het toezicht

Bij het onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs op scholen hanteert de inspectie een waarderingskader, het inhoudelijk kader voor het toezicht. In dit waarderingskader staan de kwaliteitsaspecten verwoord die de inspectie in haar toezicht betreft evenals de uitwerkingen daarvan in de vorm van indicatoren.

### 2.1 Wettelijke grondslag

Het gehele waarderingskader is een uitwerking van de wettelijke taak, namelijk toezicht te houden op de zorg voor onderwijs van voldoende kwaliteit. Over de uitvoering van het toezicht bepaalt de concept landsverordening onderwijstoezicht (LOT) het volgende in art. 13, lid 2 en 3:

1. De inspectie verricht het onderzoek aan de hand van de bij of krachtens een onderwijswet gegeven voorschriften en, indien het betreft een instelling als bedoeld in de landsverordening funderend onderwijs, en de landsverordening voortgezet onderwijs, aan de hand van de volgende aspecten van kwaliteit, te weten:
  - a. leerresultaten;
  - b. voortgang in de ontwikkeling van leerlingen;
  - c. het gevoerde personeelsbeleid, voor zover daar op grond van artikel 7, eerste en tweede lid, aanleiding toe bestaat.
  
2. Indien uit het onderzoek, bedoeld in het tweede lid, een redelijk vermoeden voortvloeit dat de kwaliteit tekortschiet, stelt de inspectie nader onderzoek in, waarbij tevens de oorzaken van het tekortschieten worden onderzocht. Dit nader onderzoek verricht zij, indien het betreft een instelling als bedoeld in de landsverordening funderend onderwijs, de landsverordening voortgezet onderwijs, mede aan de hand van een of meer van de volgende aspecten van kwaliteit, te weten:
  - a. het leerstofaanbod,
  - b. de leertijd,
  - c. het pedagogisch klimaat,
  - d. het schoolklimaat
  - e. de effectiviteit van het didactisch handelen van het onderwijspersoneel,
  - f. de leerlingenzorg

- g. de inhoud, het niveau en de uitvoering van de toetsen, tests, opdrachten of examens,
- h. voor wat betreft de kwaliteit van het onderwijspersoneel:
  - 1. de eisen van bevoegdheid en bekwaamheid.
  - 2. het personeelsbeleid, voor zover het betreft de duurzame borging van de kwaliteit van het onderwijspersoneel”.

Daarnaast vermeldt de concept LOT dat de kwaliteitszorg van de school bij het toezicht betrokken wordt (artikel 15 concept LOT).

## **2.2 Totstandkoming van het waarderingskader**

Als basis voor het waarderingskader heeft IO het waarderingskader dat de Nederlandse onderwijs inspectie hanteert als uitgangspunt genomen. Het waarderingskader bestaat uit indicatoren die geordend zijn conform de kwaliteitsaspecten uit de concept LOT. Gebaseerd op de indicatoren die opgenomen zijn in het waarderingskader vloeien kernindicatoren voort. Het geheel van kernindicatoren vormt het kernkader, zijnde een deelverzameling van het uitgebreide waarderingskader. Een selectie van indicatoren uit het kernkader, de zogeheten normindicatoren, spelen een rol in de beslisregels voor de oordelen '(zeer) zwakke school'.

## **2.3 Het kernkader**

Het kernkader, inclusief de deelverzameling van normindicatoren, is het uitgangspunt voor het risicogerichte toezicht. De werkwijze van de inspectie leidt er wel toe dat dit kernkader en de principes van uitbreiding en verdieping op maat (proportioneel) worden gehanteerd. De (eind)opbrengsten spelen een belangrijke rol in iedere risicoanalyse. De selectie van indicatoren die in een eventueel kwaliteitsonderzoek worden betrokken, wordt afgestemd op de risico's die uit deze risicoanalyse naar voren komen. Daarbij wordt allereerst geput uit het kernkader. Mocht uitbreiding of verdieping nodig zijn, dan wordt een selectie gemaakt uit de indicatoren van het uitgebreide waarderingskader. De selectie van indicatoren wordt in het rapport van bevindingen onderbouwd.

Daarnaast kent het inspectie-instrumentarium ook nog modules die gebruikt kunnen worden voor verbreding en verdieping. Deze modules zijn soms een verdieping van een kwaliteitsaspect of betreffen soms een relevant onderwijsthema. Ook deze modules worden dus alleen gebruikt om aanvullende informatie te verzamelen over de oorzaken en achtergronden van tekortkomingen.

### **2.3.1 Kernkaders funderend- en voortgezet onderwijs**

De kernkaders funderend onderwijs en voortgezet onderwijs bestaan uit ongeveer 45 indicatoren, geordend naar de kwaliteitsaspecten. Beide kernkaders zijn onderverdeeld in domeinen waaronder: opbrengsten – onderwijsleerproces – leerlingenzorg – kwaliteitszorg – wet- en regelgeving.

Een deelverzameling binnen de kernkaders wordt gevormd door de normindicatoren. Deze normindicatoren zijn voor zowel funderend onderwijs als voortgezet onderwijs identiek aan de normindicatoren uit de voorafgaande waarderingskaders.

Er wordt nogmaals op gewezen dat bij een onderzoek uit het kernkader een beredeneerde selectie van indicatoren wordt gemaakt, in aansluiting (aan of op) de uitkomsten van de risicoanalyse.

Hieronder staan de kernkaders voor het funderend onderwijs en voor het voortgezet onderwijs integraal vermeld. De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (\*).

Waar in de indicatoren gesproken wordt van ‘de school’ wordt het geheel van de schoolleiding en het personeel (inclusief onderwijsondersteunend personeel) bedoeld.

<b>KERNKADER FUNDEREND &amp; SPECIAAL FUNDEREND ONDERWIJS</b>	
<b>a. OPBRENGSTEN</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 1</b>	
<b>De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden.</b>	
1.1*	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.
1.1.1	De taalresultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van kenmerken van de leerlingen mag worden verwacht.
1.1.2	De rekenresultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van kenmerken van de leerlingen mag worden verwacht.
1.2*	De resultaten van de leerlingen voor Papiamentu, Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.
1.3	<b>De leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van 8 jaar.</b>
1.4	<b>Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.</b>
1.5	<b>De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.</b>
<b>b. ONDERWIJSLEERPROCES</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 2</b>	
<b>De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.</b>	
2.1*	Bij de aangeboden leerinhouden voor Papiamentu, Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
2.1.1	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
2.1.2	Bij de aangeboden leerinhouden voor rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.
2.2*	De leerinhouden voor Papiamentu, Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.
2.2.1	De leerinhouden voor Nederlandse taal worden aan voldoende leerlingen



2.2.2	aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8. De leerinhouden voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.
2.4*	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Papiamentse en Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.
2.5	De school heeft een specifiek aanbod om sociale competenties te ontwikkelen.
2.6	De school heeft een aanbod gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit in de samenleving.
<b>Kwaliteitsaspect 3</b> <b>De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.</b>	
3.1	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.
<b>Kwaliteitsaspect 4</b> <b>Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.</b>	
4.1	De ouders zijn betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.
4.2	De leerlingen voelen zich aantoonbaar veilig op school.
4.3	Het personeel voelt zich aantoonbaar veilig op school.
4.4	De school heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.
4.5	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.
4.6	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school.
4.7	Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.
<b>Kwaliteitsaspect 5</b> <b>De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteit efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.</b>	
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.
<b>Kwaliteitsaspect 6</b> <b>De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking en onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.</b>	
6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.

6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
<b>c. ZORG EN BEGELEIDING</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 7a</b>	
<b>De leraren volgen systematisch de vorderingen van de leerlingen.</b>	
7.1*	<b>De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.</b>
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.
<b>Kwaliteitsaspect 7b: specifiek voor SFO</b>	
<b>De school begeleidt de leerlingen zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.</b>	
S7.3	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.
S7.4	De school volgt of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.
<b>Kwaliteitsaspect 8</b>	
<b>De leerlingen die dat nodig blijken te hebben, krijgen extra zorg.</b>	
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.
8.5	De school zoekt de structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingniveau haar eigen kerntaak overschrijden.
<b>d. KWALITEITZORG</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 9</b>	
<b>De school heeft een systeem voor kwaliteitszorg.</b>	
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.
9.6	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.
9.7	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.
<b>e. WET- EN REGELGEVING</b>	
N1a	Door of namens het bevoegd gezag (het bestuur) is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd. (LVO FO art. 16 lid.1)
N1b	De schoolgids bevat de verplichte onderdelen (LVO FO art. 16 2 a t/m h).
N2a	Door of namens het bevoegd gezag (het bestuur) is het vastgestelde

	schoolontwikkelingsplan naar de inspectie gestuurd.(LVO FO art. 14 lid 1)
N2b	Het schoolontwikkelingsplan bevat de verplichte onderdelen (LVO art. 14 lid.2 en 3(MB voorschriften SOP).
N3a	Door het bevoegd gezag (het bestuur) is in een leerlingvolgsysteem voorzien (LVO. FO art. 9 lid 3).
N3b	Het leerlingvolgsysteem bevat de verplichte onderdelen (LVO. FO lid 3 a t/m c).
N4a	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima(LVO FO art. 9 lid 4a)
N4b	Bij een schooltijd van meer dan 2 uren wordt een pauze gehouden van ten minste 15 minuten en tussen de ochtend- en middagschooltijd een pauze van tenminste 1 uur(LVO FO art. 9 lid 4a)

<b>KERNKADER VOORTGEZET ONDERWIJS</b>	
<b>a. OPBRENGSTEN</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 1</b>	
<b>De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden.</b>	
1.1*	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.
1.2*	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding.
1.3*	De leerlingen van de opleiding behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
1.4*	Bij de opleiding zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.
<b>b. ONDERWIJSLEERPROCES</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 2</b>	
<b>De aangeboden leerinhouden zijn gericht op de brede ontwikkeling van leerlingen en de voorbereiding op vervolgonderwijs of arbeidsmarkt en samenleving.</b>	
2.1*	De aangeboden leerinhouden in de onderbouw voldoen aan de wettelijke vereisten.
2.2*	De aangeboden leerinhouden in de bovenbouw zijn dekkend voor de examenprogramma's.
2.3*	De school met een substantieel percentage taalzwakke leerlingen heeft bij alle vakken een aanbod aan leerinhouden dat past bij de talige onderwijsbehoeften van deze leerlingen.
2.4	De school heeft een specifiek aanbod om sociale competenties te ontwikkelen.
2.5	De school heeft een aanbod gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit in de samenleving.
<b>Kwaliteitsaspect 3</b>	
<b>De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.</b>	
3.1	De uitval van geplande onderwijsactiviteiten blijft beperkt.
3.2	Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.
3.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.

<b>Kwaliteitsaspect 4</b> <b>Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.</b>	
4.1	De ouders zijn betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.
4.2	De leerlingen voelen zich aantoonbaar veilig op school.
4.3	Het personeel voelt zich aantoonbaar veilig op school.
4.4*	De school heeft inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.
4.5	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.
4.6	De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op de afhandeling van incidenten in en om de school.
4.7*	Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.
4.8*	De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.
<b>Kwaliteitsaspect 5</b> <b>De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteit efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.</b>	
5.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.
5.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.
5.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.
<b>Kwaliteitsaspect 6</b> <b>De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking en onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.</b>	
6.1	De aangeboden leerinhouden maken afstemming mogelijk op de onderwijsbehoeften van individuele leerlingen.
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen.
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.
<b>c. LEERLINGENZORG</b>	
<b>Kwaliteitsaspect 7</b> <b>De leraren volgen systematisch de vorderingen van de leerlingen.</b>	
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.
<b>Kwaliteitsaspect 8</b> <b>Leerlingen die dat nodig blijken te hebben krijgen extra zorg.</b>	
8.1	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school tijdig de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.
8.2*	De school voert de zorg planmatig uit.

8.3	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.
8.4	De school zoekt de structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingniveau haar eigen kerntaak overschrijden.

<b>d. KWALITEITSZORG</b>	
<b>kwaliteitsaspect 9</b>	
<b>De school zorgt systematisch voor behoud of verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.</b>	
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.
9.6	De school waarborgt de kwaliteit van het schoolexamen en van andere toetsinstrumenten.
9.7	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.
9.8	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.
<b>e. WET- EN REGELGEVING</b>	
N1	Door of namens het bevoegd gezag(het bestuur) is het schoolwerkplan vastgesteld en naar de inspectie gestuurd(LVO VO art. 22 lid 1 en 2)
N2	Het schoolontwikkelingsplan bevat de verplichte onderdelen (LVO VO art. 23 lid. 1)
N3	Door of namens het bevoegd gezag(het bestuur) is het lesrooster vastgesteld en naar de inspectie en dit lesrooster voldoet aan de wettelijke eisen gestuurd(LVO VO art. 22 lid 1 en 2;art 24 lid 2))
N4	Door of namens het bevoegd gezag (het bestuur) zijn het Examenreglement en het PTA naar de inspectie gestuurd en beide voldoen inhoudelijk aan de wettelijke vereisten (LB eindexamens art. 12 lid 1,2 en 3).
N5	De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (LB scholen v.w.o, h.a.v.o, v.s.b.o art. 16 t/m 20).

Tot slot nog een opmerking over het domein ‘wet- en regelgeving’ in de kernkaders funderend en voortgezet onderwijs. Het gaat hier om indicatoren die standaard beoordeeld worden als nalevingsindicatoren. Daarnaast wordt jaarlijks, in het kader van programmatisch handhaven, gezien of ook andere nalevingsindicatoren die ontleend zijn aan wet- en regelgeving worden beoordeeld. Dit laat echter onverlet dat als de inspectie constateert dat een school of bestuur de wet- en regelgeving niet naleeft, zij opdracht kan geven tot herstel van de tekortkoming. Dit geldt ook voor indicatoren uit de andere domeinen van beide kernkaders die hun basis hebben in wettelijke bepalingen, zoals die betreffende de kerndoelen.

## 2.4 Pas toe- of leg uit principe

De inspectie is zich ervan bewust dat zich situaties kunnen voordoen waarbij een school van opvatting is dat een of meer indicatoren uit het kernkader niet in alle opzichten op haar van

toepassing zijn. Ook kan zij ervan overtuigd zijn dat een verbreding of verdieping van het kader met indicatoren uit het uitgebreide kader nog onvoldoende recht doet aan de specifieke situatie van de school of aan het eigen schoolconcept. Bij de voorbereiding van een onderzoek, dat in overleg met het bevoegd gezag (het bestuur) en de school plaatsvindt, kan het bevoegd gezag (het bestuur) dit kenbaar maken. De inspectie zal dan het principe hanteren 'pas toe of leg uit'. Als het bevoegd gezag (het bestuur) vindt dat bepaalde indicatoren uit het waarderingskader niet volledig op zijn school van toepassing zijn, dan wordt het bevoegd gezag (het bestuur) verzocht dit uit te leggen. De inspectie vraagt de school de bewuste afwijkingen te onderbouwen en zich te verantwoorden over het resultaat van de ambities die het bevoegd gezag (het bestuur) en de school op dit gebied voor zichzelf hebben geformuleerd. Het ligt voor de hand dat deze keuzes en de beoogde resultaten in het schoolplan zijn beschreven en dat deze keuzes eveneens tot uitdrukking komen in de zelfevaluatie en de kwaliteitszorg van de school.

Als de inspectie van mening is dat de keuzes van het bevoegd gezag (het bestuur) en de school niet in overeenstemming zijn met de professionele opvattingen van de inspectie over de te leveren kwaliteit, dan zal zij dat beargumenteerd aangeven in haar rapportage over de school. Door deze werkwijze is de inhoud van het inspectietoezicht geen keurslijf voor de school; wel verplicht dit het bevoegd gezag (het bestuur) en de school om zich te verantwoorden over de eigen keuzes.

### 3 Andere vormen van inspectieonderzoek

Om het beeld van het inspectieonderzoek volledig te maken worden in dit hoofdstuk de andere vormen van onderzoek beschreven die de inspectie toepast, en die in het schema op pagina 10 geplaatst zijn in de kolom 'gestandaardiseerd onderzoek'. Het betreft drie andere vormen van onderzoek: het onderzoek in het kader van het Onderwijsverslag van de inspectie (paragraaf 3.1), het themaonderzoek (paragraaf 3.2), en het vierjaarlijks bezoek (paragraaf 3.3)

Misschien ten overvloede merken we nog op dat alle onderzoeken die de inspectie uitvoert aangekondigd of onaangekondigd kunnen plaatsvinden.

#### 3.1 Onderzoek t.b.v. het Onderwijsverslag

Ieder jaar publiceert de inspectie in haar Onderwijsverslag over de staat van het Curaçaose onderwijs. Zij besteedt daarbij aandacht aan de kwaliteit van het onderwijs vanuit het perspectief van het toezicht, waarbij de scholen op de voorgrond staan, en vanuit het perspectief van het onderwijsstelsel.

Om de stand van zaken te kunnen beschrijven wordt per sector een steekproef van scholen onderzocht, met behulp van een gestandaardiseerd waarderingskader. De onderzoeken worden niet risicogericht ingevuld, maar op alle scholen worden identieke indicatoren uit het waarderingskader voor het Onderwijsverslag beoordeeld. Het bevoegd gezag (het bestuur) ontvangt een rapport van bevindingen over de uitkomsten van het onderzoek.

Onderzoeken ten behoeve van het Onderwijsverslag leiden nooit rechtstreeks tot een aangepast toezichtarrangement. Aanpassing van een toezichtarrangement kwaliteit vindt uitsluitend plaats via de lijn van het reguliere, risicogerichte toezicht. Als tijdens het onderzoek (bij voorbereiding en/of uitvoering) geconstateerd is dat een of meer van de onderzochte indicatoren onvoldoende bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs op de school, dan worden de geconstateerde tekortkomingen op het gebied van de kwaliteit omgezet in een of meer signalen, die vervolgens worden meegenomen bij de eerstvolgende risicoanalyse. Indien bij voorbereiding of uitvoering van het onderzoek het vermoeden ontstaat dat sprake is van een zwakke of mogelijk zeer zwakke school, dan wordt het onderzoek ten behoeve van het onderwijsverslag omgezet in een kwaliteitsonderzoek conform het risicogerichte toezicht. Uiteraard wordt het bevoegd gezag (het bestuur) hiervan op de hoogte gesteld.

Voor het niet voldoen aan nalevingsindicatoren geldt dezelfde procedure, zij het dat bij het niet naleven van wet- en regelgeving niet op de eerstvolgende risicoanalyse wordt gewacht. In deze gevallen ontvangt het bevoegd gezag van de school via een aparte brief de opdracht de wet alsnog na te leven.

#### 3.2 Themaonderzoek

Ten behoeve van het Jaarwerkplan van de inspectie wordt jaarlijks een aantal thema's vastgesteld, die in het betreffende jaar onderzocht worden voor rapportages op macroniveau. Het betreft verkennende of stand-van-zaken onderzoeken naar de betreffende thema's in het



Curaçaose onderwijs. Veelal wordt over deze onderzoeken ook gerapporteerd in het Onderwijsverslag van de inspectie.

Themaonderzoeken zijn – net als de onderzoeken ten behoeve van het onderwijsverslag - gestandaardiseerde onderzoeken rond een inhoudelijk onderwerp, die niet risicogericht worden ingevuld. Ze worden bovendien uitgevoerd op een steekproef van scholen. Het kan gaan om onderwerpen betreffende de kwaliteit van het onderwijs op Curaçao, maar ook om nalevingsonderwerpen uit wettelijke bepalingen.

De wijze waarop deze onderzoeken worden uitgevoerd, kan variëren. Veelal zal gepoogd worden het onderzoek op te hangen aan een vierjaarlijks bezoek of aan een kwaliteitsonderzoek gericht op het opsporen van tekortkomingen. De terugkoppeling van het onderzoek naar de school vindt na afloop van het onderzoek mondeling plaats; er volgt dus geen afzonderlijk rapport van bevindingen. Wel kan de uitkomst van het onderzoek op hoofdlijnen worden beschreven in het rapport van bevindingen als het themaonderzoek aan een kwaliteitsonderzoek is opgehangen. Voorts ontvangt het bevoegd gezag (het bestuur) na verloop van tijd de macrorapportage en (afhankelijk van de aard van het themaonderzoek) een apart formulier waarin de positie van de eigen school of scholen in kaart is gebracht. Met behulp van dit formulier kan het bevoegd gezag (het bestuur) de positie van de eigen school of scholen vergelijken met het landelijke beeld (benchmark).

Evenals onderzoeken ten behoeve van het Onderwijsverslag, leiden themaonderzoeken nooit rechtstreeks tot een aangepast toezichtarrangement. Indien bij de voorbereiding of de uitvoering van het onderzoek het vermoeden ontstaat dat sprake is van een zwakke of mogelijk zeer zwakke school, dan wordt het themaonderzoek omgezet in een kwaliteitsonderzoek conform het risicogerichte toezicht. Ook hier geldt dat het bevoegd gezag (het bestuur) hiervan op de hoogte wordt gesteld.

Voor het niet voldoen aan nalevingsindicatoren geldt dezelfde procedure als bij het onderzoek ten behoeve van het onderwijsverslag: het bevoegd gezag van de school ontvangt via een aparte brief de opdracht de wet alsnog na te leven.

### **3.3 Tweejaarlijks bezoek**

Alle scholen voor funderend- en voortgezet onderwijs worden éénmaal in de twee jaar door de inspectie bezocht. Dit geldt dus ook voor scholen waar zich geen risico's voordoen.

Als er in de periode van twee jaar geen aanleiding is voor een kwaliteitsonderzoek in het kader van het risicogerichte toezicht op de school of (voor vo) één of meer van de afdelingen én als een school in die twee jaar niet in aanmerking komt voor een themaonderzoek, dan voert de inspectie een andere vorm van bezoek uit: het tweejaarlijks bezoek. Het tweejaarlijks bezoek kan zowel aangekondigd als onaangekondigd plaatsvinden.

Om aan het tweejaarlijks bezoek, dat dus alleen plaatsvindt op scholen met een basisarrangement, een zinvolle invulling te geven wil de inspectie het bezoek invullen met een onderzoek naar een beperkte selectie van onderdelen van de kwaliteit van het onderwijs op een

school: de opbrengsten, de kwaliteitszorg en de zorg en begeleiding. In verband met de naleving van wet- en regelgeving wordt nagegaan of de school/het bevoegd gezag (het bestuur) de schoolgids, het schoolwerkplan/schoolontwikkelingsplan, waarin tevens het zorgplan is opgenomen, bij de inspectie heeft ingeleverd en of voldaan wordt aan de wettelijke vereisten m.b.t. de onderwijstijd. De mogelijkheid om na verloop van tijd de invulling van het tweejaarlijks bezoek te wijzigen blijft echter open.

## Bijlage I: Beslisschema's aangepast arrangement FO/SFO

In het Toezichtkader zijn de normindicatoren aangegeven die een doorslaggevende rol spelen bij de beoordeling of een school 'zwak' of 'zeer zwak' is. Een zwakke school krijgt in het toezicht een aangepast arrangement. Een zeer zwakke school krijgt in het toezicht een aangepast arrangement 'zeer zwakke school'.

### Beslisschema arrangement FO

De normindicatoren zijn voor de opbrengsten:

- (1.1) *De resultaten van de leerlingen aan het einde van de FO school liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht;*
- (1.2) *De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.*

De normindicatoren zijn voor het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg:

- (2.1) *Bij de aangeboden leerinhouden voor Papiamentu, Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen;*
- (2.2) *De leerinhouden voor Papiamentu, Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8;*
- (2.4) *De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Papiamentse en Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand;*
- (5.1) *De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof;*
- (5.2) *De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer;*
- (5.3) *De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten;*
- (7.1) *De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen;*
- (8.3) *De school voert de zorg planmatig uit.*

In geval een school niet beschikt over eindresultaten van leerlingen en niet over tussentijdse resultaten worden zes indicatoren van het kwaliteitsaspect 1, 'Kwaliteitszorg' bij de normering betrokken:

- (9.1) *De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie;*
- (9.2) *De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen;*
- (9.3) *De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces;*
- (9.4) *De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten;*
- (9.5) *De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces;*
- (9.6) *De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.*

Bij zeer zwakke scholen wordt aanbevolen ook de voorwaarden voor kwaliteitszorg te beoordelen.

### Beslisregel

De hoofdlijn van de beslisregel die de inspectie toepast is als volgt: Een school is altijd een zeer zwakke school als zij onvoldoende eindopbrengsten heeft **EN** twee of meer normindicatoren van het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn. Indien de eindopbrengsten niet te beoordelen zijn, wordt een school altijd als zeer zwak gekwalificeerd als meer dan de helft van de (beoordeelde) indicatoren over kwaliteitszorg onvoldoende is **EN** twee of meer normindicatoren van het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn. Bij deze beslisregel voor zeer zwakke scholen spelen de eindopbrengsten een belangrijke rol. De tussenopbrengsten zijn vooral van belang voor het detecteren van (zwakke) scholen waarbij de vinger aan de pols moet worden gehouden. Onvoldoende tussenopbrengsten voorspellen veelal onvoldoende eindopbrengsten op termijn. Naast bovenstaande normering geldt onverkort dat de inspectie altijd de kwalificatie zeer zwak kan toekennen indien zij grote risico's signaleert aangaande de kwaliteit van de school. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een combinatie van factoren als tussentijdse leerprestaties van leerlingen die niet voldoen aan de norm en/of drie of meer normindicatoren voor het onderwijsleerproces onvoldoende terwijl de eindopbrengsten desondanks voldoende zijn en/of problematisch spijbelen/of een groot verloop onder leraren en leerlingen en/of een grote uitval van onderwijsactiviteiten. Uiteraard zal de inspectie zich in dergelijke gevallen altijd voor haar oordeel verantwoorden.

### Beslisschema

Voor het toekennen van een aangepast arrangement (zwakke of zeer zwakke school) wordt het volgende beslisschema gevolgd.

Na afloop van een kwaliteitsonderzoek:

Oordeel van de opbrengsten		8 norm-indicatoren		6 indicatoren kwaliteitszorg *)	Toezichtarrangement (TA)
<b>Eind voldoende én tussentijds voldoende</b>	EN	maximaal 3 onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Basis
		4 of meer onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Aangepast (zwak)
<b>Eind voldoende én tussentijds onvoldoende óf niet te beoordelen</b>	EN	maximaal 1 onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Basis
		2 of meer onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Aangepast (zwak)
<b>Eind onvoldoende (ongeacht de beoordeling van de tussenresultaten)</b>	EN	Geen of 1 onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Aangepast (zwak)
		2 of meer onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Aangepast (zeer zwak)
<b>Eind niet te beoordelen (ongeacht de beoordeling van de tussenresultaten)</b>		maximaal 1 onvoldoende	EN	maximaal 3 onvoldoende	Basis
				4 of meer onvoldoende	Aangepast (zwak)
	2 of meer onvoldoende	EN	maximaal 3 onvoldoende	Aangepast (zwak)	
			4 of meer onvoldoende	Aangepast (zeer zwak)	

\*)9.1 t/m 9.6

### **Aanvullende beslisregel ter afsluiting van een traject van intensief toezicht op een zeer zwakke school**

Als aanvullende beslisregel ter afsluiting van een traject van een basisschool die zeer zwak is geweest geldt: een school die zeer zwak is geweest komt weer in aanmerking voor een basisarrangement als de opbrengsten, het onderwijsproces en de kwaliteitszorg (de indicatoren 9.2, 9.3 en 9.5) op orde zijn.

### **Belisschema sfo**

Op hoofdlijnen geldt dat een school voor speciaal funderend onderwijs een aangepast arrangement zwakke onderwijskwaliteit krijgt als drie of meer normindicatoren uit het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn dan wel als één van de indicatoren 7.3 of 7.4 onvoldoende is en de volgende twee indicatoren voor het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn: 2.1 (Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen) en 8.3 (de school voert de zorg planmatig uit). Een school voor speciaal funderend onderwijs krijgt ook een aangepast arrangement zwakke onderwijskwaliteit als beide indicatoren 7.3 en 7.4 onvoldoende zijn en maximaal twee indicatoren van het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn, waarvan ten hoogste een van de indicatoren 2.1 en 8.3.

Een school voor speciaal funderend onderwijs is altijd een zeer zwakke school als beide indicatoren 7.3 en 7.4 onvoldoende zijn en drie of meer van de normindicatoren voor het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn. Een school voor speciaal funderend onderwijs is eveneens een zeer zwakke school als beide indicatoren 7.3 en 7.4 onvoldoende zijn en de volgende twee normindicatoren voor het onderwijsleerproces en de leerlingenzorg onvoldoende zijn: 2.1 en 8.3.

Voor het toekennen van een aangepast arrangement (zwakke of zeer zwakke school) wordt het volgende beslisschema gevolgd.

<b>Sfo-indicatoren 7.3 EN 7.4</b>		<b>8 normindicatoren onderwijsleerproces</b>		<b>Indicatoren 2.1 en 8.3</b>	<b>Toezichtarrangement (TA)</b>
<b>Beide voldoende</b>	EN	maximaal 2 onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	Basis  Zwak
		3 of meer onvoldoende		niet betrekken bij bepalen TA	
<b>Eén van de twee onvoldoende</b>	EN	maximaal 2 onvoldoende	waar van	maximaal 1 van de twee onvoldoende	Basis
		3 of meer onvoldoende		Beide onvoldoende	Zwak
				Niet betrekken bij bepalen	Zwak

				TA	
<b>Beide onvoldoende</b>	EN	maximaal 2 onvoldoende	waar van	maximaal 1 van de twee onvoldoende	Zwak
		3 of meer onvoldoende		Beide onvoldoende	Zeer zwak
		niet betrekken bij bepalen TA		Zeer zwak	

### Aanvullende beslisregel ter afsluiting van een traject van intensief toezicht op een zeer zwakke school

Als aanvullende beslisregel ter afsluiting van een traject van een school voor speciaal funderend onderwijs die zeer zwak is geweest geldt: een school die zeer zwak is geweest komt weer in aanmerking voor een basisarrangement als de opbrengsten, het onderwijsproces en de kwaliteitszorg (de indicatoren 9.2, 9.3 en 9.5) op orde zijn.

### Bijlage II: Beslisschema aangepast arrangement vo

Op hoofdlijnen geldt dat een school/afdeling voor voortgezet onderwijs een aangepast arrangement zwakke onderwijskwaliteit krijgt als de opbrengsten als onvoldoende worden beoordeeld c.q. als meer dan één van de vier indicatoren uit het aspect ‘opbrengsten’ onvoldoende is.

Een school of afdeling voor voortgezet onderwijs wordt zeer zwak bevonden indien zij onvoldoende opbrengsten heeft en het onderwijsproces onvoldoende is. Het onderwijsproces is van onvoldoende kwaliteit als twee of meer normindicatoren uit dezelfde categorie onvoldoende zijn, dan wel in meer dan twee categorieën tenminste één onvoldoende normindicator zit. De categorieën zijn aanbod, schoolklimaat, pedagogisch-didactisch handelen en zorg en begeleiding.

Voor de beoordeling van de leerresultaten van de leerlingen in het praktijkonderwijs gebruikt de inspectie de volgende indicatoren:

- De leerlingen behalen het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.
- De leerlingen in het praktijkonderwijs ontwikkelen zich volgens een individuele route.
- De leerlingen van het praktijkonderwijs functioneren naar verwachting in de vervolgopleiding of het werkveld.

Ten minste twee van deze drie indicatoren moeten voldoende zijn. Indien er voor één indicator geen waardering gegeven kan worden, moeten de overige twee indicatoren voldoende zijn. Voor de beoordeling van het onderwijsproces op scholen en afdelingen voor praktijkonderwijs worden dezelfde indicatoren en dezelfde normering gebruikt als in de rest van het voortgezet onderwijs.

De beslisregel of een school het arrangement 'zwak' of 'zeer zwak' moet krijgen, baseert de inspectie op de beoordeling van de opbrengsten van de betreffende afdelingen van de school (vsbo, havo, vwo), aangevuld met de beoordeling van de normindicatoren voor het onderwijsproces. De elf normindicatoren voor het onderwijsleerproces in het voortgezet onderwijs zijn via berekening geselecteerd op grond van hun voorspellende waarde voor de kwaliteit van de opbrengsten.

De normindicatoren voor de beoordeling van de (A.) **Opbrengsten** van een afdeling van een school<sup>2</sup> zijn:

- De leerlingen van de afdeling behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.
- De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de afdeling.
- De leerlingen van de afdeling behalen voor hun centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.
- Bij de afdeling zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.

Per afdeling (schoolsoort/leerweg) wordt een categorisering gemaakt op basis van de vier indicatoren. De indicator 'rendement onderbouw' geldt voor de hele vestiging; deze wordt daarom voor elke schoolsoort/leerweg op de vestiging meegenomen in de bepaling van de categorie. De afdelingen worden ingedeeld in twee categorieën: (1) onvoldoende en (2) voldoende.

*Een afdeling van een school scoort onvoldoende op de opbrengsten als meer dan één van de vier indicatoren gemiddeld over drie jaren onvoldoende zijn. Alle resterende afdelingen vallen in de categorie voldoende.*

Het **onderwijsproces** bestaat in het waarderingskader vo uit de domeinen:

(B.) **Onderwijsleerproces;**

(C.) **Leerlingenzorg;**

De elf normindicatoren voor de inrichting van het onderwijsproces zijn ten behoeve van de beslisregel onderverdeeld in vier categorieën. Het betreft de volgende indicatoren:

---

<sup>2</sup> Bij het beoordelen van de opbrengsten wordt niet in de eerste plaats op het niveau van de school gekeken, maar naar de opbrengsten per afdeling (vsbo, havo en vwo). Op die manier kan een afdeling van een school als (zeer) zwak worden beoordeeld.



#### Categorie 1: aanbod

- De aangeboden leerinhouden in de onderbouw voldoen aan de wettelijke vereisten.
- De aangeboden leerinhouden in de bovenbouw zijn dekkend voor de examenprogramma's.
- De school met een substantieel percentage taalzwakke leerlingen heeft bij alle vakken een aanbod aan leerinhouden dat past bij de talige onderwijsbehoeften van deze leerlingen.

#### Categorie 2: pedagogisch-didactisch handelen

- Het personeel van de school zorgt ervoor dat leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en met anderen omgaan.
- De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.
- De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.
- De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.

#### Categorie 3: klimaat

- De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op de school voordoen.
- De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.

#### Categorie 4: leerlingenzorg

- De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
- De school voert de zorg planmatig uit.

*Het onderwijsproces is van onvoldoende kwaliteit als **twee of meer normindicatoren uit dezelfde categorie onvoldoende zijn, dan wel in meer dan twee categorieën ten minste één onvoldoende normindicator zit.***

#### **Beslisregel arrangement:**

Een school/afdeling krijgt altijd het arrangement 'zwak' als zij onvoldoende opbrengsten heeft.

Een school/afdeling krijgt het arrangement 'zeer zwak' als zij onvoldoende opbrengsten heeft **EN** het onderwijsproces van onvoldoende kwaliteit is.

Indien de opbrengsten niet te beoordelen zijn, krijgt een school het arrangement 'zeer zwak' als ten minste 50% van de indicatoren over kwaliteitszorg onvoldoende is **EN** het onderwijsproces van onvoldoende kwaliteit is.

## Deel II Het Secundair Beroepsonderwijs en Educatie(SBE)

### Inleiding

Goed onderwijs is belangrijk voor elk land in ontwikkeling en dus ook voor Curaçao. Het is de wettelijke taak van de Inspectie Onderwijs om te beoordelen of het onderwijs voldoende kwaliteit heeft, zodat alle leerlingen en studenten en dus ook die van het Secundair Beroepsonderwijs en Educatie de kans krijgen zich zo goed mogelijk te ontwikkelen.

De Inspectie Onderwijs richt haar aandacht vooral op instellingen waar zij risico's ziet. Uitgangspunt is de verantwoordelijkheid van de instelling zelf of het bevoegd gezag waartoe de instelling behoort; bij onvoldoende resultaten, onderpresteren of zorgelijke signalen verscherpt de Inspectie Onderwijs haar toezicht en maakt zij met het bevoegd gezag waartoe de instelling behoort afspraken over verbetering van de kwaliteit. Ook gaat de Inspectie Onderwijs na of instellingen zich houden aan wet- en regelgeving op onderwijsgebied. Waar nodig treedt zij handhavend op.

Vanuit haar kennis over en onderzoek naar het onderwijs doet de Inspectie Onderwijs regelmatig uitspraken op stelselniveau en over het onderwijs in een bepaalde sector. Zij stelt hierbij belangrijke ontwikkelingen en problemen aan de orde voor politiek en samenleving.

Hiervoor heeft de Inspectie Onderwijs meerdere bronnen geraadpleegd w.o. het toezichtkader van Nederland. Met dit toezichtkader beoogt de Onderwijsinspectie het volgende:

- ❖ Het bevorderen van de eenheid van handelen van de inspecteurs.
- ❖ Het bevorderen van gelijke en zorgvuldige beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs van alle scholen
- ❖ Het bevorderen van transparantie van de inspectie voor de scholen

Effectief toezicht voor goed onderwijs dient:

- ❖ de scholen en instellingen te prikkelen om leerlingen en studenten zoveel mogelijk te laten leren;
- ❖ zicht te bieden op de kwaliteit van het Curaçaose onderwijsbestel en haar ontwikkelingen;
- ❖ sterk en toegankelijk met alle betrokkenen te communiceren.

Voor het doel en de wettelijke kader van dit toezichtkader wordt verwezen naar deel I hoofdstuk 1.

Met ingang van het kalenderjaar 2014 wordt met dit toezichtkader gewerkt.

## 1 Werkwijze

### 1.1 Uitgangspunten van het toezichtkader

De inspectie oefent het toezicht uit met inachtneming van de vrijheid van onderwijs.  
De inspectie oefent het toezicht uit op alle instellingen waar onderwijs wordt gegeven.

De belangrijkste uitgangspunten voor het toezicht van de inspectie zijn gelegen in de Concept Landsverordening Onderwijstoezicht (LOT, 2013)

Deze uitgangspunten betekenen voor de werkwijze:

- het toezicht is activerend;
- het toezicht is proportioneel;
- het toezicht is mede gericht op de beoordeling basiskwaliteit en stimulans tot meer;
- het toezicht biedt ruimte voor een professionele weging;
- het toezicht maakt aanspraak op de verantwoordelijkheden van alle partijen;
- het toezicht is doelgericht.

Het toezicht van de inspectie is opgezet vanuit het principe van verdiend vertrouwen.

#### *Activerend*

De instellingen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun onderwijs, examinering en bedrijfsvoering. Het toezichtkader van de inspectie wil hierbij richtinggevend zijn. Richtinggevend in die zin dat de Inspectie Onderwijs uit gaat van de zelfevaluatie, het beleid en de verantwoordingsgegevens van de instelling bevoegd gezag zelf en door het bestuurlijk vermogen en de kwaliteitszorgprocessen van de instelling en het bevoegd gezag als uitgangspunt te nemen.

#### *Proportioneel*

Het toezichtkader beloont de instellingen die hun kwaliteit en hun kwaliteitszorg op orde hebben. Hiermee geeft het toezichtkader een positieve prikkel: naarmate de instelling blijkens het eerste orde toezicht meer 'in control' is, treedt de inspectie terug. Vervolgonderzoek in de tweede orde is dan minder snel aan de orde. De toezichtlast neemt daardoor af. De toezichtlast is ook beperkter vanwege de tweejaarlijkse cyclus van de instellingsanalyse.

#### *Beoordeling basiskwaliteit en stimulans tot meer*

Met het toezichtkader wil de inspectie beoordelen of sbo opleidingen voldoen aan de basiskwaliteit, en er door interventies aan bijdragen dat opleidingen waar dat niet het geval is, zo snel mogelijk alsnog hieraan voldoen.

Ook beoogt het toezichtkader instellingen en opleidingen te stimuleren tot onderwijskwaliteit die boven de basiskwaliteit uitstijgt.

#### *Professioneel*

De Inspectie Onderwijs wil recht doen aan de situatie van een individuele instelling, mede vanuit de belangen van individuele studenten en de samenleving. Er dient aandacht te zijn voor de

specifieke ruimte van de inspecteurs vanuit hun expert- of kennersrol, waarin het toezichtkader weliswaar beoordelingskaders geeft, maar er ruimte is voor een professionele weging.

De inspecteurs werken daarbij vanuit een belangstellende en onderzoekende houding. Zij gaan objectief te werk, hebben oog voor de context waarin instellingen werken en communiceren op een professionele wijze met leden van het bestuur, het management, docenten en studenten. De rapporten zijn evenwichtig: zaken die niet op orde zijn worden helder beschreven, maar er wordt ook aandacht besteed aan de zaken die goed lopen. Deze werkwijze komt het vertrouwen in elkaars werk ten goede.

De Inspectie Onderwijs staat open voor feedback, ook als zij onverhoopt iets niet goed doet. In eerste instantie kan de betreffende inspecteur daarvoor benaderd worden, of desgewenst, de inspecteur generaal.

### *Verantwoordelijkheden*

Het nieuwe toezichtkader vergt van alle partijen een andere opstelling, die past bij de onderscheiden verantwoordelijkheden:

- a. De instellingen nemen hun verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en de kwaliteitszorg, middels een kwaliteitszorgverslag, verantwoorden zich om het andere jaar conform de wet (artikel 6, concept landsverordening SBE) en geven bij inspectieonderzoek inzicht in hun kwaliteit(szorg) door een zelfevaluatie of een ander instellingsdocument, dat inzicht geeft in de PDCA-cyclus (Plan-do-check-act).

De ROA (Raad Onderwijs Advies), SBE-Raad en de UOW (Uitvoerende Dienst Onderwijs & Wetenschappen) ondersteunen de instellingen hierbij door de ontwikkeling van standaarden, kennisdeling en service-documenten.

De inspectie kiest voor een aanpak die bijdraagt aan de versterking van de kwaliteit(-szorg) in de instellingen, past bij de principes van integraal toezicht en proportionaliteit en de toezichtlast beperkt. De inspectie gaat daarbij in eerste instantie uit van de zelfevaluatie en de verantwoordingsgegevens van de instellingen.

De rendementssystematiek van zowel bekostigde als niet bekostigde instellingen en de wijze van openbaarheid en vergelijkbaarheid van de gegevens moet nog nader uitgewerkt worden.

Het ministerie van OWCS stelt in overleg met de ROA en de inspectie de indicatoren vast aan de hand waarvan de instellingen zich in het kwaliteitszorgverslag dient te verantwoorden. Het ministerie en de inspectie beperken zich voor wat betreft aanvullende vragen en (thema) onderzoeken.

Om na te gaan of het in de praktijk uitwerkt zoals beoogd zal in opdracht van de inspectie een onafhankelijke evaluatie plaatsvinden die onderzoekt of de met het toezichtkader beoogde doelen en proportionaliteit bereikt worden.

Deze doelen zijn:

- a) Bewaken dat sbo instellingen en opleidingen voldoen aan de normen voor basiskwaliteit en dat zij streven naar betere kwaliteit. Tevens bewaken dat sbo instellingen zich daarbij houden

aan de wettelijke voorschriften en dat de beschikbare middelen doelmatig en rechtmatig besteed worden.

b) Door interventies bevorderen dat sbo instellingen en opleidingen die niet aan deze basiseisen voldoen, hier zo spoedig mogelijk alsnog aan voldoen.

c) Bevorderen dat instellingen zelf in staat zijn om de basiskwaliteit van al hun opleidingen te waarborgen en zich daarbij aan de wettelijke voorschriften houden.

d) Jaarlijks een gespecificeerd en nauwkeurig beeld van de staat van het sbo geven.

e) Er voor zorg dragen dat deze doelen zo efficiënt mogelijk en met minder belasting voor de instellingen dan in de jaren 2009 - 2011 bereikt worden.

## 1.2 Bereik van dit kader

Dit toezichtkader geldt voor: bekostigde en niet bekostigde instellingen voor secundair beroepsonderwijs en educatie (SBE)

De inspectie houdt ook toezicht op exameninstellingen en de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven op grond van een convenant en, met de inwerkingtreding van de wijziging van het concept Landsverordening Onderwijstoezicht (LOT). Hiervoor gelden afzonderlijke toezichtkaders.

## Hoofdpijnen van het toezicht

### *Samenhangend en risicogericht*

Het toezicht op de onderwijskwaliteit, de naleving van wet- en regelgeving, doelmatigheid en rechtmatigheid en de kwaliteitsborging vindt samenhangend en risicogericht plaats. Onder onderwijskwaliteit verstaan we hier de gezamenlijke kwaliteit van het onderwijsproces, de examinering en de opbrengsten.

### *Eerste orde toezicht*

De Inspectie Onderwijs vervolgt met het onderscheid tussen eerste orde en tweede orde toezicht. Het eerste orde toezicht is het generieke toezicht voor alle instellingen en onderzoek en intensivering van het toezicht indien nodig.

1. In het eerste orde toezicht volgt de inspectie ten eerste jaarlijks op afstand mogelijke risico's aan de hand van brongegevens, de verantwoording in het geïntegreerde jaarverslag en binnengekomen signalen. Hiermee houdt de inspectie jaarlijks op belangrijke punten de vinger aan de pols.
2. Ten tweede vindt elke drie jaar op elke instelling aan de hand van een zelfevaluatie van de instelling een diepgaande analyse plaats van mogelijke risico's in de kwaliteit van het onderwijs en de examens, opbrengsten, voortijdig schoolverlaten en studenttevredenheid. De instellingsanalyse start met de verantwoordingsdocumenten van de instelling kwaliteitszorgverslag, zelfevaluatie en een analyse van externe bronnen. Tijdens de instellingsanalyse onderzoekt de inspectie bij een kleine steekproef van opleidingen de

onderwijskwaliteit ten einde de ‘papieren’ risicoanalyse aan te vullen met een toets in de praktijk. Tegelijk biedt dit onderzoek door een aselechte keuze van instellingen en opleidingen de mogelijkheid jaarlijks over de staat van de sbo en educatie onderwijs te rapporteren. Ook vindt onderzoek naar de kwaliteitsborging plaats waarbij bij de inrichting van dit onderzoek rekening gehouden wordt met de geleverde zelfevaluatie. Eventuele thema- en handhavingsonderzoeken vinden in beginsel alleen plaats bij de instellingen waar dat jaar een instellingsanalyse plaatsvindt. Bij de overige twee derde van de instellingen vindt dat jaar dus geen thema- of ander onderzoek plaats.

De driejaarlijkse instellingsanalyse leidt tot een overzicht van de staat van de instelling, dat wil zeggen de prestaties, mogelijke kwaliteits risico’s en de stand van de kwaliteitsborging. In het instellingsrapport relateert de inspectie prestaties en risico’s aan de context ten einde recht te doen aan de maatschappelijke opdracht van sbe instellingen (zie ook bijlage II). De inspectie bespreekt het rapport met het bestuur.

#### *Beperkt toezicht waar het kan*

Voor instellingen die voldoende presteren en eventuele tekortkomingen onder controle hebben, blijft het toezicht op locatie beperkt tot de tweejaarlijkse instellingsanalyse. Dit levert, waar mogelijk, een aanzienlijke vermindering en een betere voorspelbaarheid van het toezicht op. Bij tussentijdse ernstige signalen van een neerwaartse trend in de opbrengsten of andere actuele risico’s die niet eerder bekend waren, neemt de inspectie contact op met de instelling en kan zij om nadere analyse en maatregelen vragen en, indien wenselijk, zelf onderzoek doen.

#### *Tweede orde toezicht*

Instellingen waar risico’s gezien worden en waar de kwaliteitsborging onvoldoende ontwikkeld is, gaan over naar het tweede orde toezicht.

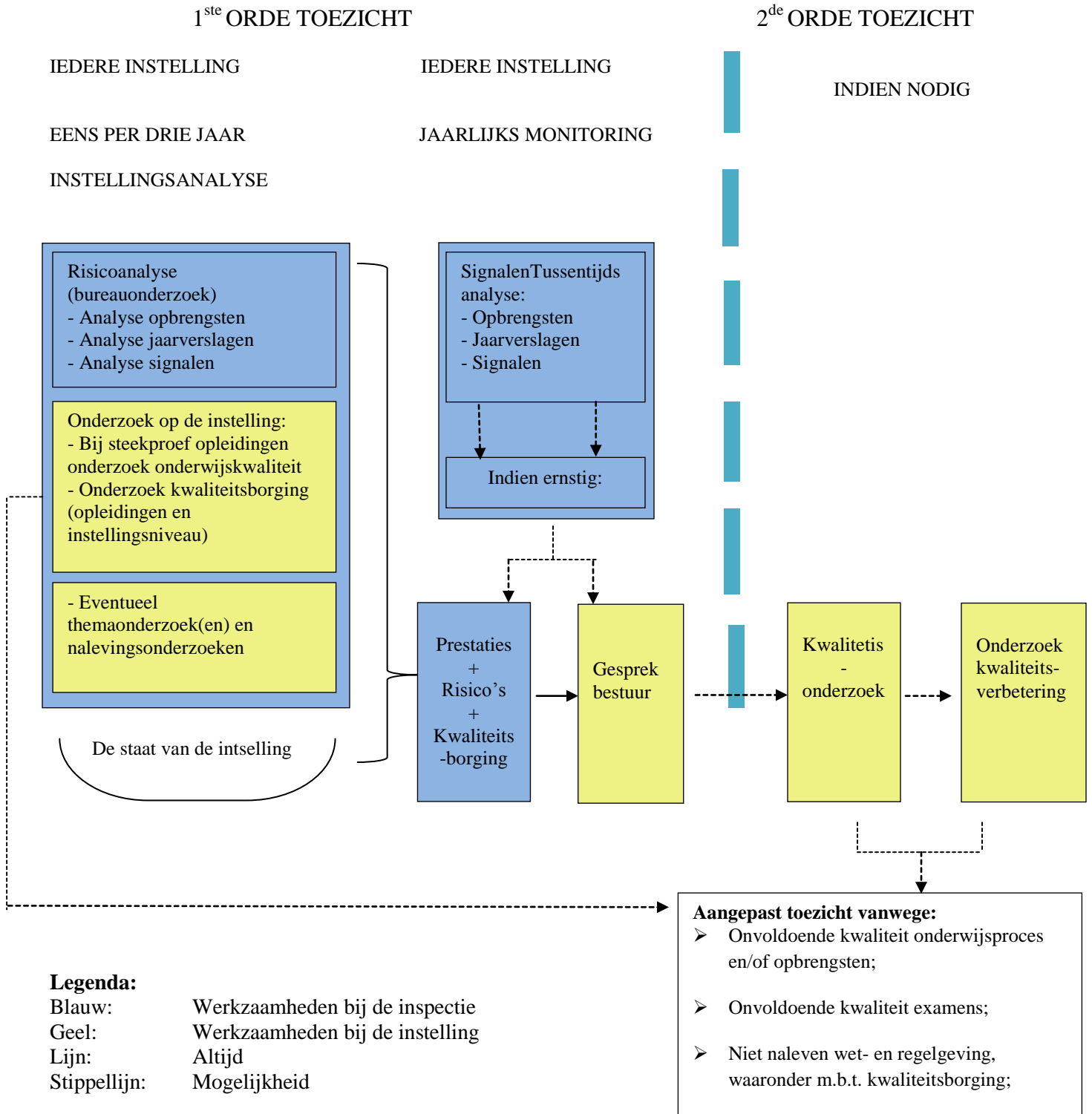
Het hangt van de waargenomen risico’s af bij welke opleidingen de inspectie in het tweede orde toezicht ook zelf onderzoek instelt ter vaststelling van de kwaliteit, maar verder in belangrijke mate ook van de stimulans die een dergelijk onderzoek kan leveren aan zowel kwaliteitsverbetering als ontwikkeling van de kwaliteitsborging. Dit kan per instellingsonderdeel verschillen. Hierdoor is het niet vanzelfsprekend dat de inspectie bij een mogelijk risico altijd zelf onderzoek instelt. De inspectie wil intensiever dan tevoren het bestuur aanspreken op haar verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en de kwaliteitsborging. De instelling zal zelf risico’s en tekorten in beeld dienen te hebben, betrokkenen daarover dienen te informeren en passende maatregelen te nemen. Daarbij kan de instelling, indien nodig, aangesproken worden op het niet voldoen aan de wettelijke verplichting tot het hanteren van een systeem van stelselmatige kwaliteitszorg.

Indien de inspectie na een onderzoek bij een opleiding onvoldoende kwaliteit vaststelt, intensificeert zij het toezicht op deze opleiding. De opleiding krijgt dan in principe nog één jaar verbeterijd. Zonder herstel kan de minister na dat jaar aan de instelling de rechten voor deze opleiding ontnemen. De inspectie bezoekt een instelling met opleidingen met geïntensiveerd toezicht ook binnen de driejaarlijkse cyclus van de instellingsanalyse.

Als een instelling met haar opleidingen op meerdere fronten en/of gedurende langere tijd ernstige tekortkomingen kent, zal de inspectie het toezicht op de gehele instelling intensiveren, naast het reeds lopende intensieve toezicht op opleidingen. In uitzonderlijke gevallen kan de

inspectie de instelling aanspreken op het functioneren van het interne toezicht. Hierna wordt het toezichtmodel schematisch weergegeven.

## TOEZICHTMODEL SBO





## 2 Eerste orde toezicht

### 2.1 Driejaarlijkse instellingsanalyse

#### 2.1.1 Uitgangspunt van de analyse en selectie van instellingen

De inspectie maakt eens per drie jaar (kalenderjaar) van elke sbe-(secundair beroepsonderwijs en educatie) instelling een instellingsanalyse. De driejaarlijkse instellingsanalyse start met een analyse van de informatie waarover de instelling reeds beschikt. Het gaat daarbij onder meer om uitkomsten van de audits die voortvloeien uit de kwaliteitszorgcyclus en informatie over de kwaliteit van opleidingen. Als die informatie van voldoende kwaliteit is, dan kan de inspectie daarop voortbouwen. Daarmee komt het principe van verdiend vertrouwen ook in de opzet van de instellingsanalyse terug.

In verband met de noodzakelijke representativiteit van de stelselonderzoeken vindt de selectie van instellingen a-select plaats. In de volgorde over de drie jaren heen zit dus geen inhoudelijke keuze; er kan na de selectie niet over de jaren heen geschoven worden. De selectie van instellingen wordt ruim voor de start van het nieuwe jaar bekend gemaakt.

#### 2.1.2 Doel instellingsanalyse

De instellingsanalyse moet antwoord geven op twee kernvragen:

- a. Wat zijn de resultaten van de instelling op de onderstaande set indicatoren en zijn er mogelijke risico's voor de onderwijskwaliteit, en zo ja waar zitten die?
- b. Wat is de stand van de kwaliteitsborging van de instelling?

Het antwoord op vragen a en b levert de basis voor de staat van de instelling, welke de inspectie vastlegt in een rapport.

Daarna volgt antwoord op de vraag: welke vervolgacties zijn wenselijk en door wie? De inspectie bespreekt het rapport en de eventuele vervolgacties met het bevoegd gezag in het bestuurlijk gesprek.

Voor vraag a gaat het om de resultaten en mogelijke risico's op de volgende indicatoren:

- ❖ opbrengsten;
- ❖ tevredenheid van studenten, medewerkers en werkgevers<sup>3</sup>;
- ❖ stabiliteit van organisatie en management;
- ❖ kwaliteit van onderwijs en examens;

De instellinganalyse bestaat uit de volgende onderdelen. Elk onderdeel draagt bij aan de beantwoording van zowel vraag a als vraag b.

---

<sup>3</sup> De tevredenheid van medewerkers en werkgevers voor zover de instelling daarover rapporteert. Hiervoor worden landelijke instrumenten ontwikkeld

### 2.1.3 Analyse verantwoording door de instelling

De verantwoording op instellingsniveau bestaat uit twee documenten:

- ❖ de verantwoording in het geïntegreerd jaardocument (kortweg het jaarkwaliteitszorgverslag<sup>4</sup>;
- ❖ een zelfevaluatieverslag op het niveau van de instelling<sup>5</sup>. Dit hoeft geen apart voor de inspectie opgesteld document te zijn, maar kan bestaan uit al binnen de instelling voor de eigen besturing en kwaliteitszorg beschikbare documenten.

Beide documenten worden geanalyseerd op twee aspecten:

- ❖ Wat is volgens de instelling het niveau van de resultaten? Voldoen deze aan de eigen gestelde doelen? Waar, dat wil zeggen op welke indicatoren en bij welke onderdelen van de instelling, blijven de resultaten achter bij de doelen? Wat is de oorzaak hiervan en welke maatregelen zijn er genomen?
- ❖ Wat blijkt er uit het document over de stand van de kwaliteitsborging? Wat rapporteert de instelling over:
  - de kwaliteitszorg?
  - het interne toezicht?
  - de dialoog met de stakeholders?

Het jaar(kwaliteitszorg)verslag en de zelfevaluatie leiden bij voldoende actualiteit, onderbouwing en informatiegehalte tot een proportionele inrichting van het onderzoek naar de kwaliteitsborging. Hoe meer betrouwbare informatie al beschikbaar is, des te beperkter kan het onderzoek door de inspectie zijn.

### 2.1.4 Analyse andere bronnen

Daarnaast analyseert de inspectie informatie uit enkele andere bronnen:

- ❖ opbrengstindicatoren zoals voor het sbo geregistreerd in bronnen geleverd door UOW, en voor overige educatie verkregen met een vragenlijst;
- ❖ uitkomsten tevredenheidsonderzoek (beschikbaar uit landelijke bronnen voor de tevredenheid;  
van medewerkers en werkgevers;
- ❖ gegevens over arbeidsmarktperspectieven van studenten;
- ❖ eerdere kwaliteit en eerdere stand van de kwaliteitsborging zoals bekend bij de inspectie;
- ❖ signalen, welke langs vele wegen binnen kunnen komen: mails, brieven, pers, internet, etc., die duiden op een mogelijk structureel probleem in de onderwijskwaliteit.

---

<sup>4</sup> Het zogenaamde kwaliteitszorgverslag omvat het jaarverslag, en een set aanvullende gegevens over de onderwijsresultaten. Het verslag over de examens kan deel van het jaarverslag uitmaken, maar ook afzonderlijk opgesteld worden. Dit geheel noemen we hier het jaarverslag.

<sup>5</sup> De inspectie baseert zich hierbij op de concept LOT, artikel 15, waarin bepaald is dat de inspectie voor haar toezicht uitgaat van de zelfevaluatie door de instelling

### *Behandeling van signalen*

De inspectie behandelt geen klachten over het onderwijs, maar betreft wel signalen over mogelijke kwaliteitstekorten bij de risicoanalyses. Indien een melding van een niet anonieme signaalgever aanleiding is tot enige actie, dan informeert de inspectie de instelling over het signaal. Als de signaalgever anoniem wil blijven neemt de inspectie het wel in het dossier op, maar onderneemt geen actie. Alleen indien het om een signaal van een zeer ernstige situatie gaat, kan de inspectie ook bij een anonieme signaalgever contact met de instelling opnemen of eventueel een onderzoek instellen, met zoveel mogelijk transparantie over de aard van het signaal, maar met behoud van de anonimiteit.

### **2.1.5 Beoordeling opbrengsten sbo op instellingsniveau**

De inspectie beoordeelt de opbrengsten sbo behalve op opleidingsniveau ook op instellingsniveau. Zie voor de indicatoren en de normering het waarderingskader in hoofdstuk 4. Het oordeel over de opbrengsten op instellingsniveau neemt de inspectie op in het rapport. Dit wordt besproken met het bestuur, waarbij de inspectie eventueel afspraken maakt over een verbetertraject van de opbrengsten.

### **2.1.6 Kwaliteitsonderzoek op opleidingsniveau**

De analyses van de verantwoordingsdocumenten en andere bronnen vinden op afstand plaats; hiervan merkt de instelling niets. Anders is dat bij het kwaliteitsonderzoek op basis van een aselechte steekproef van opleidingen bij de instelling. Alle kwaliteitsonderzoeken bij opleidingen in dat jaar vormen samen het stelselonderzoek. Dit kwaliteitsonderzoek heeft drie oogmerken:

- a. Het stelselonderzoek is de basis voor de jaarlijkse rapportage over de staat van het SBE-onderwijs. Een belangrijk onderdeel daarvan is informatie over het percentage opleidingen met onvoldoende kwaliteit van het onderwijs, dan wel de examens. Deze informatie wordt opgenomen in het jaarlijkse Onderwijsverslag.
- b. Het is binnen de instellingsanalyse een ‘proof of the pudding’ oftewel een realiteitscheck in de onderwijspraktijk van de risicoanalyse van schriftelijke bronnen op afstand, dat wil zeggen dat de risicoanalyse er door bevestigd, aangevuld of gecorrigeerd kan worden.
- c. Tijdens deze onderzoeken vindt niet alleen de beoordeling van de kwaliteitsborging bij de opleidingen plaats, maar ook de beoordeling van de kwaliteitsborging op instellingsniveau. Hiertoe worden de onderzoeken op opleidingsniveau aangevuld met gesprekken met het management, kwaliteitszorgmedewerkers en het bevoegd gezag(het bestuur).

Daarmee vervullen de kwaliteitsonderzoeken meerdere functies. De bredere benutting van de uitkomsten en een concentratie in de tijd dragen bij aan beperking van de toezichtlast. Ook de combinatie met themaonderzoeken draagt hieraan bij: zie paragraaf 2.1.7. De grootte van de

steekproef hangt samen met de omvang van de instelling en bedraagt maximaal 5 opleidingen (zie hoofdstuk 3 en bijlage III voor een omschrijving van het begrip opleiding).

Het onderzoek wordt uitgevoerd als een regulier kwaliteitsonderzoek (zie voor de uitvoering paragraaf 3.2.2) met een aanvulling voor het onderzoek naar de kwaliteitsborging op instellingsniveau: zie paragraaf 2.1.8.

De kwaliteit van de opleidingen wordt beoordeeld volgens de geldende normering in het waarderingskader: zie hoofdstuk 4. Indien de kwaliteit niet aan de eisen voldoet kan de inspectie het toezicht voor de opleiding intensiveren: zie voor de regels hiervoor paragraaf 3.5. Indien de kwaliteit zeer zwak is, of de examenkwaliteit onvoldoende, volgt het vervolgtraject volgens dezelfde regels als voor het reguliere kwaliteitsonderzoek (zie paragraaf 3.5).

### **2.1.7 Themaonderzoeken**

In twee gevallen kan de Inspectie instellingoverstijgend onderzoek verrichten naar thema's, namelijk:

- a. op verzoek van de minister of
- b. op eigen initiatief.

De inspectie streeft er naar om samen met de minister jaarlijks een onderzoeksafpraak met het SBE-veld te maken die alle onderzoeken vanuit het ministerie van onderwijs en de inspectie in het komende jaar omvat. Deze afspraak is dan voor wat betreft de inspectie-onderzoeken opgenomen in het jaarwerkplan van de inspectie. Hieronder kunnen ook instellingsoverstijgende onderzoeken naar de naleving van wet- en regelgeving vallen (bijvoorbeeld onderwijstijd). Overigens behoudt de minister de mogelijkheid de inspectie tussentijds te vragen om een extra onderzoek in te stellen.

De uitvoering van dit onderzoek – evenals van nalevingsonderzoeken – vindt plaats binnen de groep instellingen bij wie dat jaar de instellingsanalyse plaatsvindt, tenzij dit niet strookt met de aard van het onderzoek. Het wordt waar mogelijk gecombineerd met de kwaliteitsonderzoeken in het kader van het stelselonderzoek.

### **2.1.8 Beoordeling kwaliteitsborging**

Instellingen dienen volgens art. 6 van de Lvo SBE een stelsel van kwaliteitszorg te hanteren. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instelling deze bepaling naleeft en heeft daartoe het begrip kwaliteitszorg uitgewerkt tot het begrip kwaliteitsborging. Dit begrip omvat de interne sturing, beoordeling en verbetering en de verankering daarvan<sup>6</sup>. Bij elk onderzoek naar de kwaliteit of de kwaliteitsverbetering van een opleiding wordt ook de kwaliteitsborging bij die opleiding beoordeeld. Bij de instellinganalyse beoordeelt de inspectie daarnaast ook de kwaliteitsborging op instellingsniveau, waar zij de uitkomsten van het onderzoek naar de kwaliteitsborging op opleidingsniveau bij betreft.

---

<sup>6</sup> De term kwaliteitsborging is een toespitsing van de eerder gehanteerde term bestuurlijk vermogen.

De inspectie voert het onderzoek naar de kwaliteitsborging op instellingsniveau aanvullend en in samenhang uit met het onderzoek op opleidingsniveau, zie hiervoor paragraaf 3.2.2.

Voor het beoordelen van de kwaliteitsborging op instellingsniveau hanteren we de volgende bronnen:

- jaarverslag en zelfevaluatie van de instelling (zie paragraaf 2.1.3);
- reeds beschikbare informatie bij de inspectie;
- documenten die betrekking hebben op de inrichting van het kwaliteitszorgsysteem van de instelling en van het organisatieonderdeel waar de opleiding verzorgd worden;
- onderzoek naar de kwaliteitsborging bij de geselecteerde opleidingen en op instellingsniveau (zie paragraaf 2.1.6). Daartoe voeren we gesprekken met kwaliteitszorgcoördinatoren, sectorcoördinatoren, managementteam en afsluitend met het bevoegd gezag(het bestuur).

Zie voor de uitwerking in indicatoren en normering het waarderingskader in hoofdstuk 4. Bij het onderzoek betrekken we ook de eigen beoordeling door de instelling.

Het onderzoek naar de kwaliteitsborging van de geselecteerde opleidingen en naar de kwaliteitsborging op instellingsniveau wordt als één samenhangend onderzoek uitgevoerd.

Het hier genoemde afsluitend gesprek met het bestuur maakt deel uit van het onderzoek en heeft ten doel informatie te verkrijgen over de kwaliteitsborging. Dit afsluitend gesprek is niet hetzelfde als het bestuurlijk gesprek, dat korte tijd na de onderzoeksfase plaatsvindt aan de hand van het conceptrapport, zie hiervoor paragraaf 2.4.

Voor de inrichting van dit onderzoek wordt aangesloten bij het jaar(kwaliteitszorg)verslag en de zelfevaluatie. Naarmate deze documenten actueler, meer op deugdelijke wijze onderbouwd – met kwaliteitsbeoordelingen door onafhankelijk deskundigen en betrokkenen – en informatiever zijn, kan het onderzoek naar de kwaliteitsborging beperkter zijn.

De uitkomst van het onderzoek naar de kwaliteitsborging leidt tot een oordeel over de kwaliteit van de kwaliteitsborging bij de onderzochte opleidingen en bij de instelling. De kwaliteitsborging is goed, voldoende, onvoldoende dan wel slecht. De toelichting op het oordeel over de hele instelling kan differentiatie bevatten naar instellingsonderdelen.

Een positief oordeel over de kwaliteitsborging (goed of voldoende) leidt tot basistoezicht voor de kwaliteitsborging. Een negatief oordeel (onvoldoende of slecht) leidt tot aangepast (= geïntensiveerd) toezicht vanwege het niet naleven van de wettelijke bepalingen in de Lvo SBE of concept LOT.

### **2.1.9 Uitkomst risicoanalyse**

De voorgaande risicoanalyse resulteert in inzicht in de risico's op een of meer van de eerdergenoemde indicatoren. Dit leidt tot het risicoprofiel, dat wil zeggen een inschatting van het risiconiveau.

## 2.2 Resultaat: de staat van de instelling

De staat van de instelling bestaat uit een combinatie van enerzijds de geleverde prestaties en de waargenomen risico's voor de kwaliteit, en anderzijds de stand van de kwaliteitsborging. In combinatie leidt dit tot een besluit over het vervolgtoezicht door de inspectie volgens het onderstaande beslismodel.

	Geen risico's	Enkele risico's	Veel risico's
Goede kwaliteitsborging	A	A	B
Voldoende kwaliteitsborging	A	A/B*	B
Onvoldoende kwaliteitsborging	B	B	C
Slechte kwaliteitsborging	B	C	C

\* Op grond van de aangetroffen situatie wordt dit nader bepaald

De kern van dit schema is een dubbele proportionaliteit: minder risico en betere kwaliteitsborging geeft minder inspectieonderzoek. Bij een zekere mate van risico doet de inspectie minder onderzoek naarmate de kwaliteitsborging beter ontwikkeld is.

De letters staan voor:

***Geen tweede orde toezicht:***

A. De inspectie doet geen nader kwaliteitsonderzoek, en maakt bij risico's afspraken met de instelling over door de instelling te nemen maatregelen voor zover nog niet uitgevoerd.

***Naar tweede orde toezicht:***

B. De inspectie doet nader onderzoek bij een beperkt aantal opleidingen en maakt voor risico's bij andere opleidingen afspraken met de instelling over onderzoek door de instelling en maatregelen voor zover nog niet uitgevobesliserd. In de situatie 'geen risico's' en 'ontoereikende of slechte kwaliteitsborging' is er aangepast toezicht wegens niet naleven van artikel 6 lid 1 en 2 van de Landsverordening (Lvo) SBE en richt vervolgonderzoek zich alleen op de kwaliteitsborging.

C. De inspectie doet nader onderzoek bij meerdere opleidingen. Ook dan kan zij afspraken met de instelling maken over onderzoek door de instelling en maatregelen voor zover nog niet uitgevoerd bij een deel van de opleidingen.

De inspectie stelt niet bij alle opleidingen in groep B en C waar risico's gesignaleerd zijn, nader onderzoek in. De mate waarin dat plaatsvindt en de keuze van opleidingen daarbij, is maatwerk. Het is ten eerste conform het schema afhankelijk van het niveau van kwaliteitsborging en van de ernst van het risico. Bovendien speelt bij de bepaling van het aantal onderzoeken de bijdrage een rol die de onderzoeken leveren aan zowel de kwaliteitsverbetering als aan de ontwikkeling van de kwaliteitsborging van de instelling of van instellingsonderdelen. Gelijktijdig inspectieonderzoek bij meerdere opleidingen binnen een organisatieonderdeel draagt hier bijvoorbeeld niet altijd meer aan bij dan een enkel onderzoek binnen dat onderdeel.

Indien bij een onderdeel al een kwaliteitsonderzoek als onderdeel van het stelselonderzoek plaatsvond, kan dat bijdragen aan de afweging of er nog een ander onderzoek in dat onderdeel plaats moet vinden.

Zie voor een toelichting op de overgang van eerste naar tweede orde toezicht het stroomschema in bijlage IV.

## 2.3 Rapport instellingsanalyse

De instellinganalyse resulteert in een rapport met daarin opgenomen:

- de uitkomsten van de analyse op de genoemde indicatoren, met op elke indicator de prestaties gerelateerd aan de context van de instelling, alsmede mogelijke risico's;
- de beoordeling van de kwaliteit van de onderzochte opleidingen inclusief de kwaliteitsborging bij die opleidingen;
- de beoordeling van de kwaliteitsborging op instellingsniveau;
- eventuele vervolgcacties vanwege de instelling en van de inspectie.

In het rapport relateert de inspectie prestaties en risico's aan de context waarbinnen de instelling functioneert ten einde recht te doen aan de maatschappelijke opdracht van SBE instellingen.

Voor de procedure voor het instellingsrapport gelden de waarborgen van de concept LOT.

De instelling ontvangt het conceptrapport uiterlijk twee weken na het afsluitend gesprek. De inspectie bespreekt het conceptrapport in het bestuurlijk gesprek twee weken na toezending. De instelling dient binnen een week na het gesprek haar reactie op het conceptrapport in te dienen, met daarin eventuele feitelijke onjuistheden en eventueel aanvullend materiaal ter onderbouwing van de reactie. Uiterlijk één week na ontvangst van de reactie ontvangt de instelling het definitieve rapport. Indien de instelling het niet met het rapport eens is, kan zij haar zienswijze in het rapport op laten nemen.

Uitkomsten van eventueel gelijktijdig uitgevoerd themaonderzoek rapporteert de inspectie in een apart themarapport en/of in het Onderwijsverslag.

## 2.4 Gesprek met het bevoegd gezag(het bestuur)

Het conceptrapport wordt besproken met het college van bestuur van de instelling. Daarbij komt aan de orde:

- de uitkomst van de risicoanalyses;
- de uitkomst van de kwaliteitsonderzoeken en – indien al mogelijk – eventuele themaonderzoek(en);
- de terugkoppeling van jaarverslaglegging, zelfevaluaties;
- het uit het voorgaande volgende risicoprofiel; en
- de stand van de kwaliteitsborging.

### Geen tweede orde toezicht:

Op instellingen waar verder geen inspectieonderzoek plaatsvindt en met de instelling geen afspraken gemaakt zijn over eigen onderzoek of maatregelen, vinden in principe de volgende twee jaar geen inspectieactiviteiten plaats.

Op instellingen waar verder geen inspectieonderzoek plaatsvindt, maar met de instelling wel afspraken gemaakt zijn over eigen onderzoek of maatregelen en over rapportage aan de inspectie



daarover, vindt tussentijds contact plaats naar aanleiding van de rapportage. Zie ook paragraaf 2.5.

### **Naar het tweede orde toezicht:**

Vervolgens komen bij instellingen waar risico's gesignaleerd zijn en afhankelijk van de stand van de kwaliteitsborging vervolgcacties aan de orde. De inspectie informeert de instelling over waar en wanneer de inspectie eventueel kwaliteitsonderzoek instelt. Ook worden er afspraken gemaakt over andere opleidingen waar de instelling onderzoek doet, waarbij de inspectie laat weten op welk moment zij over de uitkomst daarvan geïnformeerd wil worden.

Bij instellingen waar in het stelselonderzoek bij één of meer opleidingen onvoldoende kwaliteit of niet naleven van wet- en regelgeving is vastgesteld, is het toezicht op deze opleidingen geïntensiveerd. Er vindt dan in elk geval een onderzoek naar kwaliteitsverbetering of hercontrole van de naleving plaats. Dit valt onder het tweede orde toezicht.

In alle gevallen geldt het voorbehoud van extra tussentijds contact of onderzoek naar aanleiding van verzoek van de minister of naar aanleiding van de jaarlijkse monitoring.

## **2.5 Eigen onderzoek instelling en bekendmakingtekorten**

Voor die opleidingen waar wel mogelijke risico's zijn en waar de inspectie besluit geen onderzoek in te stellen, rapporteert de instelling binnen twee weken na het bestuursgesprek (dat wil zeggen: vier weken na ontvangst van het conceptrapport) met een goed onderbouwde en betrouwbare analyse van de kwaliteit van de opleiding, de oorzaken van de problemen en de genomen dan wel te nemen maatregelen. De instelling krijgt voor het herstellen van de kwaliteit een verbetertijd die afhankelijk is van de aard van de tekortkoming en ligt tussen een half jaar (bij eenvoudig te herstellen tekortkomingen) en een jaar na het bestuursgesprek.

### *Bekendmaking tekorten*

De instelling dient zowel de betrokken studenten als het brede publiek, waaronder in ieder geval de studenten en potentiële studenten, zelf direct en transparant te informeren over de aangetroffen onvoldoende kwaliteit van de opleiding(en). Dit is aanvullend op de jaarlijkse openbaarmaking van de uitkomsten van eigen beoordelingen via het jaarverslag. Het gaat hier gericht om specifieke opleidingen. Daarmee wordt voorkomen dat de betrokkenen en het publiek deze informatie onthouden wordt als gevolg van het niet uitvoeren van een inspectieonderzoek in geval van onvoldoende kwaliteit.

### *Ontoereikend eigen onderzoek of voorlichting*

Indien het eigen onderzoek onvoldoende deugdelijk is, dan wel de informatievoorziening aan belanghebbenden ontoereikend is, kan de inspectie er toe overgaan zelf alsnog het onderzoek dan wel de openbaarmaking ter hand te nemen.

### *Rapportage aan inspectie*

De instelling rapporteert direct na de afgesproken verbeterijd aan de inspectie over de kwaliteit van de opleiding. Deze rapportage dient onderbouwd te laten zien dat de risico's weggenomen



zijn en de kwaliteit weer aan de gestelde eisen voldoet. De inspectie beoordeelt de rapportage en eventueel andere bronnen uit de jaarlijkse monitoring en kan tot de volgende conclusies komen:

- a) de risico's zijn weggenomen en/of de kwaliteit is hersteld;
- b) de informatie is niet voldoende duidelijk;
- c) de risico's zijn niet weggenomen en/of de kwaliteit is niet hersteld.

In het tweede geval krijgt de instelling één gelegenheid tot aanvullende rapportage binnen twee weken. Indien de informatie naar het oordeel van de inspectie op belangrijke onderdelen ontoereikend blijft, en in het geval van 3, dan kan de inspectie besluiten om alsnog een inspectieonderzoek in te stellen. Aangezien de kwaliteitsborging kennelijk ontoereikend is gebleken, is dan alsnog het tweede orde toezicht van kracht.

## 2.6 Jaarlijkse risicomonitoring

In het eerste orde toezicht volgt de inspectie voor alle instellingen jaarlijks op afstand mogelijke risico's op de indicatoren:

- opbrengsten;
- tevredenheid van studenten, medewerkers en werkgevers<sup>7</sup>;
- stabiliteit van organisatie en management;
- kwaliteit van onderwijs en examens;

Dit gebeurt aan de hand van de verantwoording in het jaarverslag, de reviews, de bronnen gegevens en binnengekomen signalen.

Alleen als hier vermoedens uit naar voren komen van ernstige, nieuwe tekortkomingen die niet eerder gezien zijn, treedt de inspectie in contact met de instelling. Bij instellingen waar de driejaarlijkse instellingsanalyse eerder al aanleiding gaf tot geïntensiveerd toezicht bij opleidingen, is dit aanvullend op de contacten die er al zijn. Bij deze instellingen zal het contact in beginsel bestaan uit een verzoek om informatie en zal terughoudend omgegaan worden met de vraag of er nader inspectieonderzoek nodig is. De informatie kan niettemin aanleiding zijn tot een onderzoek door de inspectie.

Tussentijdse vermoedens van lichte tekortkomingen of van tekortkomingen die al eerder gezien waren, worden meegenomen naar de geplande instellingsanalyse.

---

<sup>7</sup> De tevredenheid van medewerkers en werkgevers voor zover de instelling daarover rapporteert. Voor de tevredenheidsonderzoeken gelden meerjarige cycli.

## 3 Tweede orde toezicht

### 3.1 Aanleiding tot tweede orde toezicht

De inspectie kan bij een instelling overgaan tot het tweede orde toezicht indien:

- a. uit de instellingsanalyse in het eerste orde toezicht geconcludeerd wordt dat het wenselijk is dat de inspectie een onderzoek naar de kwaliteit van een opleiding uitvoert. Ook is er tweede orde toezicht indien we bij een opleiding in het stelselonderzoek onvoldoende kwaliteit constateerden en er een onderzoek naar kwaliteitsverbetering volgt.
- b. uit de jaarlijkse monitoring ernstige en niet eerder voorziene mogelijke risico's naar voren komen, dan wel indien we tussentijds signalen ontvangen die duiden op een ernstig kwaliteitsprobleem. De inspectie treedt dan in contact met de instelling en er vindt een afweging plaats in relatie tot de reeds getoonde kwaliteitsborging.

### 3.2 Kwaliteitsonderzoek bij opleidingen

#### 3.2.1 Beoordeling

Het begrip opleiding is niet eenduidig: de wettelijke definitie wijkt af van wat in de praktijk gangbaar is. In bijlage III staat omschreven wat we in het toezicht onder opleiding verstaan.

Voor de leergangen Voortgezet Onderwijs vormen de afdelingen vsbo, havo en vwo de opleidingen. Voor overige educatie gaan we uit van het educatieprogramma zoals de instelling dat aanbiedt.

Onderzoek van een opleiding vindt plaats aan de hand van het waarderingskader: zie hoofdstuk 4. Elk onderzoek leidt tot een beoordeling van de volgende vijf kwaliteitsgebieden (voor de uitwerking hiervan voor educatie zie hoofdstuk 4).

- Gebied 1:      Onderwijsproces:
- Programma
  
  - Leren in de onderwijsinstelling
  
  - Begeleiding
  
  - Leren in de beroepspraktijk
- Gebied 2:      Examinering en diplomering
- Gebied 3:      Opbrengsten
- Gebied 4:      Kwaliteitsborging
- Gebied 5:      Naleving van wet- en regelgeving

Indien er sprake is van ernstige tekortkomingen, kan de inspectie ook de kwaliteit van het leraarschap nader onderzoeken.

Gebied 6: Leraarschap

*Van beoordeling kwaliteitsgebied tot besluit over de toezichtvorm*

Een positieve beoordeling van een kwaliteitsgebied leidt tot basistoezicht voor dat gebied.

Een negatief oordeel bij een van de gebieden leidt tot aangepast (= geïntensiveerd) toezicht en wel als volgt:

<b>Beoordeling</b>	<b>Toezichtvorm</b>
Kwaliteit onderwijsproces <b>of</b> niveau opbrengsten is onvoldoende:	Aangepast toezicht vanwege zwak onderwijs of onvoldoende opbrengsten.
Kwaliteit onderwijsproces <b>en</b> niveau opbrengsten is onvoldoende:	Aangepast toezicht vanwege zeer zwak onderwijs.
Kwaliteit examens is onvoldoende:	Aangepast toezicht vanwege onvoldoende examenkwaliteit.
Bij niet naleven van wet- en regelgeving (waaronder die m.b.t. de kwaliteitsborging):	Aangepast toezicht vanwege niet naleving.

Zeer zwak onderwijs wordt beschouwd als onderwijs van onvoldoende kwaliteit.

Voor een opleiding kan de inspectie het toezicht aanpassen op meerdere gronden tegelijk. Zie paragraaf 3.5 voor de inrichting van het aangepaste toezicht.

Een negatief oordeel op gebied 4, kwaliteitsborging, leidt tot aangepast toezicht vanwege niet naleving van de wet (Lvo SBE art 6 lid 1 en 2). Het weegt dus niet mee bij het oordeel over het onderwijsproces, de opbrengsten of de examinering.

Indien alle gebieden positief beoordeeld zijn, valt de opleiding onder het basistoezicht.

Onderzoek naar de kwaliteit van het leraarschap leidt niet tot aangepast toezicht tenzij hierbij wettelijke bepalingen met betrekking tot het personeel overtreden worden. In dat laatste geval leidt dit tot een onvoldoende beoordeling op de wettelijke vereisten. Een beschrijving van de kwaliteit van het leraarschap wordt opgenomen in het rapport als analyse van mogelijke oorzaken van tekortschietende kwaliteit en besproken met het bestuur.

### **3.2.2 Uitvoering van het onderzoek**

De instelling ontvangt uiterlijk twee maanden van te voren een schriftelijke aankondiging. In bijzondere omstandigheden kan de inspectie van de termijn afwijken en zelfs onaangekondigd onderzoek doen.

De inspectie vraagt de instelling informatie op te sturen die de inspectie nodig heeft om het onderzoek voor te kunnen bereiden, waaronder een zelfevaluatie dan wel beschikbare uitkomsten van beoordelingen van de kwaliteit van de opleiding.

Vooraf analyseert de inspectie gegevens uit externe bronnen over de betreffende opleiding, zoals bronnen gegevens en gegevens van de studenttevredenheid. Ook vindt voorafgaand aan het bezoek op locatie een telefonisch onderzoek plaats bij een kleine, aselechte selectie van bpv (beroepspraktijkvorming)-bedrijven.

Voorafgaand aan het onderzoek ter plaatse vindt een voorbereidend gesprek plaats. Tijdens dit gesprek verzamelt de inspectie onder meer informatie over de organisatie van de kwaliteitsborging en de wijze waarop de examinering bij de geselecteerde opleidingen is opgezet. Ook oriënteert de inspectie zich tijdens dit gesprek op het exameninstrumentarium en de wijze van beoordeling. De inspectie kan de instelling vragen de instrumenten ten behoeve van de beoordeling op te sturen.

De instrumenten voor de talen vragen we in elk geval op. Indien wenselijk betreft de inspectie voor de beoordeling van de exameninstrumenten vakinhoudelijk deskundigen. Met de informatie van het voorbereidend gesprek houdt de inspectie bij de inrichting van het onderzoek rekening.

Het onderzoek ter plaatse kan bestaan uit bestudering van schriftelijk materiaal of dossiers, observaties van onderwijs- en/of examensituaties, gesprekken met studenten (eventueel met ouders) en docenten van de opleiding, coördinatoren, leden van de examencommissie en voor de opleiding verantwoordelijke managers. De inspectie stelt, na overleg met de instelling, hiervoor een bezoeksrooster op. Het onderzoek vindt per opleiding in de regel in twee dagen plaats.

Voor de inrichting van dit onderzoek sluit de inspectie aan bij de zelfevaluatie. Naarmate deze actueler, meer op deugdelijke wijze onderbouwd – met kwaliteitsbeoordelingen door onafhankelijk deskundigen en betrokkenen – en informatiever is, kan het kwaliteitsonderzoek beperkter zijn.

### **3.2.3 Toezicht bij ingekochte exameninstrumenten en bij gebruik van examenprofielen**

De ontwikkeling van examenprofielen en het eigen keurmerk van leveranciers zijn bedoeld om de kwaliteit van de examinering aan de voorkant te waarborgen.

De inspectie ziet op de instelling toe op de kwaliteit van de uitgevoerde examens, ook indien de exameninstrumenten zijn ingekocht. De omvang van het onderzoek is dan afhankelijk van de waarborg aan de voorkant, en ook van de wijze waarop de instelling het instrument eventueel aangevuld en toegepast heeft.

Met het oog op het belang van standaardisering voor de examenkwaliteit en de rol van de examenleveranciers daarbij zal de inspectie daarnaast periodiek en steekproefsgewijs onderzoek doen bij examenleveranciers om de kwaliteit van hun examenprocessen en ingezette exameninstrumenten te beoordelen. De uitkomsten van het onderzoek naar exameninstrumenten van leveranciers geeft de inspectie weer in een overzicht op haar website. Instellingen kunnen die informatie gebruiken bij hun beslissing om al dan niet instrumenten in te kopen.

#### *Keurmerk en examenprofiel*

Naarmate het keurmerk en examenprofiel betere waarborgen biedt, zal dit onderzoek beperkter worden. Indien instellingen gebruik maken van concrete examenprofielen met daarin richtinggevende aanwijzingen voor de inhoud en dekking, kan de inspectie bij de instelling

vaststellen of de in het profiel uitgewerkte vorm van examinering daadwerkelijk is gevolgd. Dat beperkt het toezicht van de inspectie.

### 3.3 Rapportage over kwaliteitsonderzoeken

De instelling ontvangt binnen vier weken na het laatste onderdeel van het onderzoek een conceptrapport van het onderzoek (zie ook hoofdstuk 5 over de rapporten). Dit bevat de beoordeling met een onderbouwing daarvan. Indien in korte tijd meerdere opleidingen onderzocht zijn, kan de inspectie dit in één rapport opnemen.

#### *Beperkt herstel tijdens het onderzoek*

Als tijdens het onderzoek blijkt dat de opleiding een onvoldoende beoordeling zou krijgen, en het betreft een wezenlijke maar relatief eenvoudig te herstellen tekortkoming, dan krijgt de instelling de gelegenheid om die verbetering binnen vierweken door te voeren. Het kan hier uitsluitend gaan om een voor het eindoordeel relevante, en in korte tijd te herstellen tekortkoming. Dit valt binnen de termijn waarin de inspectie het conceptrapport opstelt.

Het conceptrapport bevat zowel een beschrijving van de aangetroffen tekortkoming als de beoordeling van de situatie na het herstel.

#### *Reactie van de instelling op het rapport*

De instelling kan binnen twee weken op het conceptrapport reageren bij de inspectie, met daarin eventuele feitelijke onjuistheden en eventueel aanvullend materiaal ter onderbouwing van de reactie. Indien de instelling dat wenselijk vindt kan er overleg over het rapport plaatsvinden.

De inspectie stelt het rapport daarna binnen twee weken vast met waar er aanleiding toe is verwerking van de reactie. Bij de aanbidding van dit definitieve rapport aan de instelling geeft de inspectie een onderbouwing van de wijze waarop de reactie inclusief eventuele feitelijke onjuistheden verwerkt is. Indien er geen overeenstemming over het rapport is, krijgt de instelling de gelegenheid om haar zienswijze als bijlage in het rapport op te laten nemen. De inspectie publiceert het rapport in de derde week na vaststelling op internet.

### 3.4 Vervolgtoezicht en sancties

Indien alle kwaliteitsgebieden positief zijn beoordeeld, is op de opleiding basistoezicht van toepassing. Bij negatieve beoordelingen op één of meer gebieden past de inspectie het toezicht aan. De aard van deze intensivering staat in onderstaand schema.

<b>Toezichtvorm</b>	<b>Vervolgtoezicht</b>
Aangepast toezicht vanwege zwak onderwijs of onvoldoende opbrengsten	- na circa een jaar onderzoek naar kwaliteitsverbetering
Aangepast toezicht vanwege zeer zwak onderwijs (= onvoldoende)	- de inspectie meldt het oordeel aan de minister; - de instelling ontvangt een waarschuwing; - de instelling stelt een plan van aanpak op; - de inspectie geeft een reactie op het plan van

onderwijskwaliteit in de zin van de concept LOT)	aanpak; - eventueel tussentijds monitoringsbezoek; - circa een jaar na de waarschuwingsbrief een onderzoek naar kwaliteitsverbetering
Aangepast toezicht vanwege onvoldoende examenkwaliteit	- de inspectie meldt het oordeel aan de minister; - de instelling ontvangt een waarschuwing; - de instelling kan de instelling om een plan van aanpak vragen, waar de inspectie een reactie op geeft; - na een afgesproken termijn onderzoek naar kwaliteitsverbetering.
Aangepast toezicht vanwege niet naleving	- de instelling herstelt de tekortkoming;  - Na 3 maanden onderzoekt de inspectie het herstel. In bijzondere situaties kan de inspectie een langere termijn afspreken. Bij niet naleven van Lvo SBE art 6. ( kwaliteitsborging) vormt de hersteltijd maatwerk.

### *Plan van aanpak*

Bij zeer zwak onderwijs, en eventueel bij ernstig tekortschietende examenkwaliteit, vraagt de inspectie de instelling om binnen drie werkweken, gerekend vanaf de datum van het conceptrapport, een plan van aanpak ter verbetering van de onderwijskwaliteit in te dienen dat voldoet aan de volgende criteria:

- de voorgenomen activiteiten sluiten aan bij de geconstateerde kwaliteitsproblemen;
- de activiteiten zijn voldoende concreet beschreven en gepland;
- Het is aannemelijk dat het plan van aanpak leidt tot een verbetering van de geconstateerde kwaliteitsproblemen.

De inspectie geeft binnen twee weken aan de hand van deze criteria een reactie op het plan van aanpak.

### *Onderzoek naar kwaliteitsverbetering*

De verbeterperiode die een instelling geboden wordt om de onderwijs- of de examenkwaliteit te verbeteren is in de regel één jaar. Als het alleen gaat om de examenkwaliteit is het mogelijk een korter verbetertraject af te spreken. Deze kortere verbeterperiode wordt vastgelegd in de brief met de formele waarschuwing en is bindend ook indien na die periode geen voldoende beoordeling gegeven kan worden<sup>7</sup>.

Indien na de verbeterperiode genoemd in de waarschuwingsbrief de onderwijs- of examenkwaliteit opnieuw niet aan de eisen voldoet, kan de minister de desbetreffende licentie op grond van de dan aangetroffen situatie intrekken. Na het onderzoek naar kwaliteitsverbetering beoordeelt de inspectie de eventueel daarna nog gewijzigde situatie niet opnieuw.

De uitvoering van het onderzoek naar kwaliteitsverbetering vindt in principe op dezelfde wijze plaats als het kwaliteitsonderzoek zoals beschreven in paragraaf 3.2.

Wel is het mogelijk om indicatoren, aspecten of kwaliteitsgebieden waarvan de beoordeling bij het kwaliteitsonderzoek voldoende was en er geen indicaties zijn dat dit veranderd is, zonder diepgaand onderzoek opnieuw een voldoende beoordeling te geven.

Bij een onderzoek naar kwaliteitsverbetering vanwege onvoldoende examenkwaliteit onderzoekt de inspectie bij eindtermgerichte opleidingen alleen de onvoldoende deelkwalificatie. Als voor een onvoldoende deelkwalificatie niet meer geëxamineerd wordt, onderzoeken we in plaats daarvan een andere deelkwalificatie. Bij de onderzoeken naar kwaliteitsverbetering kunnen ook andere examenvarianten van dezelfde opleiding onderzocht worden. Het oordeel over een onvoldoende examenvariant geldt voor de hele opleiding, dus ook voor andere examenvarianten, leerwegen en locaties van de opleiding bij de instelling.

Over dit onderzoek naar kwaliteitsverbetering vindt op dezelfde wijze rapportage plaats.

### **3.4.1 Sancties bij herhaalde tekortkoming**

#### *Voortduren zeer zwak onderwijs*

Indien het onderwijsproces van een zeer zwakke opleiding na een jaar niet aan de eisen voldoet, blijft de opleiding zeer zwak en kan de minister conform artikel 7 en artikel 9 van de Lvo SBE de instelling het recht ontnemen voor het verzorgen van de opleiding. In dat geval is automatisch ook het recht op examinering bij deze opleiding vervallen.

#### *Van zeer zwak naar verbeterde opbrengsten*

Indien na de verbeterijd de opbrengsten verbeterd zijn, maar het onderwijsproces niet, dan blijft de opleiding zeer zwak en kan de minister het recht om de opleiding te verzorgen ontnemen.

#### *Van zeer zwak naar een verbeterd onderwijsproces*

Indien na de verbeterijd het onderwijsproces verbeterd is, maar de opbrengsten niet, dan wordt de opleiding zwak. De waarschuwing wordt ingetrokken, maar de opleiding blijft onder aangepast toezicht staan.

#### *Voortduren zwakke kwaliteit vanwege onvoldoende onderwijsproces*

Indien bij een opleiding met zwak onderwijs vanwege een onvoldoende onderwijsproces dit proces niet verbeterd is, beschouwt de inspectie deze opleiding vanaf dat moment als zeer zwak en geldt vanaf dat moment het desbetreffende toezicht in bovenstaand schema (waarschuwing en nog een jaar verbeterijd).

#### *Voortduren onvoldoende opbrengsten*

Indien bij een opleiding met onvoldoende opbrengsten deze niet verbeterd zijn, blijft de opleiding onder aangepast toezicht wegens onvoldoende opbrengsten. De inspectie vraagt de instelling om een plan van aanpak en onderzoekt na een jaar opnieuw de opbrengsten.

#### *Voortduren onvoldoende examens*

Indien de examenkwaliteit na de hersteltijd niet verbeterd is, kan de minister de instelling het recht ontnemen om bij deze opleiding te examineren.(artikel 7 en artikel 9 van de Lv SBE)

### *Voortduren niet naleven wet- en regelgeving*

Indien de instelling na de afgesproken termijn de desbetreffende wettelijk regel niet naleeft, kan de minister volgens artikel 7 en artikel 9 van de Lv SBE de erkenning respectievelijk de licentie van het SBE (opleiding(en)) ontnemen.

### *Reikwijdte van de sancties*

Sancties met betrekking tot de desbetreffende uitstroombifferentiatie strekken zich uit tot de hele opleiding, dus de uitstroom in alle leerwegen, varianten en locaties waar de uitstroom binnen die instelling verzorgd wordt.

## **3.4.2 Intensief toezicht op een instelling**

Indien een instelling met haar opleidingen op meerdere onderdelen en gedurende langere tijd ernstige tekortkomingen kent, zal de inspectie het toezicht op de gehele instelling intensiveren, naast het reeds lopende intensieve toezicht op opleidingen.

De inspectie maakt deze aanpassing van het toezicht bekend, in elk geval op het instellingsprofiel.

Bij instellingen die ernstig onderpresteren zal de inspectie ook het interne toezicht bij haar toezicht betrekken. Dit zal enerzijds inhouden de vraag in hoeverre het interne toezicht haar wettelijke taak uitvoert, en anderzijds de vraag op welke wijze de ROA een rol kan spelen bij de noodzakelijke verbetering<sup>8</sup>.

---

<sup>8</sup> Op grond van de volgende wettelijke bepalingen kan de inspectie direct in contact treden met de raad van Onderwijs en Arbeidsmarkt. Voor deze Raad staan wettelijke taken omschreven in de LVO SBE. Deze komen er op neer dat de raad de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door de instellingen en hun bevoegd gezag superviseert en hen met raad en daad terzijde staat. De inspectie ziet daarmee ook toe op de relatie tussen het bevoegd gezag en de ROA. De bovengenoemde bepalingen uit de LVO SBE houden ook bekostigingsvoorwaarden in. De inspectie moet na kunnen gaan of de instelling de wet naleeft en bovendien kunnen beoordelen of de instelling voor bekostiging in aanmerking komt.

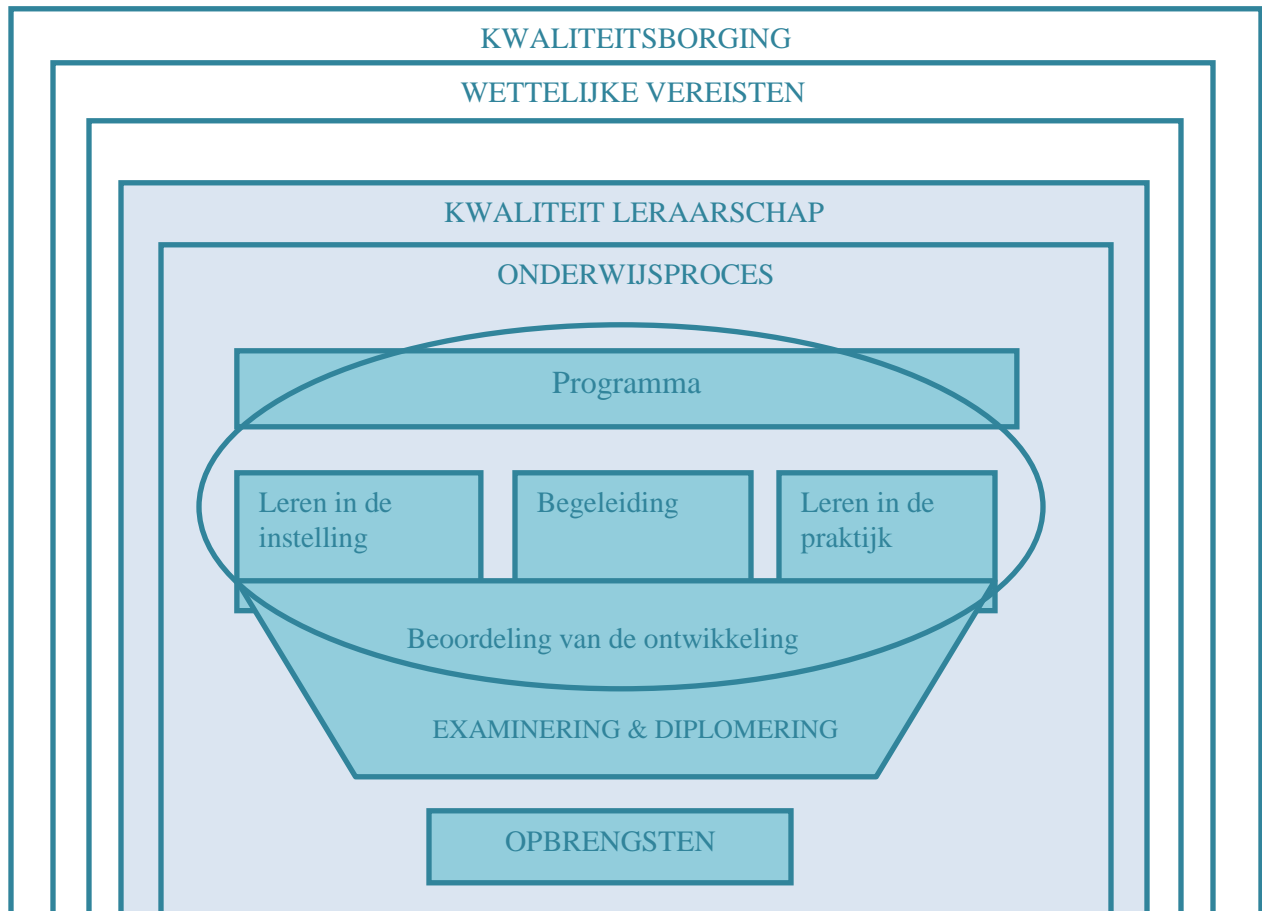


## 4 Waarderingskader

### 4.1 Kwaliteitsgebieden, aspecten en indicatoren

Het waarderingskader is het geheel van onderwerpen die de inspectie bij haar beoordeling betreft plus de normering om tot een oordeel te komen. Deze zijn geordend in kwaliteitsgebieden, aspecten en indicatoren. In de bijlage staat bij elke indicator een normerende omschrijving in de vorm van een portret.

Het waarderingskader kent zes kwaliteitsgebieden. De onderlinge samenhang is in het schema weergegeven.



Toelichting: De kwaliteit van een opleiding is samengesteld uit de kwaliteit van het onderwijsproces (programma, het leren binnen en buiten de instelling en de begeleiding), de voortdurende beoordeling van de ontwikkeling van de student uitmondend in examinering en diplomering en de daaruit resulterende opbrengsten, dat wil zeggen rendementen en leeropbrengsten. De kwaliteit van een opleiding wordt in hoge mate bepaald door de kwaliteit van het leraarschap. Verder realiseert een instelling de verwachte kwaliteit van de opleidingen binnen het wettelijk kader en onder de stelselmatige borging van de kwaliteit. Daarbij draagt de instelling zorg voor realisatie van haar maatschappelijke opdracht binnen een nationale context.

Hieronder staat een overzicht van het waarderingskader. De aspecten met een \* zijn kernaspecten. De aspecten en indicatoren met (n.e.) gelden niet voor opleidingen en programma's educatie.

<b>GEBIED 1: ONDERWIJSPROCES</b>	
ASPECTEN	INDICATOREN
<i><b>Programma</b></i>	
1.1 Samenhang	1.1.1 Inhoud 1.1.2 Programmering
1.2 Maatwerk	1.2.1 Differentiatie
<i><b>Leren in de onderwijsinstelling</b></i>	
1.3 Didactisch handelen*	1.3.1 Interactie
	1.3.2 Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten
	1.3.3 Feedback op de leeractiviteiten en de leerresultaten
1.4 Leertijd	1.4.1 Benutting
	1.4.2 Werkdruk
1.5 Leeromgeving	1.5.1 Schoolklimaat
	1.5.2 Materiële voorzieningen
<i><b>Begeleiding</b></i>	
1.6 Intake & plaatsing	1.6.1 Voorlichting
	1.6.2 Intake en plaatsing
1.7 Studieloopbaan-begeleiding*	1.7.1 Informatievoorziening
	1.7.2 Studieloopbaanbegeleiding
1.8 Zorg	1.8.1 Eerste- en tweedelijnszorg
	1.8.2 Derdelijnszorg
<i><b>Leren in de beroepspraktijk (n.e.)</b></i>	
1.9 Beroepspraktijkvorming*	1.9.1 Voorbereiding studenten en bedrijven
	1.9.2 Plaatsing
	1.9.3 Begeleiding door leerbedrijf
	1.9.4 Begeleiding door de opleiding
<b>GEBIED 2: EXAMINERING EN DIPLOMERING</b>	
2.1 Exameninstrumentarium*	2.1.1 Onderscheid tussen ontwikkelgerichte toetsen en examinering
	2.1.2 Dekking van het kwalificatiedossier (n.e.)
	2.1.3 Cesuur
	2.1.4 Beoordeling
	2.1.5 Transparantie
2.2 Afname en beoordeling*	2.2.1 Authentieke afname
	2.2.2 Betrouwbaarheid
2.3 Diplomering*	2.3.1 Besluitvorming diplomering
	2.3.2 Verantwoordelijkheid examencommissie

<b>GEBIED 3: OPBRENGSTEN</b>	
3.1 Rendement	p.m.
<b>GEBIED 4: KWALITEITSBORGING</b>	
4.1 Sturing *	4.1.1 Plannen
	4.1.2 Informatie
	4.1.3 Continuïteit
4.2 Beoordeling *	4.2.1 Monitoring
	4.2.2 Evaluatie
4.3 Verbetering en verankering *	4.3.1 Verbeteraanpak
	4.3.2 Deskundigheidsbevordering
	4.3.3 Verankering
4.4 Dialoog en verantwoording	4.4.1 Intern
	4.4.2 Extern
<b>GEBIED 5: NALEVING WETTELIJKE VEREISTEN</b>	
5.1 Naleving wet. vereisten	5.1.1 Naleving wettelijke vereisten
<b>GEBIED 6: KWALITEIT LERAARSCHAP</b>	
6.1 Didactisch handelen	6.1.1 Interactie
	6.1.2 Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten
	6.1.3 Feedback op de leeractiviteiten en de leerresultaten
6.2 Betrokkenheid leraren	6.2.1 Ruimte voor docenten
	6.2.2 Invulling door docenten
	6.2.3 Bewaking en verbetering door docenten
6.3 Professionalisering	6.3.1 Concept professionalisering
	6.3.2 Inzicht in kwaliteit
	6.3.3 Inzicht in scholingsbehoeften
	6.3.4 Bekwame en bevoegde docenten
	6.3.5 Verbetering en borging kwaliteit docenten

Welk gebied van toepassing is, is afhankelijk van de aard van de instelling en van het niveau van onderzoek: zie onderstaand schema.

Gebied	Bekostigde instelling		Niet-bekostigde instelling		Exameninstelling
	instelling	opleiding	instelling	opleiding	opleiding
1. Onderwijsproces		◇		◇	
2. Examinering en diplomering		◇		◇	◇
3. Opbrengsten	◇	◇	◇	◇	
4. Kwaliteitsborging	◇	◇	◇	◇	◇
5. Naleving wettelijke vereisten	◇	◇	◇	◇	◇
6. Kwaliteit leraarschap		◇		◇	

Toelichting: Bij de gebieden 3 en 5 geldt dat bepaalde indicatoren, respectievelijk wettelijke vereisten, van toepassing zijn op een opleiding, en andere op een instelling. Dit is in de bijlage bij gebied 3 bij de indicatoren aangegeven.

Bij niet bekostigde instellingen vindt op instellingsniveau alleen beoordeling plaats voor het geheel van de erkende opleidingen.

## 4.2 Normering

### *Grenswaarden risicoanalyse*

Bij de risicodetectie in fase 1 maakt de inspectie gebruik van *grenswaarden*. Dit zijn de waarden voor de verschillende indicatoren die aangeven of de inspectie een situatie als ‘zonder risico’, ‘mogelijk risico’ of ‘risicovol’ beschouwt. Hier worden geen oordelen uitgesproken. De grenswaarden zullen in een aparte notitie bekendgemaakt worden.

### *Beoordelingsschaal*

Het oordeel per kwaliteitsgebied geven we op de volgende vierpuntschaal:

- goed
- voldoende
- onvoldoende
- slecht

Uitzondering is het gebied naleving van wettelijke vereisten, waarvan het oordeel een ja of een nee is.

Met deze beoordeling geeft de inspectie een genuanceerde terugkoppeling aan de instelling. ‘Voldoende’ betekent dat de instelling of opleiding voor het betreffende kwaliteitsgebied aan de eisen voor basiskwaliteit voldoet. Met ‘goed’ geven we een streefnorm weer: instellingen kunnen er naar streven betere kwaliteit te leveren dan de basiskwaliteit. De inspectie wil dit stimuleren en het voldoen aan deze hogere eisen honoreren.

Het oordeel ‘slecht’ kan aanleiding zijn voor specifieke maatregelen van de instelling en voor specifieke vervolgacties door de inspectie.

Voor de onderliggende beoordeling van de indicatoren en aspecten hanteren we een tweepuntschaal: voldoende/onvoldoende. Dat impliceert dat we het onderscheid tussen slecht/onvoldoende en tussen voldoende/goed niet per indicator of aspect, maar alleen per kwaliteitsgebied maken.

### *De normen*

Op basis van het onderzoek spreekt de inspectie oordelen uit waarvoor zij gebruik maakt van een normering. Deze bestaat steeds uit drie stappen:

1. Een normering per indicator: wanneer wordt voldaan aan de indicator? Hiervoor gebruikt de inspectie portretten: de aangetroffen situatie voldoet aan de indicator indien deze over het geheel genomen voldoet aan de beschrijving in het portret. Het gaat hier om een weging van het geheel met hantering van toleranties. De portretten zijn opgenomen in de bijlage.
2. Een normering per aspect: het aspect is voldoende indien aan alle indicatoren voldaan wordt.
3. Een normering per kwaliteitsgebied:

Voor de normering van het **onderwijsproces** zijn drie kernaspecten benoemd (in het eerdere overzicht aangeduid met een asterix).

### *Normeringonderwijsproces*

Goed	- Aan acht van de negen aspecten is voldaan; - Aan alle kernaspecten is voldaan; - De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	-Aan zeven van de negen aspecten is voldaan; -Aan alle kernaspecten is voldaan; -Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten van deze indicatoren voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	-Aan één of meer kernaspecten is niet voldaan; -Aan drie, vier of vijf aspecten is niet voldaan.
Slecht	-Aan geen van de kernaspecten is voldaan; -Aan zes of meer aspecten is niet voldaan.

De normering van de **opbrengsten** nemen we (uitgaande van nog te maken afspraken over de indicatoren en de norm) in een aparte notitie op, als aanvulling op het toezichtkader. Zie voor een verdere toelichting paragraaf 5.4.

Bij de **examinering en diplomering** zijn alle aspecten als kernaspect aangegeven. In de bijlage van dit waarderingskader zijn de standaarden en beoordelingsnorm voor de kwaliteit van de examens in het SBE opgenomen, die bij ministeriële beschikking vastgesteld zullen worden. Deze standaarden en beoordelingsnorm zijn maken integraal deel uit van dit waarderingskader. Om deze reden worden de aspecten hier ook ‘standaarden’ genoemd. De examenkwaliteit van een opleiding is voldoende wanneer alle drie de standaarden voldoende zijn en per standaard aan alle indicatoren is voldaan. Bij eindtermgerichte opleidingen moet elke deelkwalificatie voldoen

aan de gestelde eisen. De wettelijke beroepsvereisten moeten in de examens zijn verwerkt. Zie voor de beoordeling van taal en rekenen paragraaf 5.3.

### *Normering examinering en diplomering*

Goed	- Aan alle standaarden is voldaan; - De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	- Aan alle standaarden is voldaan; - Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	- Aan één standaard is niet voldaan.
Slecht	- Aan twee of driestandaarden is niet voldaan.

Een voorbeeld van een essentieel onderdeel (voor het oordeel voldoende) is het examineren van de wettelijke beroepsvereisten bij indicator 2.1.2 (dekking van het kwalificatiedossier).

Voor de normering van **kwaliteitsborging** zijn drie kernaspecten benoemd (zie \*). Deze moeten alle drie voldoende zijn om een voldoende beoordeling te krijgen. Bij één of meer onvoldoende kernaspecten is de kwaliteitsborging onvoldoende. Zoals uit de portretten blijkt dient in elk geval de borging van de kwaliteit van de examinering voldoende te zijn, om tot een voldoende beoordeling van de kwaliteitsborging te komen.

### *Normering kwaliteitsborging*

Goed	- Aan aspecten is voldaan; - Aan alle indicatoren is voldaan; - De elementen in het portret worden op een uitstekende wijze uitgevoerd.
Voldoende	- Aan alle kernaspecten is voldaan; - Aan alle indicatoren van deze aspecten is voldaan; - Er wordt voor het grootste deel aan de omschrijving van de portretten van deze indicatoren voldaan, waaronder de essentiële onderdelen.
Onvoldoende	- Aan twee aspecten is niet voldaan.
Slecht	- Aan drie of vier aspecten is niet voldaan.

Normering **naleving wettelijke vereisten**: de instelling of opleiding voldoet niet aan de wettelijke bepalingen indien de inspectie vaststelt dat één van deze bepalingen niet wordt nageleefd. Bij sommige bepalingen vloeit de norm direct uit de nader vast te stellen beschikking van de kwaliteit van examens voort. Voor enkele bepalingen zijn nadere operationalisering opgesteld (bv onderwijstijd)(zie bijlage).

### *Afwijkingen*

Voor alle beoordelingen geldt dat in bijzondere omstandigheden de inspectie onderbouwd van de normering af kan wijken.

### 4.3 Beoordeling Nederlands, Papiamentu, Rekenen en Moderne vreemde talen

Voor Nederlands en Papiamentu op basis van de referentieniveaus geeft de inspectie een oordeel over de examinering van de taalvaardigheden die worden geëxamineerd (schrijven inclusief taalverzorging, spreken en gesprekken voeren). De inspectie betreft die oordelen bij het eindoordeel over de opleiding.

Voor wat betreft rekenen vraagt de inspectie een deugdelijke verantwoording op waaruit moet blijken hoe de instelling met de examinering van rekenen omgaat.

Voor Moderne vreemde talen betreft zij het oordeel bij het eindoordeel over de opleiding. Op welke wijze het oordeel betrokken wordt bij het eindoordeel over de opleiding wordt nog uitgewerkt.

### 4.4 Beoordeling opbrengsten

#### 4.4.1 Beoordeling opbrengsten

##### *Bekostigd sbo*

De inspectie hanteert een set samenhangende en onderscheidende indicatoren, waarin in elk geval is opgenomen een indicator voor de toegevoegde waarde, een indicator voor het percentage VSV(vroegtijdige schoolverlaters) en een nog te bepalen vervolg op de huidige indicatoren jaarresultaat en diplomaresultaat.

Dit moet leiden tot een beperkte set, elkaar aanvullende indicatoren, waarmee verschillende elementen van rendement gehonoreerd kunnen worden en waarbinnen instellingen verschillende accenten kunnen leggen. Dit draagt bij aan een meer robuuste rendementsbepaling dan met een enkele indicator mogelijk is.

Daarbij wordt tevens bepaald welke indicatoren op instellingsniveau bepaald en beoordeeld zullen worden en welke op opleidingsniveau. Zie voor het begrip opleiding in dit verband bijlage III.

Ook wil de inspectie op termijn toe naar een meer stabiele rendementsbepaling door gebruik te maken van meerjarenreeksen. Gezien de instabiliteit in zowel indicatoren als in objecten van onderzoek (crebo's en clusters daarvan), zullen vooralsnog gegevens over meerdere jaren alleen bij de risicoanalyse ter signalering gebruikt worden en niet bij de beoordeling.

##### *Niet bekostigd sbo*

De inspectie hanteert voor het niet bekostigd sbo een vergelijkbare indicator voor het rendement van de opleiding.

##### *Leergangen*

Voor de leergangen educatie hanteert de inspectie indicatoren op basis van de examengegevens, welke gelijkwaardig zijn aan enkele indicatoren in het vo toezicht.

### *Overige educatie*

Voor programma's overige educatie hanteert de inspectie de indicator 'percentage deelnemers dat het programma afsluit zoals beoogd'.

### *Absolute normering*

De inspectie wil toe naar een meer absolute normering bij de beoordeling van de opbrengsten. Daarvoor zijn stabiele indicatoren een voorwaarde. Hierbij geldt eenzelfde norm voor alle te onderscheiden referentiegroepen, waarbij tegelijk voor een betere diagnose en honorering van de context een vergelijking met verschillende referentiegroepen gegeven zal worden.

## **4.4.2 Een brede invulling van het begrip opbrengsten**

Voor het begrip opbrengsten wil de inspectie in de sector sbe op termijn toe naar een brede invulling. Zij verstaat hier onder zowel de maatschappelijke opbrengsten, het interne en externe rendement als de leeropbrengsten van het sbe onderwijs. De inspectie wil in haar beoordeling recht doen aan de geleverde prestaties in het licht van deze brede opdracht. In bijlage II volgt een voorlopige uitwerking.

## **4.5 Beoordeling kwaliteit leraarschap**

Wij onderzoeken de kwaliteit van het leraarschap als apart onderwerp alleen indien bij een onderzoek naar de kwaliteit van een opleiding het onderwijsproces als geheel, dan wel het aspect didactisch handelen onvoldoende kwaliteit vertoont, dan onderzoeken wij in hoeverre de oorzaak daarvan ligt in de kwaliteit van het leraarschap.

Voor dit verdiepend onderzoek naar de kwaliteit van het leraarschap hanteren we het onderdeel van kwaliteitsgebied 6: kwaliteit leraarschap. Dit is gebaseerd op drie elementen in het leraarschap:

- a. didactisch handelen ('de leraar aan het werk');
- b. betrokkenheid van leraren ('de professionele ruimte');
- c. professionalisering ('de leraar in de school').

Uit kwaliteitsonderzoek is in de reguliere fase reeds informatie verkregen over het didactisch handelen. In de verdieping wordt dit indien nodig aangevuld met extra observaties. Het aanvullend onderzoek richt zich daarnaast op de andere twee aspecten. Hiervoor doen we documentonderzoek, onderzoek van personeelsdossiers en voeren we gesprekken met docenten, leidinggevend en personeelsfunctionarissen.



## 5 Rapporten en publicaties

### 5.1 Algemene uitgangspunten

De inspectie is op grond van de concept LOT verplicht de uitkomsten van haar onderzoek vast te leggen in openbare rapporten en publicaties op internet. Wij plaatsen in beginsel alle inspectierapporten op internet.

De Inspectie Onderwijs streeft er naar in de publicaties een betrouwbaar beeld te geven van de aangetroffen werkelijkheid. Dat wil zeggen dat er steeds een evenwichtig beeld gegeven wordt van de goede aspecten en van de aspecten waarin verbetering mogelijk of nodig is.

Ook streven we ernaar de waargenomen werkelijkheid in het licht te presenteren van de context waarbinnen het onderwijs verzorgd moet worden. Daarmee beogen we niet om – in het geval van een complexe context – een lagere lat te hanteren voor de beoordeling, doch wel om recht te doen aan de geleverde inspanningen.

Alle publicaties die betrekking hebben op een concrete instelling zijn onderhevig aan de wettelijke voorgeschreven procedures van hoor- en wederhoor. Bij rapporten met betrekking tot een opleiding of instelling kan de instelling die het niet met het rapport eens is, haar zienswijze in het rapport op laten nemen.

### 5.2 Rapporten

We kennen de volgende rapporten:

#### *Met betrekking tot instellingen*

- Rapport instellingsanalyse: zie paragraaf 3.3;
- Rapport kwaliteitsonderzoek van opleidingen: zie paragraaf 4.3;
- Rapport kwaliteitsverbetering van opleidingen: zie paragraaf 4.5;
- Rapportage (rapport of brief) n.a.v. controle van naleving wettelijke vereisten.

#### *Instellingsoverstijgend*

- Rapport themaonderzoek;
- Onderwijsverslag: zie ook paragraaf 3.1.6, onder a.

### 5.3 Publicaties op internet

Voor publicaties op internet gelden in beginsel dezelfde uitgangspunten. Daar waar de publicaties gebaseerd zijn op informatie die reeds in rapporten is opgenomen, is daar reeds de hoor- en wederhoor procedure toegepast en wordt deze niet herhaald. We kennen de volgende publicatievormen:

- Toezichtkaart: een overzicht van de vormen van toezicht (basis of aangepast) met alle rapporten per instelling. De toezichtkaart wordt voortdurend bijgewerkt.
- Instellingsprofiel: een overzicht per instelling van basisgegevens, uitkomsten van het toezicht, opbrengsten en gegevens over het aanbod en de studentenpopulatie. Uitkomsten van toezicht werken we steeds bij, de overige gegevens jaarlijks.

Overzicht van sbo opleidingen van onvoldoende kwaliteit: per instelling bevat deze lijst opleidingen van onvoldoende kwaliteit van onderwijs of examens. Deze lijst actualiseren we maandelijks.

### 5.4 Publicaties op internet schooldossier

De Inspectie Onderwijs streeft ernaar instellingen maximaal inzicht te geven in de basisgegevens die ze gebruikt bij de berekening van de opbrengsten. Ten eerste baseert de inspectie zich op afspraken tussen het ministerie, en de UOW en eventueel brancheorganisaties over de bestanden, indicatoren en berekeningen, zodat dezelfde cijfers voor verschillende gebruiksdoeleinden gebruikt worden, bijvoorbeeld in het jaarverslag, de SBO Benchmark en het toezicht.

Aanvullend daarop geeft de inspectie instellingen inzage in de aanvullende opbrengstberekeningen door de inspectie. Het gaat hier om een datafaciliteit waarbij instellingen alleen inzage hebben in de eigen gegevens.

## Bijlage I Waarderingskader

### Gebruik van portretten

Deze bijlage bevat voor alle indicatoren een portret. Het portret geeft de norm per indicator. De aangetroffen situatie voldoet aan de indicator indien de situatie over het geheel genomen voldoet aan de beschrijving in het portret. Het gaat steeds om een weging van het geheel.

### Waarderingskader voor educatie en voor afstandsonderwijs

De portretten voor gebied 1 voor opleidingen en programma's educatie en voor niet bekostigd afstandsonderwijs en voor gebied 2 voor educatie werken we nog nader uit.

<b>GEBIED 1: ONDERWIJSPROCES</b>	
<b>Programma</b>	
<i>Aspect 1.1: Samenhang</i> <i>Het programma van de opleiding is afgestemd op het eindtermendocument/kwalificatiedossier en vertoont samenhang en een passende opbouw.</i>	
Indicator	Portret
1.1.1. Inhoud	Er is een inhoudelijke opbouw in het totale programma van de opleiding bij zowel het onderwijs en de examinering in de instelling als in de beroepspraktijkvorming. Het programma voor de beroepsgerichte vakken, voor talen, voor rekenen en voor loopbaan en burgerschap sluit aan op het kwalificatiedossier (of eindtermendocument). De samenhang tussen de taken en werkprocessen uit het kwalificatiedossier is daartoe omgezet naar het onderwijsprogramma in de instelling en in de beroepspraktijk. De in de praktijk opgedane ervaringen van de studenten worden verbreed en in verband gebracht met het theoretische programma. Het programma kent een goede balans tussen elementen van kennis, vaardigheden en houding.
1.1.2 Programmering	De programmering van de verschillende onderdelen van het programma is passend en tijdig voor het onderwijs en de examinering in de instelling en van toepassing in de beroepspraktijkvorming.
<i>Aspect 1.2: Maatwerk</i> <i>Het programma houdt rekening met verschillen tussen studenten en in vooropleiding, capaciteiten, vorderingen en vervolgwensen.</i>	
1.2.1 Differentiatie	Het programma wijkt indien noodzakelijk af van het regulier aanbod waardoor er individueel en/of groepsgewijs mogelijkheden zijn voor een optimale aansluiting op het toeleverend- en vervolgonderwijs of arbeidsmarkt, voor remediëren, verrijken, verdiepen en zo mogelijk vertraging of versnellen. Bij voorkeur leidt de versnelling tot werkelijke studieduurverkorting.
<b>Leren in de onderwijsinstelling</b>	
<i>Aspect 1.3: Didactisch handelen*</i> <i>De opleiding biedt voldoende structurering van de leeractiviteiten, instructie, begeleiding van de leeractiviteiten, praktische oefening en feedback op de vorderingen.</i>	
1.3.1 Interactie	De leeractiviteiten in een lessituatie zijn voldoende gestructureerd. Doel, nut en samenhang van deze leeractiviteiten zijn duidelijk voor de studenten. Er is sprake van effectieve interactie tussen docent en student en tussen studenten onderling gericht op overdracht en ontwikkeling van kennis, houding en vaardigheden.
1.3.2. Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten	De ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten is gericht op het onderwijsleerproces en de ontwikkeling van de student. Er wordt ingegaan op actuele leervragen en op individuele hulp- of ondersteuningsvragen bijvoorbeeld voortkomend uit de intake of zorg- en trajectbegeleidingsgesprekken. De studenten worden gestimuleerd tot werkelijk leren. Dit is zichtbaar wanneer studenten oefenen met leerinhouden en opdrachten verwerken en voldoende gelegenheid krijgen om vragen te stellen. Er wordt naar behoren en tijdig gereageerd op vragen.
<i>Aspect 1.4: leertijd</i> <i>De opleiding biedt voldoende benutting van de onderwijstijd, met doelmatige roosters en een evenwichtige werkdruk.</i>	
1.4.1 Benutting	Er gaat geen lestijd onnodig verloren. Er is een zodanige organisatie van het onderwijsleerproces dat iedere student in lessituaties aan het leren is. Dat betekent dat er een uitvoerbaar, evenwichtig rooster aan ten grondslag ligt, met zo min mogelijk tussenuren en verplaatsingstijd. Tevens is het rooster afgestemd op de kenmerken en het niveau van de doelgroep. Bij geoorloofde afwezigheid en bij uitval van lessen worden maatregelen getroffen om ontstane achterstanden weg te werken.

1.4.2 Werkdruk	Er is een evenwichtige werkdruk, die bij een normale inspanning over de gehele opleiding of delen daarvan, zowel in het onderwijs als in de beroepspraktijkvorming en de bijbehorende examinering door de student als uitvoerbaar wordt ervaren.
<i>Aspect 1.5: leeromgeving</i> <i>De leeromgeving is voldoende veilig, met een respectvolle omgang en biedt een positief werkklimaat voor onderwijsgeevenden.</i> <i>De opleiding kent voldoende materiële voorzieningen</i>	
1.5.1. Schoolklimaat	De studenten en het personeel voelen zich binnen en buiten de schoolgebouwen veilig en serieus genomen. Omgangsvormen, dan wel -regels die gelden, worden actief bekend gemaakt. Er wordt gehandeld conform de omgangsvormen en er wordt corrigerend opgetreden als de regels worden genegeerd of overtreden. Onderlinge bedreigingen en pesten worden actief bestreden als ook discriminatie op basis van verschillende culturele/etnische herkomst of seksuele geaardheid. Studenten weten van het bestaan van een voorziening voor klachten en het gebruik hiervan is laagdrempelig. De klachten worden geregistreerd en zorgvuldig behandeld. Er is een positief werkklimaat waarin leraren zich gestimuleerd voelen professioneel te werken.
1.5.2 Materiële voorzieningen	De materiële voorzieningen zoals lokalen, examenruimtes, apparatuur, oefensituaties, etc. zijn in kwalitatieve en in kwantitatieve zin in overeenstemming met de aard en omvang van de opleiding en de didactische werkvormen en bevorderen een goede uitvoering van de opleiding.
<b>Begeleiding</b>	
<i>Aspect 1.6: Intake &amp; plaatsing</i> <i>De voorlichting vooraf over de opleiding is specifiek en realistisch en de intake is zorgvuldig en leidt tot een passende plaatsing.</i>	
1.6.1. Voorlichting	De informatie vooraf over de opleiding is in overeenstemming met het kwalificatiedossier (of eindtermendocument) en het beroepsprofiel en vermeldt actueel en realistisch de toelatingseisen, programmaonderdelen waaronder de beroepspraktijkvorming, examinering, uitstroombdifferentiaties, doorstroommogelijkheden, arbeidsmarktperspectief en de kosten en eventuele vrijwillige bijdragen.
1.6.2 Intake en plaatsing	De startsituatie van de student is, voor zover relevant voor de opleiding, systematisch, betrouwbaar, compleet en overdraagbaar in beeld gebracht. Dit betekent dat tenminste is nagegaan welke zorg de student in het toeleverend onderwijs heeft genoten en in het sbo nodig heeft. Plaatsing in een opleiding verloopt volgens afgesproken procedures. Er is zorgvuldig nagegaan of de gekozen opleiding passend is voor de wensen en mogelijkheden van de student en als dat niet het geval is wordt verwezen naar alternatieven al dan niet binnen de instelling.
<i>Aspect 1.7: Studieloopbaanbegeleiding*</i> <i>De studieloopbaanbegeleiding biedt juiste en tijdige informatie over de uitvoering van de opleidingen, verloopt planmatig en proactief en houdt rekening met verschillen tussen studenten in begeleidingsbehoeften.</i>	
1.7.1 Informatie-voorziening	De opleiding stelt volledige en adequate informatie die de student nodig heeft tijdig en toegankelijk beschikbaar. Het gaat hier onder meer om (examen)roosters, opleidingsprogramma en examenvereisten en eventuele wijzigingen daarin, de inrichting van de beroepspraktijkvorming, beoordeling van leerresultaten, studentenstatuut, schoolreglement, klachtenregeling, mogelijkheden tot medezeggenschap, begeleidingsvoorzieningen, etc. De opleiding bespreekt de informatie actief op relevante momenten met de studenten.
1.7.2. Studieloopbaanbegeleiding	De studieloopbaanbegeleiding is gericht op het volgen van ontwikkelingen in de studie van de studenten en ondersteuning bij het maken van keuzes tijdens en na afloop van de studie. De studieloopbaan verloopt zo optimaal mogelijk van intake tot diplomering en draagt proactief bij aan het voorkomen voor voortijdig schoolverlaten. De studieloopbaanbegeleiding sluit aan bij de informatie over de student uit de intake, het plaatsingstraject, de ontwikkeling van de student, de studieprestaties en beoogd einddoel.
<i>Aspect 1.8: Zorg</i> <i>Voor studenten met specifieke zorgbehoeften is er voldoende eerste- en tweedelijnszorg beschikbaar en er is een structurele samenwerking met derdelijnszorg buiten de instelling</i>	
1.8.1 Eerste- en tweedelijnszorg	De eerste- en tweedelijns zorg richt zich op zowel sociaal-emotionele aspecten als de cognitieve ontwikkeling. De geboden zorg sluit aan op de bij de intake geconstateerde zorgvraag en eventueel tijdens het opleidingstraject vastgestelde zorgbehoeften, zoals bij taal- en rekenachterstanden, faalangst, dyslexie. Het effect van de geboden zorg wordt regelmatig geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
1.8.2 Derdelijnszorg	Er is een structurele samenwerking met derdelijns zorginstellingen voor het uitvoeren van interventies op studentniveau die de eerste en tweedelijnszorg overschrijden. Ten behoeve van zowel de interne als externe samenwerking verzamelt de instelling relevante overdraagbare informatie over voortgang en effecten van de zorg en informeert gevraagd en ongevraagd de betreffende student en overige relevante belanghebbenden hierover. Voorts wordt de zorg conform vooraf afgesproken verantwoordelijkheden en rolverdeling uitgevoerd.

<b>Leren in de beroepspraktijk</b>	
<i>Aspect 1.9: Beroepspraktijkvorming*</i> <i>De opleiding bereidt de studenten en leerbedrijven voldoende voor op de beroepspraktijkvorming, zorgt voor een passende plaatsing en werkhoud, maakt voldoende afspraken met het leerbedrijf over hun begeleiding, volgt en bewaakt de uitvoering van de afspraken en zorgt voor reflectie op de leerervaringen.</i>	
1.9.1 Vorbereiding studenten en bedrijven	De studenten weten voorafgaand aan de bpv wanneer en in welke omvang deze plaatsvindt, welke opdrachten zij moeten uitvoeren, hoe de begeleiding vanuit de instelling en in het leerbedrijf is geregeld en waarop zij beoordeeld worden. Voor de bpv-bedrijven is het doel van de bpv duidelijk, zowel in organisatie, opdrachten als begeleiding en beoordeling.
1.9.2 Plaatsing	De opleiding draagt zorg voor het vinden van een bpv-plaats. Studenten voeren de beroepspraktijkvorming uit op een door een bij de opleiding en de leerwensen en –mogelijkheden passende en erkende bpv-plaats. In het leerbedrijf voeren zij werkzaamheden uit en maken zij opdrachten die passend zijn bij de aard en het niveau van de opleiding en de ontwikkeling en wensen van de student.
1.9.3 Begeleiding door het bedrijf	Het bedrijf begeleidt de student op de met de opleiding afgesproken wijze. De begeleiding is afgestemd op de mate van zelfstandigheid van de student en voorziet in geleidelijke overgang naar de bij het niveau van de opleiding passende mate van zelfstandig werken. De begeleiding voorziet in een regelmatige terugkoppeling op de werkzaamheden en het functioneren van de student. De opleiding is op de hoogte van de feedback die het bedrijf geeft op de individuele prestatie van de student.
1.9.4 Begeleiding door de opleiding	De opleiding begeleidt en bewaakt op afstand in voldoende mate de voortgang van de leerresultaten van studenten. Knelpunten worden tijdig gesignaleerd en opgelost. Begeleiders van de opleiding hebben regelmatig contact met de bpv-plaats over de inhoud van de bpv en de voortgang van de student. De opleiding is bereikbaar voor bedrijven bij vragen of problemen. De opleiding organiseert momenten waarop reflectie op de ervaringen van de student plaatsvindt teneinde de leerervaringen te verbreden, in verband te brengen met het theoretisch deel van de opleiding en beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het eigen beroepsmatig functioneren. De feedback wordt eventueel gevolgd door aanpassingen in het leren in de beroepspraktijk.

<b>GEBIED 2: EXAMINERING EN DIPLOMERING</b>	
<i>ASPECT 2.1: Exameninstrumentarium*</i> <i>Examenstandaard 1: Het exameninstrumentarium sluit aan op de uitstroomeisen en voldoet aan de toetstechnische eisen.</i>	
Indicator	Portret
2.1.1. Onderscheid tussen ontwikkelgerichte toetsen en examinering	De instelling heeft een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de opleiding - en daarin opgenomen ontwikkelgerichte toetsen - en de examinering. Deze overgang is gemarkeerd. De examencommissie heeft geëxpliciteerd op grond van welk examen en overige eisen het diploma wordt verstrekt. De studenten weten welke beoordeling meetelt voor het behalen van het diploma.
2.1.2 Dekking van het kwalificatiedossier	Bij de inrichting van kwalificerende examens is sprake van volledigheid en passende complexiteit, om de beroepsuitoefening op het vereiste beheersingsniveau zoals omschreven in het kwalificatiedossier te examineren. Dit betekent dat: <ul style="list-style-type: none"> <li>- voor opleidingen gericht op de beroepsgerichte kwalificatiestructuur de kwalificatie-eisen zijn opgenomen in de examens, waarbij meer dan driekwart van de werkprocessen per kerntaak - de essentie van het beroep inbegrepen - wordt geëxamineerd. Hierbij zijn de inhoud en toetsvorm zodanig afgestemd op de vereisten, dat kennis, vaardigheden en houding in een goede balans passend worden beoordeeld;</li> <li>- voor eindtermgerichte opleidingen de vereisten zijn opgenomen in de examens, waarbij meer dan driekwart van de eindtermen per deelkwalificatie - de essentie van het beroep inbegrepen - wordt geëxamineerd. Hierbij zijn de inhoud en toetsvorm zodanig afgestemd op de vereisten dat deze passend worden beoordeeld;</li> <li>- wettelijke beroepsvereisten - indien van toepassing – volledig zijn geëxamineerd met examens die qua inhoud en toetsvorm passend zijn;</li> <li>- de exameninstrumenten de generieke kwalificatievereisten voor talen en rekenen zodanig afdekken dat recht wordt gedaan aan het referentieniveau.</li> </ul>
2.1.3 Cesuur	Er een verantwoorde procedure gevolgd voor het bepalen van de cesuur, zowel voor examenonderdelen als voor het examen als geheel. De cesuur van het exameninstrumentarium ligt op het niveau waarop de student voldoet aan de vereisten. De cesuur is zodanig opgesteld dat de beoordeling (en daarmee de waardering van de kennis, vaardigheden en houding van de student) in totaal niet lager uitpakt dan voor de vakbekwaamheid voor het beroep en voor de generieke eisen voor taal en rekenen noodzakelijk is.

	<p>Er is sprake van een evenwichtige, niet oneigenlijk puntentoekenning die recht doet aan het belang van eindtermen, of kerntaken en werkprocessen.</p> <p>Er is sprake van een weging van de examenopdrachten/-toetsen onderling, die geen afbreuk doet aan de genoemde cesuur.</p>
2.1.4 Beoordelingswijze	<p>Het exameninstrumentarium is voorzien van een beoordelingsvoorschrift dat een zo objectief mogelijke beoordeling waarborgt. Dit betekent dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- het beoordelingsvoorschrift is voorzien van richtlijnen die leiden tot een onafhankelijke beoordeling;</li> <li>- de prestatie-indicatoren (of vergelijkbare beoordelingscriteria) herleidbaar in het beoordelingsvoorschrift zijn opgenomen en een correct antwoordmodel of beoordelingsschema beschikbaar is;</li> <li>- de beoordelaar eruit kan opmaken welke (deel)waardering aan een prestatie van een student toegekend moet worden;</li> <li>- de beoordelaar eruit kan opmaken welke eindwaardering gegeven moet worden;</li> <li>- de beoordelaar de gegeven waarderingen conform het beoordelingsvoorschrift herleidbaar kan onderbouwen.</li> </ul> <p>Uit de beoordelingsrichtlijnen blijkt dat de beoordeling plaatsvindt op het niveau van eindtermen van de deelkwalificaties of kerntaken en werkprocessen. De beoordeling wordt gebaseerd op de prestatie-indicatoren (of vergelijkbare beoordelingscriteria) uit het kwalificatiedossier. Als een examen(onderdeel) niet behaald wordt, wordt op het niveau van de prestatie-indicator (of vergelijkbare beoordelingscriteria) verantwoord wat de oorzaak daarvan is.</p>
2.1.5 Transparantie	<p>Alle betrokkenen hebben een helder beeld van hoe het examen eruit ziet en hoe het wordt uitgevoerd en beoordeeld. Studenten en beoordelaars zijn geïnformeerd over de beoordelingscriteria en de wijze waarop het examen zal plaatsvinden en over de beoordeling. Het exameninstrumentarium is voorzien van afnamecondities en aanwijzingen voor de beoordelaars en de studenten voor de uitvoering</p> <p>Van het examen</p>
<p><i>Aspect 2.2::Afname en beoordeling*</i></p> <p><i>Examenstandaard 2: De examenprocessen van afname en beoordeling zijn deugdelijk.</i></p>	
2.2.1 Authentieke afname	<p>Het examen bevat tenminste activiteiten die de student als beginnend beroepsbeoefenaar in het toekomstige beroep uitvoert, afgestemd op het kwalificatiedossier (of eindtermendocument). De werkomstandigheden en de sociale context tijdens de beoordeling van het examen komen zoveel mogelijk overeen met die in het toekomstige beroep; onderdelen van het examen vinden in de reële beroepspraktijk plaats.</p> <p>Het beroepenveld is betrokken bij de examinering en beoordeelt de afname en beoordeling als realistisch.</p>
2.2.2 Betrouwbaarheid	<p>De afname en beoordeling zijn deugdelijk en verlopen zoals beoogd.</p> <p>In gelijke gevallen wordt gelijk geoordeeld. De beoordeling is zo objectief mogelijk. Voorzieningen die zijn getroffen om dat te bereiken worden adequaat toegepast. Examenopdrachten, afnamecondities en beoordelingen zijn voor alle studenten zodanig opgezet en toegepast dat geen afbreuk wordt gedaan aan de betrouwbaarheid van de uitkomsten van de examenopdracht of het examenprogramma als geheel, noch aan het niveau daarvan. Er is sprake van een deskundige beoordeling van studenten gericht op het vakinhoudelijk correct beoordelen van de vereiste kennis, houding en vaardigheden van de student.</p>
<p><i>Aspect 2.3: Diplomerings*</i></p> <p><i>Examenstandaard 3: De diplomering is deugdelijk en geborgd</i></p>	
2.3.1 Besluitvorming diplomering	<p>De examencommissie besluit op basis van de examenresultaten van de student, afgezet tegen de exameneisen uit het kwalificatiedossier (of eindtermendocument) en het Examenbesluit, tot het verlenen van vrijstellingen voor delen van het examen en tot het verstrekken van diploma's en (indien van toepassing) van certificaten. De examencommissie neemt deugdelijke besluiten op grond van de oordelen op de examenonderdelen en legt op basis van registratie van de besluitvorming verantwoording af.</p>
2.3.2 Verantwoordelijkheid id examencommissie	<p>De examencommissie vergewist zich met gepaste grondigheid en frequentie van de kwaliteit van het exameninstrumentarium, de afname, de beoordeling, de besluitvorming betreffende de diplomering en van de deskundigheid van bij de examinering betrokken personen.</p> <p>Om vast te stellen of de beoordeling adequaat verloopt wordt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld resultatenanalyses, studenttevredenheidsbeoordelingen en gegevens uit (steekproefsgewijze) dubbele beoordelingen. De examencommissie legt vast wanneer beoordelingsresultaten worden aangepast, en tot welke verbeteracties deze correcties leiden of hebben geleid. De examencommissie analyseert wat mogelijke oorzaken zijn als de beoordelingen niet naar wens verlopen.</p>



<b>GEBIED 3: OPBRENGSTEN</b>	
<i>Aspect 3.1: Rendement</i>	
Indicatoren: PM	Portret PM

<b>GEBIED 4: KWALITEITSBORGING</b>	
<i>Aspect 4.1: Sturing*</i>	
<i>Er zijn op structurele basis voldoende specifieke en meetbare doelen voor de opleiding geformuleerd, gebaseerd op de missie en strategisch beleid van de instelling en gedragen door de opleiding. Er is sprake van voldoende continuïteit in onderwijsgevend en leidinggevend personeel.</i>	
Indicator	Portret
4.1.1 Plannen	Er zijn meerjarenplannen voor de instelling en jaarplannen op verschillende organisatieniveaus gebaseerd op de missie en het strategisch beleid van de instelling. Deze plannen zijn gedragen door de organisatie. Bij kwaliteitstekorten zijn er verbeterplannen die daarvan onderdeel kunnen zijn. Een plan biedt voldoende kader voor het onderliggende organisatieniveau. Het bevat in elk geval doelen over de onderwijskwaliteit (onderwijsproces, examinering en opbrengsten), het naleven van wettelijke voorschriften en de kwaliteit van de leraren, en activiteiten om die te realiseren. Doelen van jaarplannen zijn voldoende 'smart' (specifiek, meetbaar, aanvaard, reëel en concreet in tijd). Plannen hebben betrekking op alle sturingslagen van de organisatie en hangen onderling samen.
4.1.2 Informatie	De sturingsinformatie over de onderwijskwaliteit is beschikbaar en toegankelijk op het niveau waar deze informatie moet worden gebruikt.
4.1.3 Continuïteit	Er is adequate zorg voor tijdige vervulling van vacatures in bestuur, management en onderwijsteams.
<i>Aspect 4.2: Beoordeling*</i>	
<i>De opleiding beoordeelt regelmatig en betrouwbaar, met betrokkenheid van onafhankelijk deskundigen en belanghebbenden de voortgang en de realisatie van de gestelde doelen.</i>	
4.2.1 Monitoring	De onderwijskwaliteit wordt regelmatig gemonitord. De monitor of monitor-instrumenten, beschikt over heldere kwaliteitseisen en bestrijkt de belangrijke elementen van het onderwijs (onderwijsproces, examinering en opbrengsten). De wijze van monitoren is zodanig dat het betrouwbare, valide en voldoende representatieve uitkomsten oplevert.
4.2.2 Evaluatie	Uitkomsten van monitoring worden aantoonbaar gebruikt om de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen (regelmatig, wettelijk vereist), te analyseren op risico's en eventuele tekorten vast te stellen. Voor de evaluatie van de onderwijskwaliteit worden expliciet normen gebruikt die vooraf zijn vastgesteld. Ze gaan over tenminste het onderwijsproces, de examenkwaliteit (aan de hand van de examenstandaarden en de bijbehorende normering) en de opbrengsten en zijn voldoende concreet. Bij de evaluatie van de onderwijskwaliteit zijn onafhankelijk deskundigen en belanghebbenden betrokken (wettelijk vereist).
<i>Aspect 4.3: Verbetering en verankering*</i>	
<i>De opleiding neemt indien nodig verbetermaatregelen die passen bij de uitkomsten van de beoordelingen in het licht van de gestelde doelen, in het bijzonder met betrekking tot de deskundigheid van het personeel. De kwaliteitszorg en bijbehorende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn helder beschreven, voldoende bekend en zijn in de organisatie.</i>	
4.3.1 Verbeteraanpak	Uitkomsten van de beoordeling van de onderwijskwaliteit (onderwijsproces, examinering en opbrengsten) worden bij geconstateerde tekorten gebruikt voor het opstellen van een samenhangend verbeterplan. Verbetermaatregelen zijn inhoudelijk passend bij de geconstateerde tekorten, grijpen aan op de oorzaken van de kwaliteitstekorten en hebben betrekking op het passende organisatieniveau.
4.3.2 Deskundigheidsbevordering	Er zijn plannen voor deskundigheidsbevordering op de verschillende organisatieniveaus en maatregelen en instrumenten om te waarborgen dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt (wettelijk vereist). Deskundigheidsbevordering vindt aantoonbaar plaats en sluit tenminste aan bij eventuele tekorten in de onderwijskwaliteit. De instelling betreft hierbij nadrukkelijk ook de deskundigheid van constructeurs, vaststellers en beoordelaars van examens.
4.3.3 Verankering	Planning, monitoring, evaluatie, verbetering en verantwoording gebeuren volgens een vastgelegde systematiek. De kwaliteitszorg is organisatorisch duidelijk belegd. Vastgelegd is wie externe belanghebbenden zijn en op welk organisatieniveau, waarover en wanneer de dialoog plaatsvindt. De examencommissie draagt zorg voor de borging van de examenkwaliteit.
<i>Aspect 4.4: Dialoog en verantwoording</i>	
<i>Er is een voldoende functionerende dialoog over de kwaliteit met de interne belanghebbenden en verantwoordelijkheden en met de externe belanghebbenden, waarvan deel uitmaakt een verantwoording over de geleverde kwaliteit en de verbetering daarvan.</i>	

4.4.1 Intern	Er is een werkende interne dialoog met studenten en medewerkers overeenkomstig wetgeving, in werkoverleggen en mogelijk ook daarbuiten zoals in studentenpanels. Deze dialoog gaat in elk geval over de onderwijskwaliteit en de beoordeling daarvan. De verantwoording naar de raad van toezicht, het bovenliggend management en belanghebbenden gebeurt periodiek. De verantwoording heeft betrekking op in elk geval de uitkomsten van beoordeling van de onderwijskwaliteit en de aanpak en effecten van verbetermaatregelen.
4.4.2 Extern	Er is op een passend organisatieniveau een werkende dialoog met in elk geval het bedrijfsleven. Deze dialoog gaat tenminste over de ontwikkeling van onderwijs en examinering, de beoordeling van de kwaliteit daarvan evenals over de opleidingenportfolio. Het jaar(kwaliteitszorg) verslag voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Er is verantwoording naar externe belanghebbenden over in elk geval wat met hun inbreng is gebeurd, al dan niet aanvullend op de verantwoording in het jaar(kwaliteitszorg)verslag.

#### **GEBIED 5: NALEIVING WETTELIJKE VEREISTEN**

<i>Aspect 5.1: Naleving wettelijke vereisten</i> <i>Er wordt voldaan aan alle wettelijke bepalingen.</i>	
5.1.1 Naleving wettelijke vereisten	De opleiding voldoet aan alle wettelijke bepalingen. De inspectie bepaalt periodiek welke wettelijke vereisten extra aandacht krijgen.

#### **GEBIED 6: KWALITEIT VAN HET LERAARSCAP**

<i>Aspect 61: Didactisch handelen</i> <i>De opleiding biedt voldoende structurering van de leeractiviteiten, instructie, begeleiding van de leeractiviteiten, praktische oefening en feedback op de vorderingen.</i>	
Indicator	Portret
6.1.1 Interactie	De onderwijsactiviteiten zijn voldoende gestructureerd. Doel, nut en samenhang van de onderwijsactiviteiten zijn duidelijk voor de studenten. Er is sprake van effectieve overdracht van kennis, houding en vaardigheden. Dat houdt in dat de leerinhouden duidelijk worden aan de studenten. Docenten zijn in staat om effectief te communiceren. Hier gaat het om de interactie tussen docent en student(en) en tussen studenten onderling. De interactie leidt tot betrokkenheid van studenten bij het leerproces. De interactie leidt er ook toe dat docenten inzicht hebben in obstakels voor het leren.
6.1.2 Ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten	De ondersteuning en begeleiding van de leeractiviteiten komt tegemoet aan de behoeften van de studenten. Deze behoeften zijn enerzijds actuele leervragen en anderzijds eerder gesignaleerde hulp- of ondersteuningsvragen op individueel niveau bijvoorbeeld voortkomend uit de intake of zorg- en trajectbegeleidingsgesprekken. De studenten worden gestimuleerd tot werkelijk leren. Dit is zichtbaar wanneer studenten oefenen met leerinhouden en opdrachten verwerken en voldoende gelegenheid krijgen om vragen te stellen. Deze vragen worden ook naar behoren en tijdig beantwoord.
6.1.3 Feedback op de leeractiviteiten en de leerresultaten	De leeractiviteiten worden zorgvuldig gevolgd op momenten die passen bij de werkvorm, leerfase en de (doel)groep. Voor planmatig vaststellen van de studievorderingen zijn naast summatieve ook formatieve toetsen afgenomen. Bij afwijkende leerresultaten vindt een diagnose plaats en vindt bijsturing plaats door feedback. De feedback is op de individuele prestatie van de student gericht. De feedback wordt indien nodig gevolgd door herhaling, extra uitleg, extra oefening of verrijkingsoopdrachten, etc.
<i>Aspect 6.2: Betrokkenheid leraren (professionele ruimte voor en door leraren)</i> <i>De instelling biedt de docenten ruimte voor een eigen invulling van de visie van de instelling en de docenten benutten deze ruimte daadwerkelijk op professionele wijze, gebruik makend van reflectie en feedback.</i>	
6.2.1 Ruimte voor docenten	De instelling c.q. afdeling biedt professionele ruimte voor leraren om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Dit wordt zichtbaar als docenten voldoende steun ondervinden van de onderwijskundige organisatie van de instelling, als professional en qua faciliteiten zoals tijd, materialen, scholing, om hun werk goed te doen. Tevens benutten ze de beschikbare ruimte om daarin hun eigen professionele deskundigheid te kunnen realiseren. In die ruimte is ook inbegrepen het zelfstandig mogen nemen van inhoudelijke beslissingen over de individuele beroepsuitoefening binnen de kaders van de instelling.
6.2.2 Invulling door docenten	De professionele ruimte die er voor de docenten is wordt daadwerkelijk benut door de docenten. Uit het werk (m.n. in leersituaties) blijkt dat de docenten invulling geven aan de (onderwijskundige) visie van de school. Dit is zichtbaar als de onderwijskundige afspraken die op instellings/afdelingsniveau zijn gemaakt, in de praktijk herkenbaar en adequaat ingevuld worden.
6.2.3 Bewaking en	Uit het werk van de docenten blijkt dat zij op professionele wijze met hun werk bezig zijn. Dit uit zich door zelf zicht te hebben op de voortgang en kwaliteit van hun werkzaamheden, individueel en ook in



verbetering door docenten	<p>teamverband.</p> <p>Dit houdt eveneens in dat docenten (onderling) in hun werk reflecteren op aanwezige competenties (in teamverband) en leeromgeving passend bij de inhoud en het niveau van de opleiding en de studentkenmerken. De reflectie kan ook door of met studenten plaatsvinden. De docenten zijn geïnteresseerd in de resultaten van reflectie en op basis daarvan stimuleren zij elkaar en is er de professionele bereidheid tot beter handelen en daarbij passende professionele ontwikkeling.</p>
<p><i>Aspect 6.3: Professionalisering van docenten(leraren werken op school)</i></p> <p><i>De instelling heeft een visie op de professionalisering van de docenten, en stimuleert deze op basis van de scholingsbehoeften van de instelling en de docenten. De bekwaamheid en bevoegdheid van de docenten is geborgd.</i></p>	
6.3.1 Concept voor de professionalisering	<p>Uit het deskundigheidsbevorderingsplan van de instelling c.q. afdeling blijkt dat de deskundigheidsbevordering van de docenten past bij de studentenpopulatie.</p> <p>Ook is de organisatie en opzet van de deskundigheidsbevordering van dien aard dat verwacht kan worden dat studenten ervan(gaan) profiteren.</p>
6.3.2 Inzicht in kwaliteit van docenten	<p>De instelling evalueert en beoordeelt in principe jaarlijks en op systematische wijze de kwaliteit van het werk van de docenten, dit is op het terrein van het onderwijzen/het toetsen ontwikkelen en afnemen en het bieden van studiebegeleiding. De leiding beoordeelt de kwaliteit van het onderwijzen tenminste op basis van lesobservaties door henzelf of anderen. Docenten worden ingezet op kwaliteit in samenhang met de visie van de instelling en opleiding.</p> <p>De instelling betreft hierbij nadrukkelijk ook de deskundigheid van constructeurs, vaststellers en beoordelaars van examens.</p>
6.3.3 Inzicht en scholingsbehoeften	<p>De instelling heeft op basis van evaluatie inzicht in de scholingsbehoeften van docenten, welke voortkomen uit persoonlijke behoeften en uit behoeften van de opleiding en instelling.</p>
6.3.4 Bekwame en bevoegde docenten	<p>De instelling hanteert de volgende bekwaamheidseisen voor leraren bij de beoordeling van de docenten. De docenten hebben beroepsgerichte en vakinhoudelijke competenties, naast pedagogisch-didactische vaardigheden waarmee ze voldoende voorbereid zijn op het functioneren in beroepsgericht onderwijs met beroepspraktijkvorming én op het werken met kwalificatiedossiers</p>
6.3.5 Verbetering en borging van de kwaliteit van de leraren	<p>De instelling bepaalt op basis van vastgestelde tekorten in de bekwaamheden van docenten verbeteractiviteiten vast en stelt op enig moment vast of de tekorten daadwerkelijk verholpen zijn en zorgt voor onderhoud van bijgewerkte tekorten.</p>

## Bijlage II Naar een brede invulling van opbrengsten

Voor het begrip opbrengsten wil de inspectie in de sector sbe op termijn toe naar een brede invulling. Zij verstaat hieronder zowel de maatschappelijke opbrengsten, het interne en externe rendement als de leeropbrengsten van het sbe onderwijs.

Uit de wet<sup>9</sup> resulteert de volgende brede maatschappelijke opdracht voor bekostigde sbe instellingen:

- een opdracht tot toegankelijkheid voor kansarme groepen;
- een opdracht inzake het behalen van een diploma, c.q. startkwalificatie, dat wil zeggen een opdracht tot het behalen van voldoende intern rendement;
- een opdracht inzake het leveren van voldoende leeropbrengsten, diplomawaarde en voldoende extern rendement;
- een opdracht inzake de vervulling van de behoeften op de regionale en landelijke arbeidsmarkt.

De inspectie wil in haar beoordeling recht doen aan de geleverde prestaties in het licht van deze brede opdracht. Hierna volgt een voorlopige uitwerking.

### *Toegankelijkheid voor kansarme groepen*

De inspectie beoordeelt de mate waarin instellingen toegang bieden aan – nader te omschrijven - kansarme groepen zoals die in het voedingsgebied van de instelling voorkomen. Bij aanmerkelijke afwijkingen in de instroom ten opzichte van het vóórkomen van deze groepen in het voedingsgebied, vraagt de inspectie de instelling zich daarover te verantwoorden.

Als instellingen veel studenten hebben uit kansarme groepen zullen we de oordelen over de opleidingen in de toelichting in de rapportages ook in deze context plaatsen.

### *Leeropbrengsten*

In tegenstelling tot andere sectoren is het bepalen van de leeropbrengsten bij afgestudeerde studenten in de sbe-sector tot nu toe niet goed mogelijk. De inspectie ziet voor het sbo de volgende mogelijkheden in de toekomst:

- a. Na invoering van de centrale examinering neemt de inspectie de prestaties in de vakken in een opbrengstindicator op.
- b. De inspectie gaat onderzoeken in hoeverre het mogelijk is het niveau van de afgestudeerden te (laten) bepalen c.q. verifiëren, bijvoorbeeld aan de hand van steekproefsgewijze beoordeling van examenopdrachten. Dit is vergelijkbaar met de werkwijze van de visitatiepanels binnen het accreditatiestelsel van de NVAO.

---

<sup>9</sup> Daarmee sluit zij aan bij hetgeen in de Lvo SBE(art. 5) is bepaald met betrekking tot:

- de taken van bekostigde instellingen waaronder zorg te dragen voor de toegankelijkheid van het onderwijs, in het bijzonder voor kansarme groepen;
- het doel van de kwalificatiestructuur zoals verwoord in hierboven aangegeven art., namelijk de aansluiting tussen het aanbod van het beroepsonderwijs en de maatschappelijke behoeften daaraan, mede in het licht van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden.

Een complicatie is dat in het sbo, anders dan in het hbo, de examinering minder aan de hand van schriftelijke werkstukken, maar meer aan de hand van proeven van bekwaamheid plaatsvindt. Het ligt voor de hand hierbij vakinhoudelijk deskundigen te betrekken.

#### *Arbeidsmarktbehoeften*

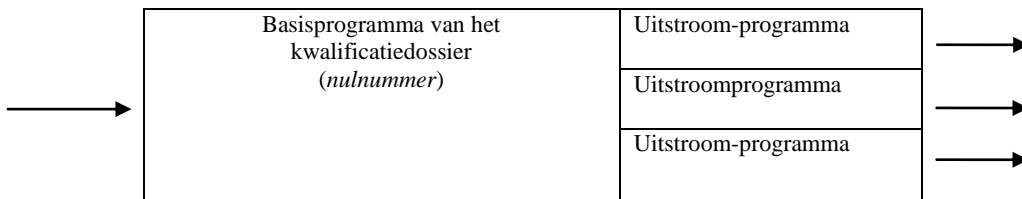
De inspectie wil indicatoren ontwikkelen voor de mate waarin instellingen voorzien in voldoende kwalitatief aanbod voor de landelijke arbeidsmarkt. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van arbeidsmarktinformatie van onder andere de ROA. Dit heeft voornamelijk voor het beoordelen van de opbrengsten geen gevolgen. Ook hiervoor geldt dat bij aanmerkelijke afwijkingen in de vraag - aanbod verhouding, de instelling zich hierover dient te verantwoorden.

De inspectie onderkent de spanning tussen de verschillende verwachte opbrengsten. Zij wil daarom onderdelen daarvan en met name het rendement steeds afzetten tegen de andere verwachtingen waar de instelling aan moet voldoen. Dit leidt niet tot een andere beoordeling omdat dit afbreuk zou doen aan de rechten van alle studenten op onderwijs van gelijk niveau. Wel zal zij in de rapportages de geleverde prestaties steeds beschrijven in het licht van deze context.

## Bijlage III Object van onderzoek en richten van instellingen

### Object van onderzoek

Het object van onderzoek is datgene waarvan de inspectie de kwaliteit onderzoekt. Dat is meestal een heel opleidingstraject dat een groep studenten doorloopt, vanaf het eerste tot en met het laatste leerjaar.



Het object van onderzoek verschilt voor het thema dat de inspectie onderzoekt:

- Voor het **onderwijsproces** kijkt de inspectie naar het hele traject van de groep studenten. Dit is het basisprogramma van het nulnummer, plus een geselecteerde uitstroom, leerweg en locatie.
- Voor de **examinering** kijkt de inspectie naar het examen van de geselecteerde uitstroom, leerweg, examenvariant en locatie.
- Voor de **opbrengsten** kijkt de inspectie naar het gehele cluster van nulnummer met alle bijbehorende uitstroomnummers.

### Relatie met crebonummers

In de eindtermensituatie valt opleiding en crebonummer samen.

Bij de **examinering** valt het object van onderzoek samen met het crebonummer van de geselecteerde uitstroom.

Bij het **onderwijsproces** betreft de inspectie niet alleen het crebonulnummer en het uitstroomnummer, maar ook eventuele crebovoorgangers. Daarbij gaat de inspectie voor een onderzoek uit van de clustering zoals de instelling die zelf heeft toegepast.

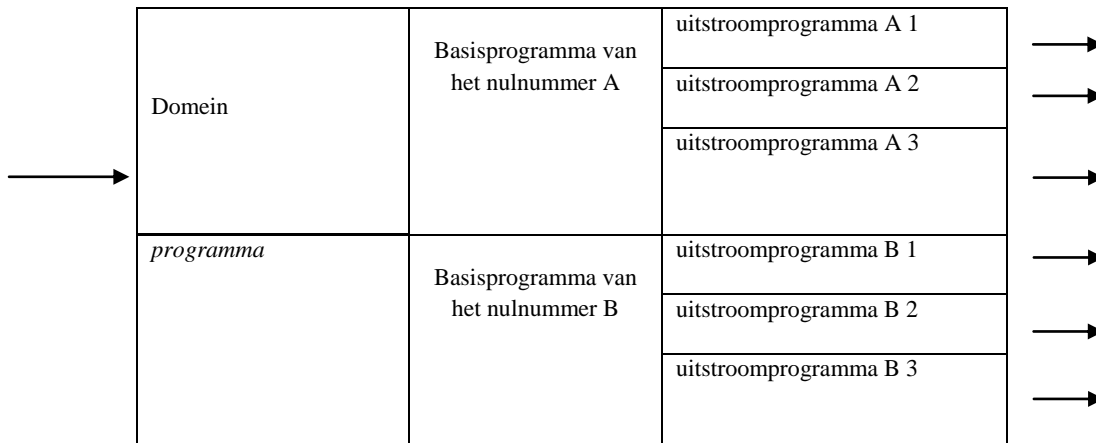
Voor de **opbrengsten** neemt de inspectie dezelfde crebonummers, maar bovendien alle uitstroomnummers, ook als het onderzoek van het onderwijsproces en de examinering zich tot één uitstroom beperkt. Al deze crebonummers worden samengenomen om de opbrengsten te bepalen. De uitkomst daarvan geldt voor elke afzonderlijke uitstroom, dus ook voor de onderzochte selectie van uitstroom en locatie.

### Rapportage

De inspectie rapporteert over de onderzochte opleiding, dat wil zeggen het geselecteerde opleidingstraject: het basisprogramma, en de geselecteerde uitstroom op de onderzochte locatie, examenvariant en leerweg. In de rapportage gaat het steeds om het cluster van crebonummers zoals de instelling die als samenhangende opleiding verzorgt.

### Domeinen

Bij invoering van domeinen ontstaat de mogelijkheid gemeenschappelijke domeinprogramma's in te richten voor meerdere kwalificatiedossiers. Het figuur ziet er dan als volgt uit.



Het object van onderzoek van het onderwijsproces is het traject van het geselecteerde nulnummer met uitstroom en het bijbehorende domeinprogramma (indien aanwezig). Het object van onderzoek van de opbrengsten moet nader bepaald worden. Voor het onderzoek van de examinering hebben de domeinen geen gevolgen: dit blijft zich richten op uitstromen.

### Formele rechten

De wet kent rechten toe aan kwalificaties. In de eindtermsituatie is dat de hele opleiding en één crebo. Het formele object van toezicht is hier de opleiding/crebo.

# Bijlage IV Uitstroomschema

## TWEEEJAARLIJKE INSTELLINGSANALYSE

